

Apstiprināts
Stāmerienas pagasta padomes sēdē
2006. gada 27. decembrī
(protokols Nr.16, 2. p.)
Stāmerienas pagasta padomes

priekšsēdētājs _____
R.APALUPS
200__ .gada __. _____

Stāmerienas pagasta padome

STĀMERIENAS PAGASTA TERITORIJAS PLĀNOJUMS

2006. – 2018. gads

I sējums

Paskaidrojuma raksts

Pasūtītājs: Stāmerienas pagasta padome
Izpildītājs: Stāmerienas pagasta padome
Plānotāja: _____ Marta Mikolaja
Kartogrāfs: _____ Aivars Āre

Stāmeriena, 2006

Satura rādītājs

SATURA RĀDĪTĀJS	2
IEVADS	4
1. TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDĀŠANAS PAMATPRINCIPI	6
2. PAGASTA ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN PAGASTA PAMATVĒRTĪBAS	7
4. TERITORIJAS PAŠREIZĒJĀS IZMANTOŠANAS APRAKSTS UN ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI	9
4.1. PAGASTA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS	9
4.2. IEDZĪVOTĀJI UN DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA	10
4.3. PAGASTA APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA	11
4.4. PAGASTA FIZIOGEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	14
4.4.1. <i>Reljefs</i>	14
4.4.2. <i>Klimats</i>	15
4.4.3. <i>Ģeoloģiskais raksturojums</i>	16
4.4.3.1. Ģeoloģiskā uzbūve	16
4.4.3.2. Derīgie izrakteņi.....	20
4.4.3.3. Pazemes ūdens resursi	23
4.4.3.4. Pazemes ūdeņu aizsargātība	24
4.4.3.4. Mūsdienu ģeoloģiskie procesi un riska teritorijas.....	25
4.5. ZEMES IZMANTOŠANAS STRUKTŪRA	26
4.5.1. <i>Lauksaimniecībā izmantojamā zeme</i>	26
4.5.2. <i>Meži</i>	28
4.5.3. <i>Ūdeņi</i>	29
4.5.4. <i>Purvi</i>	32
4.5.5. <i>Īpašumu struktūra</i>	33
4.6. DABAS UN KULTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS.....	33
4.6.1. <i>Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas</i>	33
4.6.2. <i>Dabas pieminekļi un objekti</i>	34
4.6.3. <i>Kultūras pieminekļi</i>	35
4.6.4. <i>Ainaviski vērtīgās teritorijas</i>	39
4.7. VIDES KVALITĀTE	41
4.7.1. <i>Atmosfēras piesārņojums</i>	41
4.7.2. <i>Ūdeņu piesārņojums</i>	42
4.7.3. <i>Piesārņotās teritorijas</i>	43
4.8. TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA	43
4.8.1. <i>Autoceļi</i>	43
4.8.2. <i>Dzelzceļi</i>	46
4.9.4. <i>Bīstamo kravu transportēšanas maršruti</i>	46
4.9. TEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA	47
4.9.1. <i>Artēziskie urbumi un ūdens ņemšanas vietas</i>	47
4.9.2. <i>Notekūdeņu attīrīšana</i>	49
4.9.3. <i>Atkritumu saimniecība</i>	51
4.9.4. <i>Siltumapgāde</i>	52
4.9.5. <i>Energo apgādes infrastruktūra</i>	53
4.9.6. <i>Hidrotehniskās būves</i>	53
4.9.7. <i>Gāzes apgāde</i>	53
4.9.8. <i>Sakaru infrastruktūra</i>	54
4.10. SABIEDRISKAIS TRANSPORTS.....	55
4.11. IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS, VESELĪBAS UN SOCIĀLĀ INFRASTRUKTŪRA.....	55
4.12. TŪRISMA INFRASTRUKTŪRA UN AKTĪVĀS ATPŪTAS TERITORIJAS.....	57

4.13. VALSTS AIZSARDZĪBAS TERITORIJAS UN OBJEKTI, CIVILĀS AIZSARDZĪBAS OBJEKTI.....	60
5. TERITORIJAS PLĀNOJUMA RISINĀJUMU APRAKSTS UN PAMATOJUMS.....	62
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS	66
PIELIKUMU SARAKSTS.....	68
<i>Stāmerienas pagasta ciemu raksturojums pēc pakalpojumu saņemšanas iespējām</i>	<i>68</i>
<i>Stāmerienas pagasta ciemu atbilstība vietējās nozīmes centra statusam saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona struktūrplāna projektu.....</i>	<i>69</i>
<i>Stāmerienas pagasta sapropeļa atradnes raksturojums.....</i>	<i>73</i>
<i>Stāmerienas pagasta teritorijā izvietoto ūdensapgādes urbumu raksturojums.....</i>	<i>74</i>
<i>Zemes sadalījums pa nekustamā īpašuma galvenā lietošanas mērķa grupām Stāmerienas pagastā 01.01.2006.....</i>	<i>75</i>
<i>Dabas lieguma "Zepu mežs" shēma.....</i>	<i>76</i>
<i>Valsts un vietējās nozīmes kultūras pieminekļu saraksts Stāmerienas pagastā.....</i>	<i>77</i>
<i>Skolu senkapi.....</i>	<i>78</i>
<i>Smoņu senkapi (Zviedru kapi).....</i>	<i>79</i>
<i>Kalnamuižas parks</i>	<i>80</i>
<i>Stāmerienas muižas apbūve.....</i>	<i>81</i>
<i>Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta papildinājuma projektā iekļautie objekti Stāmerienas pagastā.....</i>	<i>82</i>
<i>Stāmerienas pagasta pašvaldības ceļu saraksts.....</i>	<i>83</i>

Ievads

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojums ir Stāmerienas pagasta attīstības plāna sastāvdaļa un balstās uz pagasta attīstības programmā izvirzītajiem mērķiem un pamatnostādņēm. Pagasta teritorijas plānojums parāda zemes pašreizējo izmantošanu un nosaka teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus.

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojuma izstrādāts, pamatojoties uz LR likumu "Teritorijas plānošanas likums" (22.05.2002.) un LR Ministru kabineta noteikumiem Nr. 883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" (19.10.2004.).

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojums izstrādāts, pamatojoties uz pagasta padomes 2004. gada 19. augusta lēmumu "Par teritoriālā plānojuma uzsākšanu un līdzekļu iedalīšanu teritoriālā plānojuma izstrādāšanai" (protokols Nr. 12, 5.p.) un 2006. gada 27. aprīļa lēmumu „Par darba uzdevuma apstiprināšanu Stāmerienas pagasta teritorijas plānojuma sagatavošanai” (protokols Nr. 6, 1.p.)

Stāmerienas plānojuma sagatavošanai, pamatojoties uz LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas Mērķdotāciju teritorijas plānojumu izstrādei piešķiršanas komisijas 2005.gada 22.septembra sēdes lēmumu nr. 16 (protokols Nr. 5.6&), tika piešķirta valsts mērķdotācija 6600 Ls apmērā un papildus 1000 Ls Vides pārskata sagatavošanai.

Pamatojoties uz LR Vides ministrijas Vides pārraudzības valsts biroja 2006.gada 8. februāra lēmumu nr. 28-p, Stāmerienas pagasta teritorijas plānojumam stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra netika piemērota.

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojums ir pagasta turpmākās attīstības un zemes izmantošanas politika līdz 2017. gadam.

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojums sastāv no šādām sastāvdaļām:

- Paskaidrojuma raksta;
- Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
- Grafiskās daļas - kartēm:
 - "Stāmerienas pagasta teritorijas vienkāršotā topogrāfiskā karte
 - "Stāmerienas pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana",
 - "Stāmerienas pagasta teritorijas plānotā(atļautā) izmantošana" mērogā 1:10000,
 - ciemu: Kalniena, Stāmeriena, Vecstāmeriena pašreizējā izmantošana,
 - ciemu: Kalniena, Stāmeriena, Vecstāmeriena plānotā (atļautā) izmantošana,
- Pārskata par Stāmerienas pagasta teritorijas plānojuma izstrādi.

Plānojuma izstrādes laikā tika pasūtīts un sagatavots " Īss pārskats par Stāmerienas pagasta ģeoloģisko uzbūvi un zemes dziļu resursiem", ko veica Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra.

Plānojuma II sējums "TERITORIJAS IZMANTOŠANAS UN APBŪVES NOTEIKUMI" un karte "STĀMERIENAS PAGASTA TERITORIJAS ATĻAUTĀ UN PLĀNOTĀ IZMANTOŠANA"(6. karte) un ciemu: Kalniena, Stāmeriena, Vecstāmeriena plānotā (atļautā) izmantošana(7. un 8. karte) ir saistoša visā pagasta teritorijā un attiecas uz visiem zemes īpašniekiem.

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojumā noteiktas pagasta teritorijas attīstības iespējas, virzieni un ierobežojumi, noteikta pašvaldības teritorijas pašreizējā un plānotā (atļautā) izmantošana, kā arī detalizētas augstāka līmeņa teritorijas plānojumos noteiktās prasības, teritorijas un objekti saskaņā ar saņemtajiem plānojuma izstrādes nosacījumiem no šādām institūcijām:

1. LR valsts vides dienesta Madonas reģionālā vides pārvalde
2. Latvijas Vides, Latvijas Republikas valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
3. Valsts akciju sabiedrība Latvijas valsts ceļi Vidzemes reģiona Gulbenes nodaļa
4. Valsts aģentūra "Sabiedrības veselības aģentūra" Gulbenes filiāle
5. LR Valsts Zemes dienests Vidzemes reģionālā nodaļa
6. AS Latvenergo filiāle Ziemeļaustrumu elektriskie tīkli
7. Akciju sabiedrība "Latvijas gāze"
8. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Gulbenes brigāde
9. Gulbenes rajona padome
10. Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padome
11. Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālā lauksaimniecības pārvalde
12. Valsts mežu dienesta Gulbenes virsmežniecība
13. Akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" Austrumvidzemes novada mežsaimniecība
14. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra
15. SIA Lattelekom
16. SIA Latvijas mobilais telefons
17. SIA TELE2
18. Valsts akciju sabiedrība "Latvijas dzelzceļš"

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojuma 1. redakcija apstiprināta Stāmerienas pagasta padomes 2006. gada 27. jūlija sēdē (protokols Nr.10, 1.p.).

Pamatojoties uz pagasta padomes 2006. gada 27. septembra sēdes lēmumu „Par Stāmerienas pagasta teritorijas plānojuma pirmās redakcijas sabiedriskās apspriešanas pārskata apstiprināšanu” (protokols Nr. 12, 1.p.), sagatavots plānojuma galīgās redakcijas projekts, kas nodots sabiedriskai apspriešanai.

Stāmerienas pagasta plānojuma galīgā redakcija apstiprināta pagasta padomes sēdē 2006. gada 25. oktobrī (protokols Nr. 14, 1.p.) un iesniegta LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijā atzinuma saņemšanai.

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojums apstiprināts pagasta padomes sēdē 2006. gada 27. decembrī (protokols Nr. 16, 2.p.) un stājas spēkā ar dienu, kad lēmums publicēts laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

1. TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDĀŠANAS PAMATPRINCIPI

Stāmerienas pagasta teritorijas plānojums izstrādāts, balstoties uz šādiem teritorijas attīstības pamatprincipiem:

- dažādu interešu saskaņošanas princips,
- pēctecības princips;
- kopsakarības princips,
- atklātuma un sabiedrības līdzdalības princips,
- ilgtspējīgas attīstības princips.

Dažādu interešu saskaņošanas princips

Pagasta teritorijas plānojums izstrādāts, ņemot vērā zemes īpašnieku, uzņēmēju, deputātu un pārējo pagasta iedzīvotāju izteiktos viedokļus, valsts institūciju, Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes un Gulbenes rajona padomes priekšlikumus pagasta teritorijas attīstībai.

Pēctecības princips

Pagasta teritorijas plānojums izstrādāts, ņemot vērā Stāmerienas pagasta attīstības programmu, kas izstrādāta 1997.gadā (apstiprināta pagasta padomes sēdē 1997. gada 27. novembrī, protokols Nr. 10, 1.p.) un jau daļēji sagatavoto pagasta teritorijas plānojuma teksta daļu. Esošie materiāli tika izvērtēti, balstoties uz izmaiņām, kas notikušas pagastā pēc attiecīgo dokumenti izstrādāšanas vai apstiprināšanas.

Kopsakarības princips

Pagasta teritorijas plānojums veidots ar mērķi, lai veicinātu priekšrocību izmantošanu pagasta attīstībā, optimāli izmantotu teritorijas attīstības resursus, radītu labvēlīgus apstākļus pagasta iedzīvotāju darbam un dzīvei un saglabātu un atjaunotu dabas un kultūrvēsturiskās vērtības nākamajām paaudzēm.

Atklātuma un sabiedrības līdzdalības princips

Pagasta iedzīvotāji, sākot ar plānojuma procesa uzsākšanu un beidzot ar pagasta padomes lēmumu par teritorijas plānojuma stāšanos spēkā, tika iesaistīti teritorijas plānojuma izstrādes procesā. Iedzīvotāji savas intereses teritorijas izmantošanā varēja izteikt darba semināros un pagasta padomē, iepazīstoties ar teritorijas plānojuma darba materiālu. Tas deva iespēju precizēt perspektīvās apbūves teritorijas, turpmāko lauksaimnieciskajā ražošanā neizmanto teritoriju izmantošanu un nepieciešamās infrastruktūras attīstību.

Ilgspējīgas attīstības princips

Lai veicinātu pagasta teritorijas ilgtspējīgu attīstību, teritorijas plānojuma izstrādes procesā, veikta teritorijas kultūrvēsturiskā mantojuma un bioloģiskās un ainaviskās daudzveidības inventarizācija. Teritorijas plānojums veidots ar ideju, lai samazinātu ietekmi uz vides jutīgām teritorijām, vienlaikus veicinot pagasta attīstību kopumā.

2. PAGASTA ATTĪSTĪBAS MĒRĶI UN PAGASTA PAMATVĒRTĪBAS

Galvenais pagasta attīstības mērķis ir nodrošināt iedzīvotājus ar atbilstošiem dzīves un darba apstākļiem sakārtotā, drošā un veselīgā dzīves vidē.

Attīstības uzdevumi:

1. Izmantojot iekšējos pagasta potenciālus, veicināt uzņēmējdarbības attīstību un iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanu. Veicināt pagasta iedzīvotāju aktīvu iesaistīšanos darba tirgū.
2. Nodrošināt iedzīvotājiem un uzņēmumiem kvalitatīvus komunālos pakalpojumus, uzlabot dzīvojamā fonda kvalitāti Veidot sakārtotu dabas vidi ar tīkamām ainavām lauku un ciemu teritorijās.
3. Veicināt kvalitatīvas un humānas dzīves vides izveidi, kas apmierina cilvēku materiālās, garīgās un sociālās vajadzības.

Pagasta teritorijas pamatvērtības, kuras ar teritorijas plānojuma palīdzību nepieciešams saglabāt vai paaugstināt:

Uzņēmējdarbības attīstību veicinošie faktori:

- izdevīgais ģeogrāfiskais stāvoklis pie automaģistrāles "Gulbene- Balvi- Viļaka - Krievijas robeža";
- kompakta un vienmērīgi apdzīvota teritorija;
- daudzveidīgas lauksaimniecības specializācijas iespējas;
- liels meliorēto zemju īpatsvars;
- lielas meža platības (5433 ha, jeb 40.6 % no pagasta kopplatības);
- ievērojamas augstvērtīgu lauksaimniecisko zemju platības, kuru vērtība ir 50 un vairāk balles (426.83 ha jeb 8.7 % no to kopplatības rajonā);
- Ciemos ir attīstīti inženiertīkli, lai nodrošinātu iedzīvotājus un uzņēmējus ar elektrību, sakariem, centralizētu ūdensapgādi un kanalizāciju.

Tūrisma un aktīvās atpūtas iespēju attīstību veicinošie faktori:

- Unikāls kultūras piemineklis - vienīgais Baltijā regulāri kursējošais šaursliežu dzelzceļš "Gulbene- Alūksne";
- Relatīvi nepiesārņotas upes un zeri;
- Daudzveidīgas un vizuāli pievilcīgas ainavas;
- Pieredze plašu valsts un rajona mēroga pasākumu organizēšanā;
- Kultūras pieminekļi, kas kļuvuši par pagasta un rajona atpazīstamības simboliem: Stāmerienas pils un Aleksandra Ņevska pareizticīgo baznīca;
- Četri ezeri (Ludza, Stāmerienas, Pogas, Kalnienas).

3. PAGASTA ATTĪSTĪBAS NĀKOTNES VĪZIJA

Pagasta teritorijas plānojuma pamatā ir Stāmerienas pagasta ekonomiskā attīstības programma, kurā noteikta pagasta attīstības vīzija:

Stāmerienas pagasts Vidzemes reģionā ir atpazīstams ar lielu dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma dažādību, kur iedzīvotāji var atrast daudzpusīgas izglītības iespējas un savai kvalifikācijai atbilstošu darbu. Iedzīvotājiem būs nodrošināta kvalitatīva sociālo, administratīvo un komunālo pakalpojumu pieejamība.

Stāmerienas pagasta mērķis ir turpināt dažādu nozaru attīstību:

- Mežsaimniecību un kokapstrādi,
- Piena un gaļas ražošanu,
- Graudkopību,
- Tirdzniecību,
- Zivsaimniecību,
- Netradicionālo lauksaimniecību,
- Lauku tūrismu.

Īpašs uzsvars tiks likts uz izglītības iestādes pilnveidošanu, lai nodrošinātu pamatizglītību. Sakārtota sociālā un tehniskā infrastruktūra, bioloģiski daudzveidīga un nepiesārņota vide, saglabāti kultūrvēsturiski objekti un kultūras tradīcijas būs Stāmerienas pagasta atpazīstamības pamats.

4. TERITORIJAS PAŠREIZĒJĀS IZMANTOŠANAS APRAKSTS UN ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI

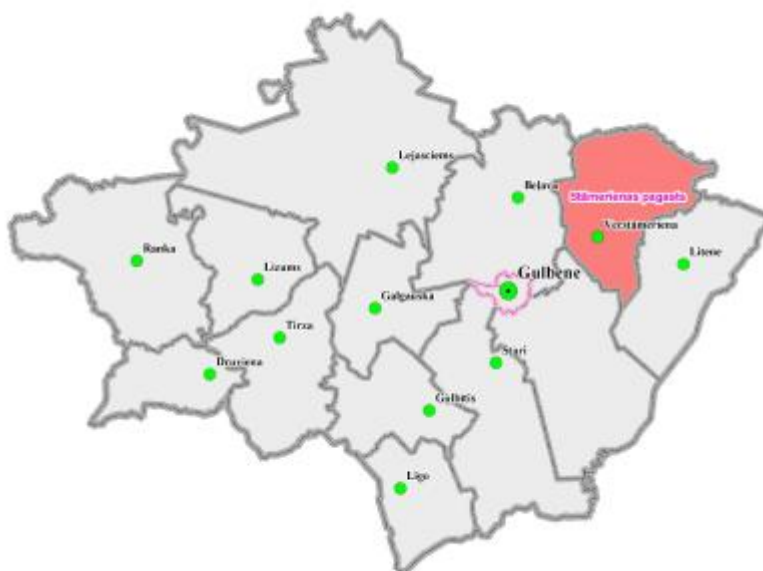
4.1. Pagasta vispārīgs raksturojums

Stāmerienas pagasta atrodas Gulbenes rajona ziemeļaustrumu daļā un robežojas ar Alūksnes rajona Jaunannas, Annas un Kalncempju pagastu. Gulbenes rajonā tas robežojas ar Beļavas, Stradu un Litenes pagastu (4.1. att). Stāmerienas pagasta teritorijas veidošanās sākusies jau 17.gadsimtā pēc zemes reformas. Tagadējā teritorija izveidojusies padomju laikā, kad Stāmerienas ciemam pievienoja arī Kalnienas ciemu. 1990. gadā Stāmerienas ciema teritorijā atjaunots Stāmerienas pagasts.

Pagasta kopplatība ir 13381 ha, no tiem lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem 5767 ha jeb 43.1 % un meži 5433 ha jeb 40.6 %. Lielākie mežu masīvi atrodas pagasta ziemeļu un ziemeļaustrumu daļā, tie ir Paparzes mežs un Ludza sils. Ir vairāki purvi-Salienieku, Kāršu, Čuksta, Kazu.

Iedzīvotāju skaits 2006.gada sākumā bija 1247 cilvēki, apdzīvojuma vidējais blīvums ir 9.3 cilvēki uz kvadrātkilometru. Lielākās apdzīvotās vietas ir Vecstāmeriena, Stāmeriena un Kalniena.

Pagastu šķērso divas dzelzceļa līnijas: šaursliežu dzelzceļa līnija "Gulbene - Alūksne" un pārvadājumiem slēgtā platsliežu dzelzceļa līnija "Gulbene - Vecumi". Pagasta teritoriju šķērso viens I šķiras valsts autoceļš "Gulbene- Balvi- Viļaka - Krievijas robeža" un vairāki II šķiras valsts ceļi. Nozīmīgākie no tiem ir V420 "Stāmeriena - Pļavnieki - Zeltaleja" un V388 "Alūksne - Kalniena - Gulbene".

4.1. att. Stāmerienas pagasta atrašanās vieta Gulbenes rajonā

Pagasta ziemeļaustrumu daļā reljefu veido Gulbenes paugurvalnis, kas austrumu daļā pāriet Austrumlatvijas zemienē. Pagasta teritorija atrodas vidēji 130m v.j.l., tā ir samērā līdzena, bez īpaši izteiktām reljefa formām. Pagasta rietumdaļā daudz mežu, bet austrumdaļa ir klajāka.

Pagasta teritoriju šķērso Pogupe ar Mellupi, Paparze ar Rūdupi un Dzelzupi, Guldupe. Pagastā ir vairāki ezeri: Ludza ezers (281ha, ir 2 mežainas salas), Stāmerienas ezers (92 ha), Pogas ezers (27.9 ha) un Kalnienas (Ģērmaņu) ezers (15.7 ha). Ludza ezeru, Stāmerienas un Pogas ezerus iecienījuši gan makšķernieki, gan atpūtnieki.

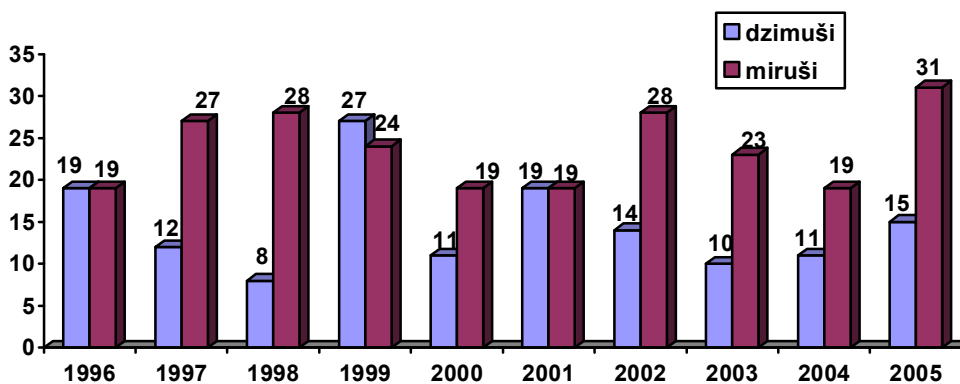
Stāmerienas pagasts ir bagāts ne vien ar gleznaino dabu, bet arī ar valsts un vietējās nozīmes kultūras pieminekļiem. Pagastā atrodas Skolu un Smoņu senkapi. Tomēr vislielāko ievērību izpelnās Stāmerienas muiža ar pili un parku un Kalnamuižas apbūve - pils un parks. Stāmerienas muižas kompleksā ietilpst arī Stāmerienas Sv. Aleksandra Ņevska pareizticīgo baznīca. Stāmerienas pils ir celta historisma stilā un ir viena no skaistākajām Gulbenes rajonā. Pils parks atrodas kalnainā ūdeņiem bagātā apvidū. No vienas puses to ieskauj Stāmerienas ezera līči, no dienvidiem piekļaujas Pogas ezers.

4.2. Iedzīvotāji un demogrāfiskā situācija

Stāmerienas pagastā 2006. gada sākumā pēc pagasta datiem dzīvoja 1247 iedzīvotāji. Vidējais apdzīvotības blīvums ir 9.3 cilvēki uz vienu kvadrātkilometru. No visiem iedzīvotājiem sievietes ir 655, vīrieši – 592 jeb attiecīgi 52.5 % un 47.5 %. Šī proporcija ir līdzsvarotāka nekā rajonā kopumā, kur sievietes (2003. gadā) veido 53.3 % no iedzīvotāju kopskaita.

Iedzīvotāju skaits pagastā samazinās. 2006. gadā, salīdzinot ar 1996. gadu, tas samazinājies par 137 cilvēkiem. Dabiskais pieaugums ir negatīvs, bet absolūtos skaitļos nav tik krasi negatīvs kā citos pagastos (4.2. att.). Tikai 1999. gadā dabiskais pieaugums ir bijis pozitīvs, pēdējos gados pagastā dzimušo skaits ir gandrīz divreiz mazāks nekā mirušo.

Demogrāfiskā slodze uz 1000 darbības vecuma iedzīvotājiem 678 cilvēki, tā ir augstāka nekā rajonā vidēji, jo mazāks iedzīvotāju īpatsvars darbības vecumā. 2006. gada 1. janvārī pēc pašvaldības datiem pagastā bija 247 iedzīvotāji līdz darbības vecumam jeb 19.8 %, darbības vecumā 743 jeb 59.6 % un virs darbības vecuma 257 jeb 20.6 %.

4.2. att. Demogrāfiskā situācija Stāmerienas pagastā

Pēc etniskā sastāva pagasta iedzīvotāji iedalās šādi:

Latvieši	1150	jeb 92.2 %
----------	------	------------

Krievi	67	jeb 5.4 %
--------	----	-----------

Citas	30	jeb 2.4 %, kas pagastu raksturo kā etniski viendabīgu
-------	----	---

teritoriju. Rajonā latviešu īpatsvars 2003. gadā bija 84.9 %, pagastā tas ir par 7.3 procentiem augstāks.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Piesaistīt iedzīvotājus Stāmerienas pagastam, veicinot ģimenes māju apbūvi ciemos.**
2. **Nodrošināt ciemos kvalitatīvus komunālās saimniecības infrastruktūras pakalpojumus, paaugstinot dzīves vides kvalitāti.**
3. **Nodrošināt izglītības, kultūras un sociālos pakalpojumus, lai pagastam piesaistītu jaunatni.**
4. **Veicināt darba vietu izveidi.**

4.3. Pagasta apdzīvošanas struktūra

Stāmerienas pagasta apdzīvošana ir veidojusies vēsturiski. Vecstāmerienas un Kalnienas ciems izveidojās ap muižu, padomju gados tie bija sovhoza un kolhoza administratīvie un saimnieciskie centri, savukārt Stāmeriena veidojusies pie Vārgaļa dzirnavām un attīstījusies līdz ar šaursliežu dzelzceļa izveidi. Padomju gados Stāmeriena saglabājusies kā apdzīvošanas centrs bez ražošanas zonas attīstības.

Ciemos dzīvo aptuveni 51 % pagasta iedzīvotāju:

Vecstāmerienā - 260,

Kalnienā 214 ,

Stāmerienā 181 iedzīvotājs.

Vecstāmeriena ir vēsturisks ciems, kas ir pagasta administratīvais centrs. Tas atrodas 13 km attālumā no Gulbenes un savienots ar rajona centru ar asfalta seguma ceļu. Trīs km attālumā atrodas viens no rajona nozīmīgākajiem ceļiem P35 „Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža”. Izdevīgā dislokācija un attīstītais ceļu tīkls nodrošina labu pagasta centra sasniedzamību un vietējo pakalpojumu pieejamību.

Ciema lielu daļu aizņem Stāmerienas muižas apbūves komplekss ar pili, kurā pakāpeniski notiek atjaunošanas darbi. Septiņdesmitajos un astoņdesmitajos gados ciemā uzcēla vairākas daudzdzīvokļu mājas un rindu Līvānu tipa māju.

Ciemā atrodas pamatskola, kultūras nams, bibliotēka, tajā ir pieejami visi komunālie pakalpojumi, izņemot centrālapkuri, kas tika likvidēta pārejas periodā deviņdesmito gadu sākumā. Tās atjaunošana netiek plānota. Plaši pazīstams un rajonā iecienīts ir atpūtas komplekss "Sonāte", kas piedāvā naktsmītnes, telpas banketu un konferenču rīkošanai. Vecstāmerienā atrodas rajonā vienīgā pareizticīgo draudze, kas darbojas atjaunotajā A.Ņevska pareizticīgo baznīcā. Ciemā ir pārtikas un rūpniecības preču veikali.

Faktori, kas nosaka Vecstāmerienas ciema telpisko organizāciju, plānošanas apstākļus un attīstības priekšnoteikumus, ir ciema esošā funkcionālā organizācija un telpiskā kompozīcija, apbūves un nekustamo īpašumu struktūra, vides, tostarp būvvides kvalitāte, dabas apstākļi (teritorijas reljefs, ūdeņi, veģetācija, ģeoloģiskie apstākļi) un teritorijas attīstības potenciāls – iespējas izaugsmei kā dzīves un/vai darba vietai, pakalpojumu un

sabiedriskās dzīves centram. Vecstāmerienas ciema plānojuma priekšlikumi izstrādāti, pamatojoties uz šo apstākļu analīzi.

Vecstāmerienas ciemam ir izteikti lineāra telpiskā struktūra, kuras noteicošais elements ir galvenā ass – valsts II šķiras ceļš V 420 „Stāmeriena - Pļavnieki – Zeltaleja”. Ciema apbūve vēsturiski veidojusies gar ceļu, kas faktiski pilda arī ciema galvenās ielas funkciju. Gar ceļu izkārtotas ir daudzstāvu ēkas, kā arī galvenās sabiedriskās būves (pamatskola, kultūras nams, pagasta padome, baznīca, veikali). Asfaltētais ceļš nodrošina labus sakarus ar Gulbenes pilsētu, kas ciema iedzīvotājiem ir galvenā periodisko pakalpojumu sniegšanas vieta.

Dzīvojamā apbūvē dominē daudzdzīvokļu apbūve un viengimeņu dzīvojamo māju apbūve. Lielākā dzīvojamās apbūves teritorija atrodas ciema centrālajā daļā. Turpmāko ģimenes māju būvniecību un ar tūrisma un rekreāciju saistīto objektu būvniecību lielā mērā ietekmēs tiešais ūdeņu tuvums un pievilcīgā ainava, jo ciema plānotajā teritorijā iekļauts Pogas ezers un liela daļa Stāmerienas ezera.

- Jaunas apbūves teritorijas plānojumā paredzēts attīstīt saistībā ar esošo blīvo apbūvi, turpinot viengimeņu vai jaukta tipa apbūvi ciema ZR daļā abās pusēs ceļam Stāmerienas virzienā un pie Pogas ezera.

- Jaunas daudzdzīvokļu māju apbūves teritorijas plānojumā paredzētas saistībā ar esošo daudzdzīvokļu apbūvi, bet jārisina jautājums par lokālās apkures nodrošināšanu, jo centralizētā siltumapgāde ciemā ir likvidēta.

Ražošanas sektors Vestāmerienas ciemā savulaik veidots pietiekami attālu no esošās sabiedriskās un dzīvojamās apbūves, bet neveiksmīgi tai ziņā, ka izvietots teritorijā, kas ir ainaviski pievilcīga un paver skatu uz Pogas ezera pusi. Pašlaik šai teritorijā darbojas bruģakmens ražotne, bet pārējā teritorija tiek izmantota kā tehniskās apbūves teritorija, pamatā kā garāžas. Tāpēc var teikt, ka līdzīgi kā citās lauku pašvaldībās, padomju laika saimniecisko objektu teritoriju izmantošanas intensitāte šobrīd ir salīdzinoši zema un nākotnē neprognozējas straujš pieprasījuma pieaugums pēc šāda rakstura teritorijām.

- Lai nākotnē veicinātu darba vietu rašanos un ņemot vērā tās novietojumu attiecībā pret ceļiem un inženierkomunikāciju nodrošinājumu, šīs teritorijas rezervētas ražošanas un darījuma objektu izvietošanai.
- Ņemot vērā esošo teritoriju platības, jaunas ražošanas teritorijas ciema robežās netiek plānotas.

Vecstāmerienas ciema sabiedrisko un komercpakalpojumu klāsts ir atbilstošs esošajam pieprasījumam. Ciema administratīvais un sabiedriskais centrs ir samērā kompakts – tas izvietojies lineāri gar valsts ceļu visai nelielā zonā. Jaunas zonas sabiedrisko un darījuma objektu būvniecībai šajā ciema daļā netiek plānotas.

Ņemot vērā pēdējo gadu tendenci, ka nemitīgi pieaug interese par ainaviski pievilcīgām vietām ģimenes māju apbūvei, Vecstāmerienas attīstību pamatā var saistīt ar ģimenes māju un darījuma objektu apbūvi. Lai ciemu padarītu pievilcīgu vietējiem iedzīvotājiem un arī tūristiem, lielākā vērība jāpiegriež ciema telpiskās organizācijas, arhitektoniskās kompozīcijas un dzīves vides sakārtošanai un tās kvalitātes paaugstināšanai.

Kalnienas ciems ir kompakta, labi organizēta, labiekārtota apdzīvotā vieta, kas nodrošina vietējos iedzīvotājus ar ikdienas pakalpojumiem un pilda vairākas apdzīvojuma centra funkcijas. Kalnienā darbojas pasts, veikali un kafejnīca. Ir pieejama visi komunālie pakalpojumi izņemot centrālapkuri.

Kalniena ir bijušā kolhoza "Kalniena" administratīvais un saimnieciskais centrs. Ciema centrālo daļu aizņem Kalna muižas apbūve un parks, tam apkārt sagrupējušās gan dzīvojamās mājas, gan sabiedriskās ēkas, gan ražošanas teritorijas. Ciems izvietojies gleznainā reljefā, vairākās vietās varētu izvietot skatu punktus, no kuriem paveras plaša panorāma.

Astoņdesmitajos gados tajā tika uzcelta virkne Līvānu tipa dzīvojamo māju. Kalna muižas pilī līdz 2004./2005. mācību gadam atradās pamatskola. Bijusī bērnudārza ēka tiek pārveidota par Starptautiskās praktiskās psiholoģijas augstskolas filiāles "Kampus" mācību bāzi. Iespējams attīstīt ražošanas, darījumu apbūvi un individuālo apbūvi. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka tuvākajā laikā neprognozējas ievērojama apbūvēto teritoriju palielināšanās, jo ciema attīstību ievērojami bremzē asfaltēta ceļa trūkums.

Stāmerienā atrodas pasts, doktorāts, veikali, šaursliežu dzelzceļa stacija, viesu māja un kapi. Tajā nav ražošanas zonas. No komunālajiem pakalpojumiem tajā pieejama tikai atkritumu savākšana. Centralizētā ūdensvada un kanalizācijas sistēmas nav un tāda tuvākajā nākotnē vecā ciema teritorijā netiek plānota. Plānotajās apbūves teritorijās jāparedz kompleksa visu komunikāciju izbūve, kas varētu veicināt arī senākās apbūves pieslēgšanu pie komunikāciju tīkliem.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma II redakcijā noteikts pakalpojumu klāsts, kuriem jābūt pieejamiem vietējās nozīmes centros:

Pašvaldības administrācijas pakalpojumiem,
 Pamatskolai,
 Bibliotēkai,
 Sabiedriskajam interneta pieejas punktam,
 Tirdzniecībai t.sk. pārtikas un rūpniecības precēm,
 Centralizētai ūdensapgādei, notekūdeņu attīrīšanai,
 Melnā seguma ceļa savienojumam ar pilsētām vai reģionālas, nacionālas nozīmes autoceļu,
 Publiski pieejamām atpūtas teritorijām,
 Sabiedriskajam transportam ar pieturvietu,
 Sociālajam darbiniekam,
 Iecirkņa inspektoram,
 Pastam,
 Ražošanas zonai,

Darba vietām - vairāk kā 50 % no darbaspējīgo iedzīvotāju skaita.

Stāmerienas pagastā pašvaldības iestādes ir izvietotas Vecstāmerienā un Stāmerienā un pagasta iedzīvotājiem nepieciešamie pakalpojumi kopumā tiek nodrošināti.

Stāmerienas pagasta apdzīvotajās vietās pieejamo pakalpojumu raksturojums dots plānojuma 1. pielikumā.

Saskaņā ar Gulbenes rajona teritorijas plānojuma grozījumu gala redakciju, novada nozīmes centra statusam pagastā neatbilst neviens ciems. Vietējās nozīmes centra statusam gandrīz pilnībā atbilst Vecstāmeriena un nosacīti atbilst Kalniena un Stāmeriena (2. pielikums).

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Ģimenes māju, darījuma iestāžu, t.sk. tūrisma infrastruktūras objektu apbūves teritorijas iespējams attīstīt Vecstāmerienā un Kalniēnā
2. Nepieciešams paplašināt pakalpojumu klāstu Stāmerienas ciemā.

4.4. Pagasta fiziogēogrāfiskais raksturojums

4.4.1. Reljefs

Stāmerienas pagasta teritorija atrodas divu glaciomorfoģenētisko dabas apvidu saskares robežzonā. Lielākā daļa iekļaujas Gulbenes paugurvalnī, bet neliels pagasta ziemeļaustrumu nostūris – Adzeles pacēlumā (4.3. att).

Gulbenes paugurvalnis izveidojies divu plašu ledāju mēļu saskarsmes zonā un tam raksturīgs dažādu reljefa formu komplekss. Pagasta teritorijā paugurvalnis galvenokārt sastāv no grēdveida pauguru pacēlumiem un līdzīgi orientētiem, bieži pārpurvotiem pazeminājumiem. Grēdu relatīvais augstums sasniedz 20 – 25 m. To virsotnes atrodas 140 – 150 m vjl.. Augstākā un saposmotākā ir grēda posmā starp Gulbeni un Jaungulbeni. Grēdas parasti sastāv no vaļņveida, retāk kupolveida sabīdījuma un saspieduma pauguru grupām un virknēm.

Gulbenes paugurvaļņa pamatnē atrodas ap 10 – 15 m augsts devona virsmas pacēlums. Tas ir lēzeni viļņots ar atsevišķiem pazeminājumiem un sekliem ielejveida iegrauzumiem. Kvartāra vidējais biežums pagasta teritorijā ir ap 25 – 40 m. Zemes virspusē galvenokārt atsedzas morēnas mālsmilts, kas reljefa pazeminājumos pārklāta ar plānu dažādgraudainu smilti vai kūdrū.

Pašreizējo ģeoloģisko procesu intensitāte šinī apvidū ir maza un tie nav potenciāli bīstami. Gruntsūdeņi visbiežāk atrodas dziļāk par 2 m no zemes virspuses.

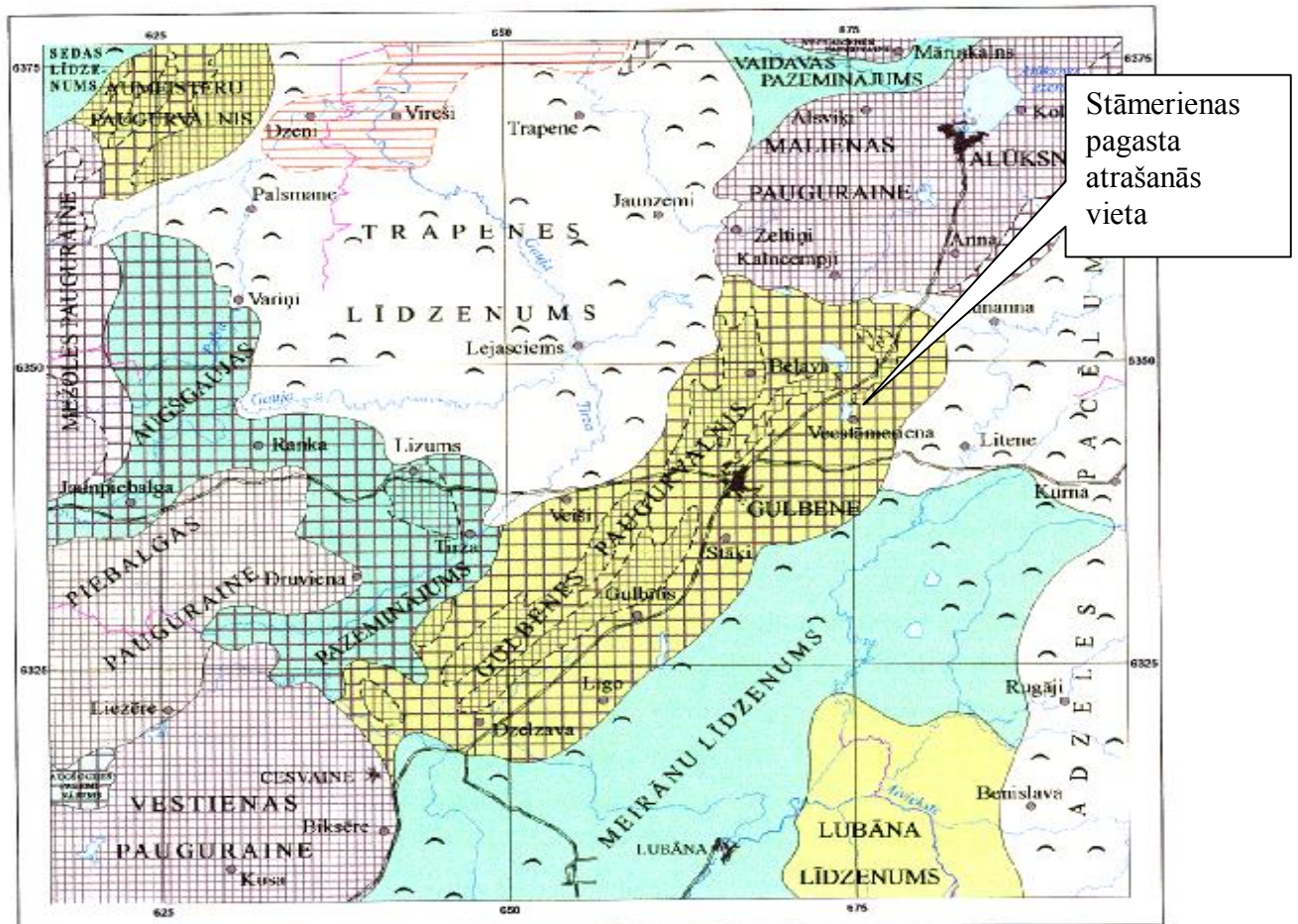
No plašā **Adzeles pacēluma** pagasta teritorijā iekļaujas tikai neliela tā rietumu daļa. Pacēlums kopumā ir lēzens, meridionālā virzienā orientēts reljefa paaugstinājums, kurš nedaudz saposmots ar dienvidrietumu un dienvidu virzienā orientētiem pazeminājumiem. Pacēluma paaugstinātās daļas parasti veido morēna, bet pazeminājumos tā pārklāta ar smalkgraudainu smilti vai aleirītu. Pazeminājumos ievērojamas platības aizņem purvi. Kvartāra nogulumu kopējais biežums vidēji ir ap 10 – 15 m.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Ezeros attīstāma zivsaimniecība**
3. **Lietderīgi izveidot zivju dīķus, jo tuvākajā apkārtnē nav nevienas zivsaimniecības.**
4. **Pagasta saposmotā reljefa daļā attīstāma mežsaimniecība.**

DABAS APVIDU KARTE

Mērogs 1 : 500 000

0 5 10 15 20 km

APZĪMĒJUMI

	Līdzenumi		Mūsdienu ģeoloģiskie procesi
	Viļņoti līdzenumi		Iespējamā virszemes karsta rajoni
	Sīkpauguraines		
	Vidēji augstas un augstas pauguraines		

4.3. Dabas apvidi Stāmerienas pagastā

4.4.2. Klimats

Pagastam raksturīgs pārejas tipa klimats no piejūras klimata uz kontinentālo, tas atrodas mēreni siltajā Austrumlatvijas zemienes agroklimatiskajā apakšrajonā. Tā veidošanos ietekmē Vidzemes augstienes un Alūksnes augstienes tuvums. Ziemas pagastā ir aukstākas nekā Latvijas dienvidu un rietumu rajonos, bet siltākas nekā Vidzemes augstienē. Aukstākie

mēneši ir janvāris un februāris, kad viszemākās novērotās temperatūras sasniedz -40°C . Arī vasaras ir vēsākas nekā valsts dienvidu rajonos. Hidrotermiskais koeficients, kas raksturo teritorijas mitrinājuma pakāpi un izsaka nokrišņu iztvaikotspēju ir 1.5 - 1.7., par 10 grādiem augstāku temperatūru summa ir 1900-2000. Nokrišņu daudzums lielāks nekā vidēji Latvijā - 600 mm gadā. Jūlijā vidējā temperatūra ir 17 grādi, janvārī -7 grādi. Gulbenes rajonā meteoroloģiskā stacija ir Daukstu pagasta "Dzintaros".

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Klimatiskie apstākļi pagastā ietekmē lauksaimniecību, jo, salīdzinot ar Latvijas dienvidu un rietumu rajoniem, ir relatīvi īsāks veģetācijas periods.**
- 2. Jāattīsta klimata apstākļiem piemērotas augkopības kultūru audzēšana.**

4.4.3. Ģeoloģiskais raksturojums

4.4.3.1. Ģeoloģiskā uzbūve

Stāmerienas pagasta teritorijas ģeoloģiskā uzbūve nav pārāk sarežģīta un uzskatāma par samērā labi izpētītu. Sarežģītāka uzbūve ir tikai kvartāra segas nogulumiem, kuriem bieži raksturīgas krasas sastāva, slāņu saguluma un biezuma izmaiņas.

Iepriekšējos gados šajā reģionā mērogā 1 : 200 000 veikta ģeoloģiskā, hidroģeoloģiskā, inženierģeoloģiskā, gravimetriskā un aeromagnetiskā kartēšana. Pagājušā gadsimta II pusē pagastā pabeigta arī melioratīvā kompleksā hidroģeoloģiskā un inženierģeoloģiskā kartēšana mērogā 1 : 50 000, kā arī nelielos apjomos veikti derīgo izrakteņu meklēšanas un izpētes darbi.

Pagasta teritorijā laikā līdz mūsdienām izurbts 21 urbums, t.s., 4 ģeoloģiskās kartēšanas un 17 ekspluatācijas urbumi pazemes ūdens ieguvei, kā arī vairāki seklāki urbumi derīgo izrakteņu meklēšanas un izpētes nolūkiem. Urbumu dziļums mainās no dažiem līdz 96 metriem (fermā „Ihteri”).

Latvijas austrumu rajoni iekļaujas Latvijas sedlienes robežās, kura ir Austrumeiropas – lielas reģionālās ģeoloģiskās struktūras sastāvdaļa. Pēc iežu vecuma, sastāva, saguluma apstākļiem un fizikālajām īpašībām vertikālajā griezumā te iezīmējas trīs krasi atšķirīgi kompleksi: apakšējais – kristāliskais pamatklintājs, vidējais – pirmskvartāra nogulumiežu sega un augšējais – kvartāra perioda veidojumi. Pilns nogulumu segas stratigrāfiskais griezumš, ieskaitot kristālisko pamatklintāju, šinī reģionā atsegts tikai vienā urbumā (dziļurbumā Alūksne – 99, jeb urbumā nr. 50268 datu bāzē „Urbumi”), apmēram 12 km attālumā no Stāmerienas pagasta ziemeļu robežas. Šā urbuma ģeoloģisko griezumu ar lielu ticamības pakāpi var attiecināt uz visu pagasta teritoriju.

Kristāliskais pamatklintājs

Kristālisko pamatklintāju, spriežot pēc apvidus ģeoloģiskās attīstības procesiem un minētā dziļurbuma datiem, pagasta teritorijā veido metamorfie ieži – pārsvarā biotīta gneisogranīti un migmatīti. Pamatklintājs te iegul ap 1050 – 1150 m dziļumā, un tiek uzskatīts, ka tā ieži veidojušies apmēram pirms 1.5 – 2.0 miljardiem gadu, laikā, kad pastāvēja aktīvs tektoniskais režīms, notika slāņu krokošanās un veidojās daudzi lūzumi. Jāatzīmē, ka kristāliskā pamatklintāja precīzs vecums, tā veidošanās secība, saguluma apstākļi, kā arī iežu sākotnējais sastāvs ir grūti nosakāmi un joprojām vēl nav pietiekami izpētīti.

Pirmskvartāra nogulumiežu sega

Vidējo kompleksu – pirmskvartāra nogulumu segu veido ķīmiskās izgulsnēšanās un klastiskie (drupu) ieži. Šos nogulumus pēc ģeoloģiskā vecuma iedala vairākās sistēmās, tās nodaļās (divās vai trijās), kuras savukārt iekļauj sīkākas vietējās stratigrāfiskās vienības – svītas. Vidējā kompleksa nogulumu kopējais biežums sasniedz 1050 – 1100 m.

Pirmskvartāra nogulumiežu segas visvecākie – **venda nogulumi**, kurus galvenokārt veido smilšaini aleirīti un aleirītiski māli, pārsedz stipri denudēto pamatklintāja virsu. To kopējais biežums sasniedz 50 m.

Kembrija nogulumu slāņkopu apakšdaļā iegul t.s. „zilie māli” ar retiem aleirītu vai smalkgraudainu smilšakmeņu starpslāņiem, bet augšdaļā – balti kvarca smilšakmeņi, kuros sastopami bagātīgi sālsūdeņi ar sāļu koncentrāciju līdz 100 – 120 g/l. Nogulumu biežums – 50 – 60 m.

Ordovika nogulumi – pārsvarā kaļķakmeņi, pamatnē arī merģeļi, veidojušies jūras apstākļos un tie pārsedz kembrija nogulumus. Ordovika slāņkopas iedalītas 3 nodaļās: apakšējā, vidējā un augšējā. To kopējais biežums ir visai pastāvīgs un sasniedz 170 – 190 m, bet slāņkopu virsmas ieguluma dziļums ir ap 850 m.

Silūra slāņkopas, kuras pārklāj ordovika iežus, veido merģeļi, domerīti un kaļķakmeņi. Pamatojoties uz faunas pārkmeņojumu analīzi silūra nogulumus iespējams iedalīt divās nodaļās: apakšējā – Landoveras un augšējā – Venloka nodaļā. Iežu sastāvs un saguluma apstākļi abās nodaļās atšķiras maz. To kopējais maksimālais biežums apmēram ir ap 220 m.

Derīgie izrakteņi ordovika un silūra slāņkopās nav konstatēti. Par galveno šo slāņkopu īpatnību visā Latvijas teritorijā uzskata tikai iežu izolētspēju, jo tie neļauj kembrija sālsūdeņiem iekļūt devona sistēmas daudz vājāk mineralizētajos ūdens horizontos.

Devona nogulumi diskordanti pārsedz silūra karbonātiežu slāņkopas. Svarīgi, ka jaunākās šīs sistēmas slāņkopas (Ogres un Katlešu svīta) jau atsedzas tieši zem kvartāra nogulumu segas.

Pēc iežu sastāva un faunas pārkmeņojumiem devona nogulumus pagasta teritorijā iespējams iedalīt 13 sīkākas stratigrāfiskās vienībās – Gargždu sērijā un 12 svītās, kurām doti šādi nosaukumi: Rēzeknes, Pērnavas, Narvas, Arukilas, Burtnieku, Gaujas, Amatas, Pļaviņu, Salaspils, Daugavas, Katlešu un Ogres svīta.

Visvecākie devona sistēmas nogulumi ir **Gargždu sērijas** smilšaini kaļķakmeņi, kuru slāņkopu biežums dziļurbumā “Alūksne – 99” sasniedz 50 m.

Rēzeknes un Pērnavas svītas terīgēnie ieži – dzeltenpelēki smilšakmeņi ar aleirītu un mālu starpslāņiem diskordanti pārsedz Gargždu sēriju. Abu svītu nogulumu kopējais biežums ir 50 – 55 m.

Jāatzīmē, ka Pērnavas svītas smilšainajos slāņos sastopamie pazemes ūdeņi ir mineralizēti un, izdarot papildus izpēti darbus, tos varētu izmantot kā galda dzeramos ūdeņus.

Narvas svīta gandrīz visā Latvijas teritorijā ir stabils reģionālais sprostsālānis, kas atdala saldūdens horizontus no zemāk iegulošajiem minerālūdeņiem ar daudz augstāku mineralizācijas pakāpi. To veido ūdeni necaurlaidoša slāņkopa – domerīti, mālaini dolomīti un māli. Svītas augšdaļa iegul 430 – 440 m dziļumā, bet tās nogulumu pilns griezum sasniedz 100 – 110 m.

Virš Narvas svītas iegul apjomīgs terīgēno iežu komplekss, kurš apvieno **Arukilas, Burtnieku**, kā arī **Gaujas** un **Amatas svītu** smilšakmeņus ar aleirolītu un mālu starpslāņiem. Šis komplekss veido ūdenssaturušu horizontu, kurš uzskatāms par alternatīvu kvalitatīva saldūdens ieguves avotu visā pagasta teritorijā. Pilns terīgēnā kompleksa biežums Gulbenes rajonā sasniedz 220 – 225 m.

Pļaviņu svītas nogulumu veidošanās laikā iezīmējas atšķirīgi sedimentācijas apstākļi un sākās karbonātiežu izgulsnēšanās. Tādēļ šie nogulumi galvenokārt sastāv no dolomītiem un aleirolītu starpkārtām. Nogulumu virsma iegul ap 150 m dziļumā, to biežums nepārsniedz 25 m.

Pļaviņu horizontu pārsedz ap 15 m bieza **Salaspils svītas** merģeļu slāņkopa. Šiem nogulumiem nav praktiskas saimnieciskās nozīmes.

Augstāk iegulošie **Daugavas svītas** nogulumi – pārsvarā dolomīti ar retiem domerītu un merģeļu starpslāņiem atsegti vairākos urbumos, kur tie iegūļ 60 – 80 m dziļumā. Gan pēc sastāva, gan arī pēc saguluma apstākļiem tie ir ļoti līdzīgi Pļaviņu svītai. Maksimālais šīs svītas nogulumu biezums ir 25 – 30 m.

Svarīgi, ka Daugavas svītas plaisainajos dolomītos iekļautie pazemes ūdeņi pagastā ir galvenais dzeramā ūdens ieguves avots.

Jaunāko terīgēno iežu kompleksu, kas visā pagasta teritorijā iegūļ tieši zem kvartāra nogulumu segas, veido **Katlešu** un **Ogres svītas** smalkgraudainie smilšakmeņi, mālaini aleirolīti, māli un merģeļi. To kopējais biezums mainās no 5 – 20 līdz 60 m. Šo svītu izplatības robežu noteikšana ir ļoti apgrūtināta, jo abu svītu iežu sastāvs ir ļoti līdzīgs. Pamatoti robežu var noteikt tikai pēc organismu atlieku analīzes, vai izsekojot to uzbūvē atsevišķu iežu saguluma ritmus.

Katlešu un Ogres svītas smilšainos slāņus iespējams izmantot kā ūdens ieguves avotus mazāku apdzīvotu vietu un zemnieku saimniecību apgādei ar dzeramo ūdeni.

Pirmskvartāra nogulumu ģeoloģiskās uzbūves apraksta noslēgumā sniedzam izplatītāko iežu īsu raksturojumu.

Intruzīvie ieži – ieži, kas veidojušies magmai ieplūstot un sacietējot Zemes dzīlēs.

Metamorfie ieži – pārkristalizēti un izmainīti intruzīvie un nogulumieži, galvenokārt augstas temperatūras režīmā.

Smilšakmens – sārts, iedzeltens, pelēks vai balts iezis, kas sastāv no kopā sacementētiem smilts graudiņiem (diametrs 0.1 – 1 mm). Atkarībā no cementējošās vielas un tās daudzuma izšķir vāji (vājš māla vai dzelzs oksīdu cements), vidēji blīvi (karbonātu cements vai stiprs dzelzs oksīdu cements) un blīvi (stiprs karbonātu cements) cementētus smilšakmeņus. Smilšakmeņi ar karbonātu cementu bieži veido apaļas lodītes vai to ķekarus. Šādus veidojumus sauc par lodīšu smilšakmeņiem.

Aleirīts – irdens sīkgraudains iezis (diametrs 0.01 – 0.1 mm), kas pēc sastāvdaļu izmēriem ieņem vidēju stāvokli starp smiltīm un māliem. Krāsa gaišpelēka, pelēka, dzeltenīga, zaļganpelēka sarkanbrūna, pārsvarā – gaiša.

Aleirolīts – sacementēti ieži, kas sastāv no aleirīta graudiņiem, pelēkā vai dzeltenpelēkā, arī sārtā, violetā krāsā. Ūdenī neizmirst.

Māls – visizplatītākais nogulumiezis ir zemjains, kam raksturīga ļoti smalka uzbūve. Tajā dominē minerālu daļiņas, kas ir smalkākas par 0.01 mm. Latvijā ģeoloģiskās izpētes darbos par augšējo robežu tiek pieņemti 0.005 mm. Ieži praktiski ūdenscaurlaidīgi.

Atkarībā no mālu iežu fizikālajām īpašībām izšķir **mālus** un **argilītus**. Māli samitroti ūdenī kļūst plastiski, bet argilīti ir cieti un ūdenī neizmirst.

Kaļķakmens – pietiekami blīvs, bieži plaisains, pelēks vai brūnganpelēks iezis, ko veido minerāls kalcīts CaCO_3 . Parasti kaļķakmens ir samērā mehāniski izturīgs. Tukšumi (poras un kavernas) sastopami retāk nekā dolomītos, turklāt organismu atliekas un pārkmeņojumus satur daudz biežāk.

Dolomīts – blīvs, bieži plaisains gaišpelēks, pelēks vai brūnganpelēks iezis, kurš sastāv no minerāla dolomīta $\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$. Parasti dolomīts ir mehāniski izturīgs. Bieži tajā ir mazāki un lielāki tukšumi – poras un kavernas.

Merģelis – diezgan blīvs, pārsvarā plātņains, pelēks vai brūnganpelēks iezis, kas pēc sastāva ir vidējs starp mālu un kaļķakmeni. Tas ir zemjains un smērējošs. Visbiežāk merģeļos nav poru un kavernu.

Domerīts (dolomītmerģelis) – parasti cieti ieži pelēkā, brūnganpelēkā vai zaļganpelēkā, arī brūnā, sarkanbrūnā krāsā, kas pēc sastāva vidējs starp mālu un dolomītu. Domerīts ir zemjains un smērējošs, lielākoties bez porām un kavernām.

Ģipsis (ģipšakmens) – nogulumiezis – $\text{Ca}(\text{SO}_4)\text{H}_2\text{O}$, ko veido smalki, paralēli, šķiedrveida kristāli baltā, dažviet dzeltenīgā vai oranžā krāsā ar zeltainu spīdumu. Visbiežāk šķiedru garums ir daži centimetri, bet atsevišķos slāņos tas sasniedz līdz 15 cm garumu. Tādā gadījumā to sauc par šķiedru ģipsi.

Kvartāra nogulumi

Kvartārs aptver visjaunāko Zemes attīstības periodu. Tā nogulumi veido nogulumiežu segas virsējo kārtu. Kvartāra nogulumu segas uzbūves īpatnību apzināšana ir svarīgs teritorijas saimnieciskās attīstības priekšnoteikums. Ar tiem saistītas būvmateriālu izejvielu (smilts, smilts – grants, māls) un saldūdens kaļķiežu atradnes, ekoloģiskās problēmas (grunts un gruntsūdeņu piesārņojums), inženierbūvju un komunikāciju ierīkošana. Šajos nogulumos sastopamie ūdeņi plaši tiek izmantoti lauku saimniecību ūdensapgādē.

Kvartāra periodā daudzkārtēju krasu klimatisko apstākļu maiņu rezultātā Latviju vairākkārt klāja kontinentālie segledāji, pēc kuru izzušanas iestājās starpleduslaikmeti ar pēdējo 10 tūkstošgadu laikposmam līdzīgām klimatiskajām īpatnībām. Katrā leduslaikmetā veidojās paša ledāja nogulumi (morēna) un ledāja kušanas ūdeņu nogulumi. Pēdējā leduslaikmeta noslēgumposmā, kad Eiropas ziemeļu daļā jau ārpus Latvijas teritorijas notika strauja ledāja segas izzušana, sākās lielāko upju ieleju veidošanās un alūvija uzkrāšanās to virspalu terasēs. Pēcleduslaikmetā (holocēnā) jau veidojās purvu, ezeru un avotu nogulumi, kā arī turpinājās alūvija uzkrāšanās. Kvartāra nogulumu biezums pagasta robežās pārsvarā mainās no 20 m ielejās līdz 40 – 50 m reljefa pacēlumos. Tikai pagasta rietumu daļā, iespējams, apraktā ielejā, vienā urbumā to biezums sasniedz 69 m (urbuma numurs datu bāzē „Urbumi” – 17423).

Kvartāra nogulumi veido nepārtrauktu, nevienmērīga biezuma segu, kura sastāv no dažādas izcelsmes (ģenēzes) un sastāva nogulumu slāņiem, kas ledāja spiediena rezultātā dažviet ir ievērojami deformēti. Tie sedz erodēto, ledāja pārveidoto devona iežu virsu, kuras raksturīgākie elementi daļēji atspoguļojas arī mūsdienu reljefā kā dažāda augstuma pacēlumi patreizējo pauguraiņu pamatnē un pazeminājumi līdzenumos. Jāatzīmē, ka zemkvartāra iežu virsma Stāmerienas pagasta robežās ir samērā līdzena un atrodas 100 – 110 metrus virs jūras līmeņa (vjl.).

Pagasta teritorijā zināmi tikai pēdējā – Latvijas leduslaikmeta un pēcleduslaikmeta jeb holocēna veidojumi. Tie aizņem ģeoloģiskā griezuma pašu augšējo daļu un veido pašreizējā reljefa formas. Pēdējā leduslaikmetā te veidojušies tikai glacigēnie, fluvioglaciālie un limnoglaciālie nogulumi.

Latvijas leduslaikmeta un tam sekojošā pēcleduslaikmeta nogulumi aizņem ģeoloģiskā griezuma augšējo daļu. Tie izplatīti visā pagasta teritorijā un veido pašreizējās reljefa formas. Latvijas leduslaikmeta veidojumu sastāvs ir ļoti mainīgs. Pārsvarā sastopami ledāja atstāti **glacigēnie nogulumi (morēna)** – sarkanbrūna vai brūna mālsmilts. No senāko apledojumu morēnas tā parasti atšķiras ar mazāku blīvumu, bet lielāku smilts un grants saturu, īpaši paugurainajos iecirkņos. Bieži tajā sastopamas dažāda sastāva starpkārtas un ieslēgumi. Nogulumu biezums visbiežāk 10 – 15 m, paugurainēs – līdz 20 – 30 m.

Fluvioglaciālie jeb tekošu ledāja kušanas ūdeņu nogulumi – dažādgraudaina smilts ar grants un oļu piemaisījumu zemes virspusē veido nelielus vienlaidus masīvus lielākoties pagasta teritorijas ziemeļu daļā, kā arī iegulu un starpslāņu veidā diezgan bieži sastopami morēnā. Šo nogulumu biezums parasti nepārsniedz 5 – 10 m.

Limnoglaciālie jeb ledāja kušanas ūdeņu baseinu nogulumi – māls, aleirīts, smalkgraudaina smilts, veidojot 3 – 5 m slāni virs morēnas, galvenokārt izplatīti pagasta ziemeļaustrumu pierobežas daļā.

Dažādas izcelsmes **pēcleduslaikmeta (holocēna) veidojumi** izplatīti visā pagasta teritorijā. Tie ir purvu, upju un ezeru nogulumi, kas dažāda lieluma platībās pārklāj ledāja un tā kušanas ūdeņu veidojumus.

Diezgan plaša ir **purvu nogulumu** izplatība. Tos parasti veido kūdra. Pārsvarā sastop zemā tipa koku, koku – grīšļu kūdru, kā arī augstā tipa sfāgnu un spilvju-sfāgnu kūdru. Kūdras biežums mainās no dažiem decimetriem līdz 5 – 6 m.

Jāatzīmē, ka kūdras uzkrāšanās turpinās arī mūsdienās un tā pieskaitāma pie derīgajiem izrakteņiem, kas ļoti ilgā laika periodā var pat atjaunoties.

Aluviālie nogulumi sastopami upju un strautu gultnēs, kur to biežums lielākoties nepārsniedz 1 – 2 m. Šos nogulumus galvenokārt veido smilts ar grants un oļu, vietām dūņu un kūdras piejaukumu.

Ezeru nogulumi pēcleduslaikmetā veidojušies ezeru katlienēs un to piekrastes daļā. Tie sastāv pārsvarā no smalkgraudainas smilts, reizēm ar grants un oļu piemaisījumu. Ezeru katlienēs sastopams sapropelis un dūņaina smilts. Sapropēja slāņa biežums sasniedz pat 5 un vairāk metrus.

4.4.3.2. Derīgie izrakteņi

Gulbenes rajonā, tai skaitā arī Stāmerienas pagasta teritorijā, pagājušā gadsimta II pusē veikti kā ģeoloģiskās kartēšanas, tā arī derīgo izrakteņu meklēšanas un izpētes darbi, kuru gaitā iegūtas samērā izsmeļošas ziņas ne tikai par zemes dziļu uzbūvi, bet arī par nogulumu segā sastopamajiem derīgajiem izrakteņiem. Iegūtie izziņas materiāli liecina, ka pagasta teritorijā nav sastopamas rūpnieciskas nozīmes kaļķakmeņa, dolomīta un ģipšakmeņa atradnes, jo ģipšu izgulsnēšanai savulaik te nav bijuši labvēlīgi ģeoloģiskie apstākļi, bet kaļķakmeņa un dolomīta iegulas atrodas lielā dziļumā un to ieguve nav ekonomiski izdevīga. Pagastā nav zināmas arī perspektīvas bezakmens māla iegulas.

Par rūpnieciskas nozīmes derīgajiem izrakteņiem pašreiz pagastā var uzskatīt tikai pazemes ūdeņus, vienu smilts atradni, divas saldūdens kaļķiežu un vairākas kūdras iegulas, kā arī sapropēja krājumus.

Pēc MK 2005. gada 21. jūnija noteikumiem Nr. 449 „*Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas, kā arī ģeoloģiskās informācijas izmantošanas vispārīgā kārtība*” derīgo izrakteņu krājumu izpētei, ieguvei un uzskaiti tiek piemērota derīgo izrakteņu krājumu klasifikācija, kas nosaka vienotas prasības to iedalīšanai kategorijās atbilstoši ģeoloģiskās izpētes detalizācijai:

A kategorijā jeb izpētītos krājumos,

N kategorijā jeb novērtētos krājumos,

P kategorijā jeb prognozētos krājumos.

Vienā atradnē iespējami kā A, tā N kategorijas krājumi, bet teritorijas ar prognozētajiem krājumiem sauc par perspektīvajiem laukumiem (laukiem).

Smilts un grants

Smilts – grants maisījumam ir ļoti liela saimnieciska nozīme un Latvijas zemes dziļēs visplašāk sastopamais derīgais izraktenis, kuru veido vairāk vai mazāk noapaļotas iežu atlūzu un minerālu graudiņu sakopojums.

Smilts un grants maisījums izmantojams daudzās tautsaimniecības nozarēs: betona, būvjavu un silikātķieģeļu izgatavošanai, ceļu būvēs, uzbērumu veidošanai būvlaukumos u.c. Jautājumā par smilts un grants klasifikāciju nav vienprātības. Pašlaik Latvijā būvniecības praksē par smilti uzskata materiālu ar graudiņu izmēriem 0.14 – 5 mm, bet granti – 5 – 70 mm

lielus graudus. Dažreiz 20 – 70 mm frakciju dēvē par oļiem, bet lielāku par 70 mm – par akmeņiem. Savukārt pēc Eiropas normatīviem par smilti jeb smalku minerālmateriālu būtu jāuzskata graudiņus mazākus par 4 – 2 mm. Šajos normatīvos pazemināta arī smilts smalko graudu apakšējā robeža – 0.063 mm.

Latvijā smilts un grants atradnēs produktīvo slāņkopu pārsvarā veido smilts un tikai atsevišķos starpslāņos dominē grants un oļu frakcija. Šī materiāla kvalitāti parasti nosaka ne tikai graudiņu izmēri, bet arī to sastāvs. Svarīgākais kvalitātes rādītājs ir magmatisko iežu graudiņu daudzums maisījumā, jo šie ieži ir stiprāki un arī salizturīgāki. Rupjākās un izturīgākās grants frakcijas izmantojamas betonā kā pildviela, bet smilts – kā būvjavu sastāvdaļa, ceļu būvēs, uzbērumu veidošanai būvlaukumos u.c.

Atbilstoši normatīvajiem dokumentiem dabas resursu nodokļa noteikšanai maisījumu, kurā grants graudu saturs ir mazāks par 15 %, uzskata par smilti, bet materiālu ar grants frakcijas saturu lielāku par 15 % - par smilts – grants maisījumu. Šāda attiecība tiek ievērota arī atradņu klasifikācijā.

Kā jau minēts, pagasta teritorijā pagaidām atklāta un pētīta tikai viena smilts iegula – **Meldriņu atradne**, kura atrodas pagasta ziemeļu daļā, apmēram 3 km dienvidaustrumos no Kalnienas ciema.

Reljefā atradne iezīmējas kā 200 m garš un apmēram tikpat plats paugurs, kuru galvenokārt veido morēnas mālainie nogulumi. tikai paugura austrumu un rietumu nogāzē atsedzas smalkas smilts slānis, kas pieskaitāms fluvioglaciālajiem nogulumiem. Derīgais slānis tāpat atsegts starpslāņa veidā morēnas paugura abos galos. Par derīgās slāņkopas augšējo robežu uzskatāms augsnes slānis vai pārsedzošās morēnas smilšmāls. Segkārtas biežums tādejādi mainās 0.1 – 3.5 m robežās. Par derīgā slāņa apakšējo robežu savukārt tiek uzskatīts gruntsūdens līmenis. Šinīs robežās derīgās slāņkopas biežums mainās no 1.0 līdz 7.0m (vidējais biežums 4.0 m). Izpētītās iegulas platība – 0.5 ha, krājumu apjoms (A kateg.) noteikts – 17.8 tūkst.m³.

Meldriņu atradnes smilts materiālam raksturīgs ļoti zems filtrācijas koeficients (0.6m/dnn) un samērā augsts (6.0 – 8.0 %) putekļu un māla daļiņu saturs. Ņemot vērā šos faktorus iegulas smilts materiāls izmantojams tikai grunts uzbērumu veidošanai.

Sakarā ar ierobežotiem smilts un grants krājumiem pagasta teritorijā, nepieciešamos smilts – grants daudzumus ceļu būvēm un citām saimnieciskajām vajadzībām Stāmerienas pagasta organizācijas varētu iegādāties karjeros tuvākajos kaimiņu pagastos (kā Gulbenes, tā arī Alūksnes rajonā), kur vairākās izpētītajās atradnēs ir pietiekoši lieli smilts un grants krājumi.

Tuvākās atradnes, kur notiek ieguve parādītas 3 .pielikumā.

Saldūdens kaļķiezis

Kaļķieži ir samērā jauni nogulumi. To iegulas veidojušās no avotu ūdeņiem pēcledus laikā (holocēnā) samērā silta klimata apstākļos. Nelielos apjomos saldūdens kaļķu izgulsnēšanās notikusi ezeros un avotu, kuru ūdenī ir augsts kalcija bikarbonāta saturs, tuvumā, kā arī turpinās mūsdienās.

Kaļķiezis lielākoties sastopams irdenas miltveida vai sīkgraudainas masas veidā ar organisko vielu, pārsvarā kūdras, piejaukumu; retāk nogulās izveidojas cietāks iezis, kurš uzskatāms par šūnakmens paveidu.

Irdenie saldūdens kaļķi izmantojami lauksaimniecībā kā kaļķošanas materiāls skābu augšņu neitralizācijai. Kūdras piejaukums iegulās paaugstina kaļķošanas materiāla kvalitāti un vietās, kur segkārtu veido kūdra, tā izmantojama kopā ar produktīvo slāni. Tīrais kaļķiežu

paveids ar CaCO_3 saturu augstāku par 85 % un bez kaitīgo elementu piemaisījuma derīgs kā minerālā piedeva lopbarībā.

Pagājušā gadsimta 50. gados Gulbenes rajonā veikti speciāli saldūdens kaļķieža atradņu meklēšanas darbi, kuru rezultātā bija apzinātas 8 kaļķiežu iegulas. Lielākā daļa šo iegulu ir nelielas un to vairumam mūsdienās nav iespējams noteikt pat precīzu atrašanās vietu. Valsts Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzē atrodamas ziņas tikai par divām iegulām: viena atrodas Stāmerienas ezera rietumu, otra – austrumu krastā. Abas iegulas nominētas pēc ezera nosaukuma – Stāmerienas atradne.

Austrumu krasta iegulu veido miltveida, graudaina kaļķa masa, vietām tāpat ļoti kūdraina un merģeļaina. Daļa iegulas atrodas ezera krastā – sauszemē, bet daļa – ezera gultnē, vidēji 2 m dziļumā. Iegulas kopējā platība 4070 m^2 , derīgā slāņa vidējais biezums – 1.35 m, krājumi – ap 5.5 tūkst. m^3 .

Otru – rietumu krasta iegulu veido irdeni, miltveida saldūdens kaļķu sajaukums ar kūdru un merģeļainu masu. Iegulas platība – 430 m^2 , maksimālais derīgā slāņa biezums – 0.65 m. Virskārta sastāv no kūdras un ir 1.1 – 1.6 m bieza. Gruntsūdens līmenis 1.2 – 1.4 m no zemes virsmas. Krājumi – 190 m^3 .

CaCO_3 saturs abās iegulās svārstās 60.9 – 95.9 % robežās, kas liecina, ka šo kaļķiezi iespējams izmantot skābo augšņu neitralizēšanai, bet to tīrākos paveidus arī kā minerālo piedevu mājlopu un putnu barībā. Domājams, ka atradnes izmantošana nebūtu rentabla, jo nepieciešamo kaļķošanas materiālu pagasta saimniecības daudz izdevīgāk var iegādāties dolomīta ieguves vietā Dārziema karjerā Alūksnes rajona Virešu pagastā, kur ieguves procesā rodas liels daudzums smalkas un sīkgraudainas dolomīta iežu frakcijas.

Kūdra

Pagasta teritorijā atradnes aizņem reljefa pazeminājumus – starppauguru un nevienmērīgas akumulācijas ieplakas, kā arī strautu un upju ielejas. Pēc Kūdras fonda, kas sagatavots uz 1980. gada 1. janvāri, datiem pagasta teritorijā atrodas 11 kūdras atradnes vai to daļas. Purvi, kur pēc Kūdras fonda ziņām kūdras biezums nesasniedz 1 m tabulā nav parādīti. Jāatzīst, ka lauku darbi, kas saistīti ar pagasta kūdras atradņu apzināšanu veikti pagājušā gadsimta divdesmito un trīsdesmito gadu beigās. Līdz ar to dati par atradnēm ir aptuveni, to precizēšanai būtu nepieciešami papildus pētījumi. Šī iemesla dēļ kūdras atradņu izvietojums kartē parādīts shematiski un to robežas ir aptuvenas (par izejas materiālu izmantota kūdras atradņu karte mērogā 1 : 100 000, kas pievienota Kūdras fondam, to atrašanās vietas apraksts un topogrāfiskā karte). Visu atradņu kūdras krājumi aplēsti atbilstoši prognožu **P kategorijai**.

Izvērtējot Kūdras fonda datus jāsecina, ka kūdras atradņu platība pagastā mainās no 2 līdz 370 ha, bet kūdras dziļums tajās svārstās no 1.5 līdz 6.5 m. Visu atradņu kopplatība pārsniedz 1100 ha un tajās sakopoti 14.58 milj. m^3 lieli kūdras resursi. Nozīmīgākās atradnes ir **Sarkanais** (Nr. 3090) un **Caunes** (Nr. 3137), kuru kūdra ir piemērota izmantošanai lauksaimniecībā – pakaišiem un mēslojumam.

Lai uzsāktu kūdras ieguvī vēl kādā no pagasta purviem nepieciešama to tālāka izpēte.

Kūdras atradņu raksturojums dots 4. pielikumā.

Sapropelis

Ezeru apsekošanas laikā Gulbenes rajonā, ko pēc Valsts ģeoloģijas dienesta pasūtījuma 1999. gadā veica SIA “Geo - Konsultants”, Stāmerienas pagasta teritorijā apzināta viena sapropeļa atradne - **Kalnienas**. Tās raksturojums dots 3. tabulā. Sapropeļa krājumi aprēķināti atbilstoši **P kategorijai** un tie ir 458 tūkst. m^3 jeb 103 tūkst. t pie nosacītā mitruma

60 %. Atradnē konstatētais sapropelis ir piemērots gan augsnes mēslošanai, gan dziedniecībai, gan barības piedevām.

Lai uzsāktu sapropeļa atradņu izmantošanu, nepieciešams veikt papildu to izpētes darbus. Šobrīd sapropeļa iegulu izpēte atbilst tikai P kategorijai.

Ezeru apsekošanas laikā konstatēts, ka pagasta lielākajos ezeros (Stāmerienas, Ludza un Pogas) ir liels maksimālais ūdens dziļums – 30.0; 10.0 un 14.2 m attiecīgi, bet vidējais tas ir 15.0; 4.0 un 5.5 m. Līdz ar to šie ezeri nav piemēroti sapropeļa ieguvei.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Pagastā nav ievērojamu smilts un grants atradņu, ko var izmantot ceļu būvniecībai.**
2. **Kalnienas ezerā iespējama sapropeļa ieguve, kas uzlabotu tā ekoloģisko stāvokli, samazinātu dūņainumu un radītu iespējas to izmantot rekreācijas vajadzībām.**
3. **Pagasta teritorijā ir ievērojami kūdras krājumi. Divās atradnēs (Sarkanais un Caunes) iespējams attīstīt kūdras ieguvi izmantošanai lauksaimniecībā.**

4.4.3.3. Pazemes ūdens resursi

Stāmerienas pagasta teritorija ietilpst Baltijas artēziskā baseina centrālās daļas austrumos, kur kopējais nogulumiežu biezums sasniedz pat 1150 m. Pēc sastāva viendabīgie, ūdeni saturošie, slāņi veido ūdens horizontus. Blakus iegulošie un hidrauliski saistītie ūdens horizonti tiek apvienoti ūdens horizontu kompleksos. Tos atdala ūdeni vāji caurlaidīgi slāņi (sprostslāņi).

Pēc ūdens apmaiņas intensitātes un tā ķīmiskā sastāva Baltijas artēziskā baseina griezumā izdala trīs, praktiski izolētas, hidroģeoloģiskas zonas: aktīvās ūdens apmaiņas jeb saldūdeņu, palēninātas ūdens apmaiņas, jeb sāļūdeņu un stagnanto (ļoti apgrūtināto) ūdens apmaiņas zonu. Par robežu starp tām visā Latvijā tiek pieņemti divi galvenie ūdens sprostslāņi: vidusdevona Narvas svīta un ordovika – silūra slāņkopa. Ūdens pārtece starp šīm zonām iespējama nelielos apjomos tikai plaisu un lūzumu zonās.

Nozīmīgākā pagastam ir aktīvas ūdens apmaiņas (saldūdeņu) zona, kas aptver kvartāra un pirmskvartāra ūdens horizontus līdz pirmajam reģionālajam sprostslānim – vidusdevona Narvas svītai. Pagasta teritorijā saldūdeņu zonas biezums mainās ap 350 - 375 m robežās. Dziļākos slāņos, zem Narvas svītas, sastopami mineralizēti pazemes ūdeņi.

Kvartāra nogulumu, pārsvarā morēnas smilšmāli un mālsmilts ar atsevišķiem smilšu starpslāņiem (kas nav izturēti ne griezumā, ne plānā), izplatīti visā pagasta teritorijā un to biezums pārsvarā mainās no 20 līdz 40-50 m. Ūdens daudzums šajos nogulumos ir neliels - var nodrošināt tikai individuāla patērētāja vajadzības un horizonti ir slikti aizsargāti no virszemes piesārņojuma.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzē „Urbumi” nav ziņu par ūdensapgādes urbumiem Stāmerienas pagastā ar filtru kvartāra ūdens horizontā (sk.4. tab). Artēziskie ūdeņi izplatīti pirmskvartāra nogulumos. Tie aizpilda smilšaino nogulumu poras, kā arī karbonātisko iežu plaisas un kavernas. Pagasta teritorijā zemkvartāra nogulumu virsā iegul augšdevona **Ogres** (D₃ og) un **Katlešu** (D₃ kt) svītu ieži, kurus veido ūdens necaurlaidīgu mālu vai aleirolītu mijas ar ūdeni saturošiem smalkgraudainiem smilšakmeņiem un plasainiem dolomītiem. Nogulumu virsma iegul 20 līdz 60 m dziļumā, bet biezums mainās no 5 līdz 40 m. Ūdens daudzums šajos nogulumos nav liels - ūdensapgādes urbumu debiti

sasniedz 1 - 3 l/sek., bet īpatnējie debiti¹ ir 0.05 - 0.2 l/sek. - un pagasta ūdensapgādē šos ūdeņus izmanto ļoti reti. Horizontā sastopamie saldūdeņi pieder hidrokarbonātu kalcija vai magnija - kalcija tipam ar mineralizāciju 0.3 - 0.4 g/l, kopējo cietību 4 - 7 mekv/l un dzelzs saturu 0.2 - 4 mg/l.

Pļaviņu - Daugavas ūdens komplekss - iegul 55 līdz 80 m dziļumā. Pagasta teritorijā **Daugavas** ($D_3 dg$), **Salaspils** ($D_3 slp$) un **Pļaviņu** ($D_3 pl$) svītu kopējais biežums ir 65 - 80 m. To griezumā dominē dolomīti un dolomītmerģeļi ar māla starpkārtām. Kompleksa ūdeņi ir spiedienūdeņi. Visā kompleksā lielākais ūdens daudzums ir Daugavas slāņos un tieši šos ūdeņus pārsvarā izmanto pagasta ūdensapgādē. Horizonta statistiskie līmeņi, atkarībā no reljefa, iegul 4 līdz 26 m dziļumā. Ūdensapgādes urbumu debiti mainās no 1 līdz 6 l/sek., savukārt īpatnējie debiti – 0.1 - 3.5 l/sek. Horizontā dominē hidrogēnkarbonātu kalcija, retāk - kalcija - magnija ūdeņi ar mineralizāciju 0.2 - 0.4 g/l, kopējo cietību 4 - 7 mekv/l un dzelzs saturu 0.1 - 4 mg/l. Dziļāk iegulošo Salaspils un Pļaviņu ūdens horizontus izmantošana nebūtu ekonomiski lietderīga, kā arī pazemes ūdeņu kvalitāte, visticamāk, būs sliktāka kā Daugavas ūdens horizontā. Abi augšminētie horizonti var saturēt ūdeņus ar paaugstinātu mineralizāciju un sulfātu saturu. Šādas ūdens ķīmiskā sastāva izmaiņas var izraisīt ģipša starpslāņi Salaspils svītas nogulumos.

Pašlaik visi ūdensapgādes urbumi, kas iegūst ūdeni no šī kompleksa, ierīkoti tikai uz Daugavas horizontu.

Dziļāk griezumā iegul **Amatas** ($D_3 am$), **Gaujas** ($D_3 gj$), **Burtnieku** ($D_2 br$) un **Arukilas** ($D_2 ar$) svītu smilšakmeņi ar aleirolītu un mālu starpslāņiem. Šo nogulumu virsmas dziļums svārstās no 125 līdz 140 m, bet kopējais biežums ir ap 220 - 240 m. Pašlaik Arukilas - Amatas kompleksu pagasta ūdensapgādē neizmanto (visi minētie horizonti iegul pārāk dziļi). Vidēji ūdensapgādes urbumu debiti sasniedz 2 - 3 l/sek. un īpatnējie debiti mainās 0.7 - 1.5 l/sek. robežās. Kompleksa statistiskie līmeņi iegul 35 - 40 metrus no zemes virsmas un dziļāk. Kompleksā sastopamie saldūdeņi pieder dažādiem tipiem no hidrokarbonātu vai sulfātu - hidrokarbonātu magnija - kalcija līdz sulfātu - hlorīdu nātrija - kalcija - magnija (kompleksa apakšdaļā) ar mineralizāciju līdz 0.9 g/l, kopējo cietību 4 - 10 mekv/l un paaugstinātu, līdz 1 - 1.2 mg/l, dzelzs saturu.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Pagastā ir pietiekošā daudzumā nepiesārņotu, labas kvalitātes pazemes ūdeņu.**
2. **Dzeramajam ūdenim nepieciešama atdzelžošana.**

4.4.3.4. Pazemes ūdeņu aizsargātība

Stāmerienas pagasta teritorijā ierīkoti 17 ūdensapgādes urbumi, no kuriem 16 izmanto Daugavas ūdens horizontu, bet viens ekspluatē Katlešu - Ogres ūdens horizontu. To dziļums mainās no 57 līdz 96m. Urbumu raksturojums dots 6. pielikumā.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras speciālistu veiktās urbumu apsekošanas rezultātā konstatēts, ka pagasta teritorijā 9 urbumi darbojas, 6 urbumus neizmanto, 1 ir likvidēts, bet viens urbums būtu jātamponē.

Pagasta teritorijā artēziskie ūdeņi kopumā ir ļoti labi aizsargāti no virszemes piesārņojuma iekļūšanas. Galveno - Daugavas ūdens horizontu - praktiski visā teritorijā klāj

¹ Galvenais rādītājs, kas raksturo atsevišķa urbuma potenciālo ražīgumu, tas ir urbuma debits pie ūdens līmeņa pazeminājuma par 1 m. Lai orientējoši novērtētu maksimālo urbuma ražīgumu, urbuma īpatnējo debitu jā sareizina ar ūdens slāņa biezumu urbumā virs filtra.

vairāki ūdeni vāji caurlaidīgu nogulumu (morēnas smilšmāls, limnoglaciālie māli un aleirolīti, u.c.) slāņi, kuru kopējais biežums lielāks par 40 m (līdz 80 m).

Veicot teritorijas attīstības plānošanu liela uzmanība jāpievērš ūdensapgādes risinājumam attiecīgajā administratīvajā teritorijā. Neizmantoti un neapsaimniekoti ūdens apgādes urbumi ir viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem. Izlemjot turpmāko katra konkrētā ūdensapgādes urbuma apsaimniekošanas kārtību, jāņem vērā:

- urbuma turpmākās izmantošanas perspektīva;
- urbuma tehniskais stāvoklis;
- urbuma atveres un stingra režīma aizsargjoslas sanitārais stāvoklis.

Ņemot vērā to, ka Civillikumā un likumā "Par zemes dzīlēm" noteikts – pazemes ūdens pieder zemes īpašniekam, galīgo lēmumu par ūdens ieguves turpmāko perspektīvu un tātad arī urbumu likvidāciju, jāpieņem zemes īpašniekam, kura īpašumā ūdens apgādes urbums atrodas.

Ņemot vērā iepriekš piedāvātos kritērijus, ūdensapgādes urbumus var sadalīt divās grupās:

- urbumi, kurus iespējams izmantot nākotnē;
- urbumi, kuru izmantošana (dažādu iemeslu dēļ) nav iespējama.

Urbumiem, kurus izmanto un iespējams izmantot nākotnē, nepieciešams:

- sakārtot stingrā režīma aizsargjoslu;
- nodrošināt urbuma atveres hermetizāciju;
- nodrošināt urbuma aizsardzību no tā fiziskas bojāšanas.

Pirms urbumu izmantošanas atsākšanas vēlams veikt tā tehniskā stāvokļa pārbaudi un ūdens atsūkņēšanu, kā arī ūdens paraugu ņemšanu tā kvalitātes pārbaudei.

Lai likumdošanas aktos noteiktā kārtībā veiktu pazemes ūdens ieguvi:

- katram ūdens apgādes urbumam jābūt Urbuma pasei;
- ja ieguves apjoms pārsniedz 10 m³/dnn., nepieciešams saņemt ūdens lietošanas atļauju Reģionālajā vides pārvaldē;
- ja pazemes ūdeņus izmanto centralizētās ūdensapgādes nodrošināšanai vai fasēšanai un tirgošanai cilvēku patēriņam, nepieciešams veikt hidroģeoloģiskās izpētes darbus, lai aprēķinātu pazemes ūdens krājumus, noteiktu bakterioloģisko un ķīmisko aizsargjoslu un akceptētu tos Pazemes ūdens krājumu akceptācijas komisijā, kā arī saņemt Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrā pazemes ūdens atradnes pasi un zemes dzīļu izmantošanas licenci.

Urbumus, kuru turpmākā izmantošana dažādu iemeslu dēļ nav iespējama, nepieciešams likvidēt, nodrošinot pazemes ūdens resursu aizsardzību. Urbumu likvidāciju var veikt uzņēmējsabiedrība, kurai ir Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra izsniegta licence šāda veida darbu veikšanai.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Pagasta teritorijā artēziskie ūdeņi kopumā ir aizsargāti no virszemes piesārņojuma iekļūšanas.**
- 2. Ap artēziskajiem urbumiem jāsakārto stingrā režīma aizsargjosla.**
- 3. Jāaiztamponē viens urbums, lai novērstu piesārņojuma iekļūvi pazemes ūdeņos.**

4.4.3.4. Mūsdienu ģeoloģiskie procesi un riska teritorijas

Stāmerienas pagastā izplatīti vairāki mūsdienu ģeoloģiskie procesi. Pārsvārā tie ir divi: pārpurvošanās un upju ģeoloģiskā darbība.

Pārpurvošanas procesu izpausmes vērojamas reljefa pazeminājumos, kur zemes virspusē atsedzas ūdeni vāji caurlaidīgi nogulumi. Līdz ar to šajos iecirkņos ūdens notece ir apgrūtināta vai nenotiek vispār. Procesa iedarbībai lielākoties ir pakļautas starppauguru, nevienmērīgas akumulācijas ieplakas un reljefa pazeminājumi upju palienēs. Jāatzīmē, ka pārpurvošanās procesi noris ļoti lēnām, un to darbība vērojama arī mūsdienās. Dažviet neapdomīgi veiktu celtniecības darbu rezultātā, kuras laikā tiek traucēta notece, veidojas pārmitri apstākļi, sākas minerālgrunts pārpurvošanās, turpinās kūdras uzkrāšanās un purvu augšana gan horizontālā, gan vertikālā virzienā. Vidējie kūdras uzkrāšanās tempi nenosusinātos purvos ir aptuveni 1 mm/gadā.

Upju ģeoloģiskā darbība norisinās upju ielejās un gultnēs. Vietās, kur upju gultnes meandrē vērojami tā sauktie gultnes procesi. To darbības rezultātā norisinās irdenā materiāla, kas veido palienes, noskalošana un pārvietošana pa gultni uz leju, kur tas tiek akumulēts kādā citā upes ielejas daļā. Šis process izpaužas kā krastu noārdīšana (sānu erozija), visai ievērojami mainot upju šķēršprofilus. Minētais process dažreiz norisinās visai intensīvi. Vietās, kur ieleju nogāzes ir stāvas, palu un virspalu terases izveidotas vāji, dažviet vērojama gultnes erozija. Šī procesa darbības rezultātā notiek upes gultnes padziļināšanās un garenprofila izlīdzināšanās.

Šie upju ģeoloģiskās darbības procesi vislabāk redzami lielāko upju ielejās un tādu praktiski Stāmerienas pagastā nav. Mazāko upīšu un strautu gultnes lielākoties ir iztaisnotas melioratīvo darbu veikšanas laikā pagājušā gadsimtā. Ja novadgrāvji tiek aizsprostoti atjaunojas atkal pārpurvošanas procesi. Bieži to ietekmē arī bebru darbība.

Pagastā nav nacionālas un rajona nozīmes paaugstināta riska objektu un teritoriju. Vietējas nozīmes paaugstinātas ugunsbīstamības objekti ir kokapstrādes uzņēmumi, kūdras purvi, pļavas ar kūdras slāņiem un priežu meži.

Priekšnosacījumi teritorijas attīstībai:

1. Pagastā nav paaugstināta ģeoloģiskā riska teritoriju.
2. Pagasta teritorijā nav nacionālas un rajona nozīmes paaugstināta riska objektu un teritoriju.

4.5. Zemes izmantošanas struktūra

4.5.1. Lauksaimniecībā izmantojamā zeme

Lauksaimnieciskā zeme ir viena no lielākajām dabas bagātībām. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes īpatsvaram kopējā zemes lietošanas struktūrā ir tendence samazināties. Salīdzinot ar 2002. gadu, 2006. gada sākumā LIZ daudzums samazinājies par 138 ha un aizņem 5766.7 ha jeb 43.1 % no teritorijas kopplatības, rajonā vidēji ir 35.9 %. Aramzeme aizņem 3971.7 ha jeb 68.9 %, augļu dārzi 52.5 ha jeb 0.9 %, pļavas 765.2 ha jeb 13.3 % un ganības 977.3 ha, jeb 16.9 % no lauksaimniecībā izmantojamās zemes, t.sk. 426.83 hektāriem zemes vērtība pārsniedz 50 balles, tai skaitā 138.5ha, kur tīrumu platība, neņemot vērā īpašumu robežas, lielāka par 50 hektāriem. Šīs zemes iekļautas nacionālajā plānojumā kā īpaši vērtīgās lauksaimnieciskās zemes. Citi kritēriji nacionālās nozīmes lauksaimniecisko zemju noteikšanai Stāmerienas pagastā nav pielietoti. Pārējās lauksaimnieciskās zemes, kuru

vērtība ir 50 un vairāk balles, iekļautas rajona nozīmes īpaši vērtīgo lauksaimniecisko zemju kategorijā. Šo zemju platības pagastā aizņem 288.33 ha.

Sakarā ar to, ka 2006. gada 23. februārī stājās spēkā LR MK noteikumi Nr. 142 "Noteikumi par nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijām", kuru 3.punkts nosaka, ka I un II šķiras valsts ceļu un dzelzceļu aizsargjoslās nacionālās nozīmes lauksaimniecībā izmantojamās zemes nogabalus nenosaka. Šis noteikums neskar Stāmerienas pagastā esošos nacionālās nozīmes zemju nogabalus.

No visām pagasta lauksaimnieciskajām zemēm meliorēti ir 3745.2 ha jeb 64.9 %, kas ir vairāk nekā rajonā vidēji.

No 1993. gada jaunu meliorācijas sistēmu būvniecība pagastā vairs nenotiek. Daļā meliorēto lauku meliorācijas sistēmas nepietiekošas apkopšanas dēļ darbojas neapmierinoši. Zemju īpašniekiem nepietiek līdzekļu meliorācijas sistēmu uzturēšanai labā tehniskā stāvoklī: netiek tīrīti novadgrāvji, kontrolakas, novākts liekais apaugums. Rezultātā daļa meliorēto lauku degradējas un neatbilst meliorēta lauka statusam. Tāpēc meliorēto zemju platībām ir tendence samazināties.

Pēc Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Zemes un ūdens resursu daļas datiem Stāmerienas pagastā nosusinātās platības 2006. gada 1. janvārī bija 3745.2 ha, valsts grāvji 32.1 km, koplietošanas grāvji 48.1 km. Valsts ūdens notekas Stāmerienas pagastā ir:

Gāršnieku grāvis,
Līdumupe,
Mellupe,
Pogupe,
Kaugurupīte,
Kazupe.

Meliorācijas sistēmas nedarbojas 304.6 ha platībā, meliorācijas sistēmu remontdarbus nepieciešams veikt 304.6 ha platībā .

Pēc 1998. gada datiem rajonā 40 % ir skābās augsnes, 18 % no tām vajadzīga uzturošā kaļķošana, 22 % augšņu skābums pārsniedz 5.5 pH. Tas nozīmē, ka zemju īpašniekiem ir nepieciešami lieli papildus kapitālieguldījumi zemes auglības nodrošināšanai. Bez valsts atbalsta zemju īpašnieki to nespēj veikt. 2000. gadā bija valsts subsīdijas augšņu kaļķošanai. 10 % no kopējām izmaksām bija jāsedz saimniecībām ar zemes kadastrālo vērtību mazāku par 115 Ls/ha un 20 %, ja zemes kadastrālā vērtība virs 115 Ls/ha. 2001. gadā valsts subsīdiju trūkuma dēļ kaļķošanas darbi nenotika. 2002. gadā subsīdijas tika atjaunotas.

Pagastā pēc lauksaimniecības zemju pārraudzības rezultātu datiem 2001.gadā bija lielas neizmanto zemju platības- 2764 ha jeb 47.5 % , t.sk. aizaugšās ar krūmiem 298 ha platībā. 2005.gadā neizmanto zemju platības ir samazinājušās.

Stāmerienas pagastā vidējais lauksaimnieciskās zemes kvalitātes vērtējums ballēs ir 36 balles, rajonā vidēji - 35 balles. Vidējā kadastrālā vērtība ir 121 Ls, rajonā vidēji ir 124 Ls.

Sakarā ar lopu skaita samazināšanos augsnēm netiek nodrošināts nepieciešamais organiskā mēslojuma daudzums, augsnē samazinās augu barības vielu saturs.

Pagastā nav izplatīta augšņu erozija lietus ūdens un vēja ietekmē.

Stāmerienas pagastā ir divas bioloģiskās lauksaimniecības saimniecības: Priednieki un Jaunzemi ar kopējo platību 84 ha.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Pagastā ir ievērojamas nacionālās un rajona nozīmes īpaši vērtīgo lauksaimniecības zemju platības.**

2. Pagastā ir augsts meliorēto zemju īpatsvars.
3. Nepieciešams meliorācijas sistēmu remonts 304 ha platībā.
4. Samazinājušās neizmantoto zemju platības.
5. Ir priekšnoteikumi un tradīcijas bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai.

4.5.2. Meži

Saskaņā ar Valsts zemes dienesta datiem Stāmerienas pagastā 2006.gada sākumā meži aizņēma 5432.7 ha jeb 40.6 % ko pagasta kopplatības, krūmāji 259.3 jeb 1.9 %, purvi 260.8 ha jeb 1.9 %. Kopā mežsaimniecībā izmantojamās teritorijas ir 5952.8 ha jeb 44.5 % no pagasta kopplatības. Pēc mežainības pakāpes tas ir salīdzinoši zems rādītājs, jo vidēji rajonā meži aizņem 51.7 % . Pagasta meži ir ļoti daudzveidīgi. Starp meža augšanas apstākļu tipi dominē vēris. Otrs izplatītākais tips ir damaksnis. Abi meža augšanas apstākļu tipi kopā aizņem aptuveni 60 % no kopējās mežu plātības. Tie pieder pie saimnieciski vērtīgākajiem mežiem ar augstu egļu, priežu, bērzu audžu produktivitāti. Izplatīta arī apse. Mežos ir daudz pamitru mežu augšanas apstākļu tipu.

Ar saimnieciskiem mežiem saprot mežu platības, kurām nav saimnieciskās darbības ierobežojumu. Lielākā daļa no pagastā esošajiem mežiem ir mežsaimniecībā izmantojamie meži.

Ar saudzējamiem mežiem saprot mežu platības ar daļēju saimnieciskās darbības ierobežojumu. Aizsargājami meži ir meži ar pilnīgu saimnieciskās darbības aizliegumu. Stāmerienas pagastā nav daudz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un mikroliegumu. Ir viens mikroliegums, kas atrodas īpašuma "Kadiķi" teritorijā, tā platība 2.6 ha, tas atrodas 4. kvartāla 1. nogabalā, izveidots 2004. gadā platlapju meža biotopa aizsardzībai (4.1tab.).

Tiek plānots viens jauns mikroliegums.

4.1. tabula

Stāmerienas pagasta mikroliegumu raksturojums (Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras datu bāzes <http://vdc2.vdc.lv:8998/ml.html> dati)

Kods	Atrašanās vieta	Teritorijas apraksts	Mežniecība
857	Gulbenes rajons, Stāmerienas pagasts	Mikrolieguma teritorija atrodas Gulbenes raj., Stāmerienas pag., Gulbenes VM, Litenes M.	Gulbenes VM Litenes M

Gulbenes rajonā pašreiz izdalīti 1967 dabiskie meža biotopi ar kopējo platību 3449.6 ha (noteikti, pamatojoties uz LR MK noteikumiem Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo sugu sarakstu"(14.11.2000) un noteikumiem Nr. 421 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu" (12.05.2000), t. sk. Litenes mežniecībā 154 biotopi ar kopējo platību - 393.0 ha. No tiem Stāmerienas pagastā atrodas 88.6 ha (VAS "Latvijas valsts meži" Austrumvidzemes mežsaimniecības dati pēc stāvokļa 2006.gada 1.martu), tie parādīti Stāmerienas pagasta plānojuma grafiskajā daļā "Stāmerienas pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana". Teritorijas plānotajā izmantošanā esošie biotopi parādīti kā plānotie mikroliegumi.

Pašreiz izdalītās dabisko meža biotopu platības tiek aizsargātas brīvprātīgi, taču 2001. gada 9. novembrī Zemkopības ministrijas izdotā instrukcija Nr.7 "Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika" rada iespēju dabiskajiem meža biotopiem noteikt mikrolieguma veidu "meža biotops". Atzinumu par mikrolieguma veida "meža

biotops" izveidošanu sniedz nozaru eksperti par meža biotopiem, kuri noteikti sarakstā "Nozaru eksperti, kuri tiesīgi sniegt atzinumus par mikroliegumu izveidošanu".

Stāmerienas pagasta plānojumā parādītas apmežojamās platības VAS "Latvijas valsts meži" valdījumā esošajās lauksaimniecībā izmantojamās teritorijās. Lauksaimniecisko zemju apmežošana jāveic atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Sadarbībā ar Gulbenes virsmežniecību veicināt mežu resursu atjaunošanu un jaunaudžu kopšanu.**
2. **Koordinēt meža īpašnieku izglītošanu aizsargājamo meža iecirkņu apsaimniekošanā (biotopi, mikroliegumi, dabas liegumi).**
3. **Sekmēt meža nekoksnes vērtības izmantošanu aktīvās atpūtas vajadzībām: sēņošanai, ogošanai, medībām, dabas takām un citiem veidiem.**

4.5.3. Ūdeņi

Pēc hidrogrāfiskā iedalījuma visa Stāmerienas pagasta teritorija ietilpst Daugavas lielbaseina Pededzes apakšbaseinā (4.4.att.).

Stāmerienas pagasta teritorijā Daugavas lielbaseinā ietilpst vairāk kā 9 ūdenstece. Stāmerienas pagasta ūdensteču raksturojums dots 4.2. tabulā.

4.2.tabula

Virszemes ūdensteču raksturojums

N.p.k.	Lielbaseins	Ūdenstece	Kopējais garums, km
1	Daugavas	Paparze	27
2	Daugavas	Pogupe	23
3	Daugavas	Mellupe (Melnupe)	23
4	Daugavas	Kaugurupīte	14
5	Daugavas	Kazupe	7
6	Daugavas	Rūdupe	9
7	Daugavas	Guldupe	7.6
8	Daugavas	Dzelzupe	5
9	Daugavas	Līdumupe	6

Paparze

Paparze, Paparde - Pededzes labā pieteka Alūksnes un Gulbenes rajonā. Garums 27 km. Baseins 166 km². Gada notece 0.046 km³. Kritums 69 m (2.6 m/km). Paparze tek Stāmerienas pagasta ziemeļdaļā gar robežu ar Alūksnes rajonu. Upe iztek no Indzera ezera Alūksnes augstienē. Tek uz DR pa pazeminājumiem starp Malienas pauguraini un Gulbenes paugurvalni. Starp Otes un Ludza silu upe krasi pagriežas uz A un pa Adzeles pacēlumu ietek Pededzē lejpus Jaunannas. Lejtecē upe ir 10 m plata meža upe ar pļavām palienēs.

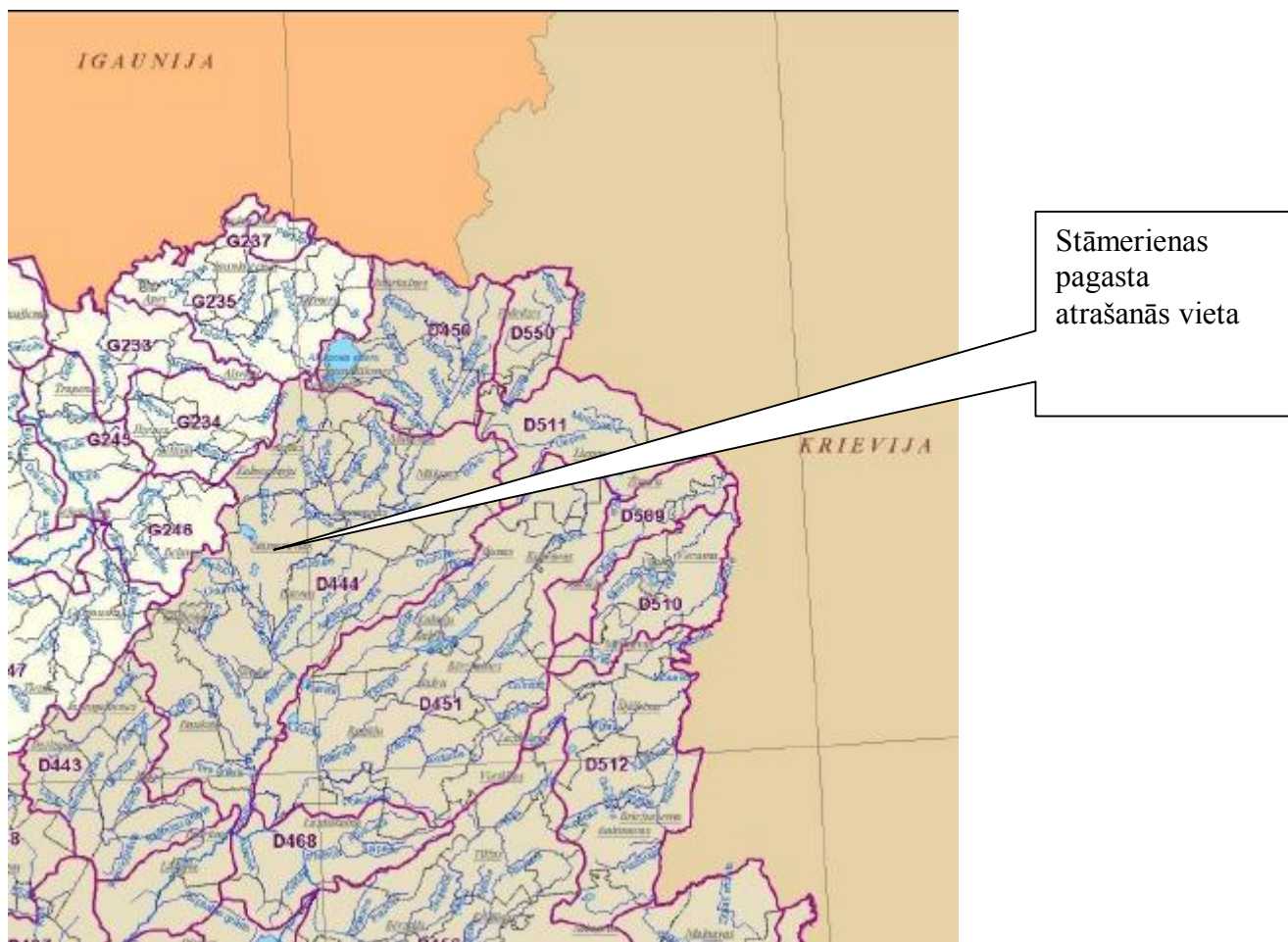
Paparzei ir pieteka - Rūdupe (9 km, no Kalnienas ezera). Lejpus Otes dzirnavām upi šķērso Zeltiņu un Alūksnes - Gulbenes ceļš, pie Jaunannas - Alūksnes - Litenes ceļš.

Pogupe

Pogupe, Poga - Mugurupes kreisā satekupe Gulbenes rajonā. Garums 23 km. Baseins 84 km². Gada notece 0,021 km³. Kritums 23 m (1 m/km).

Pogupe iztek no Ludza ezera un tek D virzienā cauri Stāmerienas un Pogas ezeram. Upes baseina Z daļa atrodas Gulbenes paugurvalnī, D daļa - Adzeles pacēlumā. Gultne pa posmiem regulēta: augštecē tā ir līdz 4 m plata, lejtecē - līdz 7 m.

Starp Stāmerienas un Pogas ezeru ir Stāmerienas dzirnavas. Arī upes kreisā pieteka Kaugurupīte (14 km) lejtecē ir iztaisnots novadgrāvis.

4.4. att. Stāmerienas pagasta atrašanās vieta Daugavas baseina teritorijā.

Pogupe, Poga - Mugurupes kreisā satekupe Gulbenes rajonā. Upes garums 23 km, baseins 84 km, gada notece 0.021 km^3 , kritums 23 m (1 m/km). Pogupe iztek no Ludza ezera un tek D virzienā cauri Stāmerienas un Pogas ezeram. Upes baseina Z daļa atrodas Gulbenes paugurvalnī, D daļa - Adzeles pacēlumā. Gultne pa posmiem regulēta: augštecē tā ir līdz 4 m plata, lejtecē - līdz 7 m. Arī upes kreisā pieteka Kaugurupīte (14 km) lejtecē ir iztaisnots novadgrāvis.

Gulbenes rajona ezeri pētīti maz, jaunākie dati ir tikai par lielākajiem ezeriem. Par Stāmerienas pagastu ir atrodami dati par Stāmerienas ezeru. Gulbenes rajona ezeri īpaši neizceļas starp Latvijas ezeriem - rajonā nav augstas kvalitātes ezeru, nav jutīgu ezeru ar aizsargājamiem biotopiem un nav zināmi arī ļoti piesārņoti ezeri. Kopumā ezeru kvalitāte vērtējama kā laba un vidēja - tie ir ezeri ar stabilu ekosistēmu, kas vairāk vai mazāk piemēroti rekreācijai. Atpūtas infrastruktūras izveide un ar to saistītais atpūtnieku skaita pieaugums ezeriem neradītu būtisku kaitējumu. Galvenais uzdevums - nepieļaut saimniecisko darbību, kas piesārņo ezerus (piem., notekūdeņu ieplūde (gan attīrītu, gan neattīrītu), akvakultūru

audzēšana) vai neatgriezeniski izmaina ezeru krastu ainavu un veicina barības vielu ieplūdi ezeros (piem., krastu apbūve, reljefa izmainīšana). Pagastā ir pieci ezeri un Pogupes ūdenskrātuve(4.3.tab.).

4.3.tabula

Stāmerienas pagasta ūdenstilpes

N.p.k.	Ūdenstilpes nosaukums	Platība	Lietotāji, ierobežojumi	Aizsargjosla
1.	Kalnienas(Ģērmaņu) ezers	16.8	privāts	50
2.	Ludza ezers	280.9	Zušķērājs, publiskais ezers	300
3.	Pogas ezers	27.9	Zvejas tiesības valstij, privāts	10
4.	Stāmerienas ezers	92.6	Zvejas tiesības valstij, privāts	100 (ciema teritorijā 10)
5.	Ezers bez nosaukuma	1.7	privāts	10
6.	Pogupes ūdenskrātuve	2.0	Īslaicīgi paceļ līmeni	10

Ludza ezers

Ludza ezers atrodas Gulbenes vaļņa ziemeļu daļā, 124.5 m virs jūras līmeņa, Stāmerienas pagastā, uz ziemeļiem no Gulbenes - Alūksnes ceļa.

Ezera platība – 2.81 kvadrātkilometri, kopā ar salām 2.86 kvadrātkilometri. Garums 2.9 km (DA-ZR). lielākais platums 1.3 km. Vidējais dziļums 4.0 m, lielākais dziļums 11.0 m (Z daļā). Baseina platība 30.8 kvadrātkilometri (Daugavas lielbaseinā). Ovāla ezerdobe. Krasti lēzeni vai zemi (zemais purvs, kūdrainas pļavas). 2 mežainas salas (kopplatība 4.9 ha). Ietek strauti un meliorācijas grāvji. Ezerā ieplūst Amardas ezera ūdeņi. Dienvidaustrumos iztek Pogupe uz Stāmerienas ezeru (Pededzes baseinā). Eitrofs, vidēji aizaudzis ezers. Mīt raudas, plauži, līdakas, asari, zandarti, zuši, karpas, līņi. Ezers tiek apzvejots.

Pie ezera atrodas guļbūvju atpūtas komplekss "Vonadziņi" ar plašu atpūtas un sporta bāzi.

Stāmerienas ezers

Stāmerienas ezers, Stāmerienes ezers, Stāmeres ezers. Ezers atrodas Gulbenes paugurvaļņa malā, 117.1 m virs jūras līmeņa, Gulbenes raj. Stāmerienas pagastā. Platība 92 ha, garums 1.5 km (D - Z), lielākais platums 0.8 km. Vidējais dziļums 6.5m lielākais dziļums 18.7 m (D daļā). Baseina platība 37.4 kvadrātkilometri (Daugavas lielbaseinā).

Apkārtne pauguraina, tur pārsvarā lauksaimniecības zemes. Ovāla ezerdobe. Krasti slīpi. Dibens smilšains vai dūņains. Ūdens tilpums - vairāk nekā 6 miljoni kubikmetru. Ietek vairāki grāvji, cauri tek Pogupe. Eitrofs ezers; aizaugums ~15 % (visvairāk Z un A piekrastē). Mīt parastās ezeru zivis; ielaisti zuši un karpas.

Ezera ZA krastā ir atpūtas vieta "Lāčauss". Uz ziemeļiem no ezera ir apdzīvota vieta Stāmeriena, uz DA - Stāmerienas pils ar parku Vecstāmerienā.

Latvijas ūdenstilpju klasifikatora kods	42294
spoguļa laukuma platība, ha	92.6
vidējais dziļums, m	6.5
maksimālais dziļums, m	18.7
vidējais augstums, m v.j.l.	117.1
hidroloģiskais režīms	caurteces
sateces baseina platība, km ²	37.4
ūdens apmaiņas biežums, gadi	0.7
ezeru tips	5

TSI caurredzamībai atbilst vāji eitrofam ezeram, turklāt krāsainības ietekme uz caurredzamību ir nenozīmīga (ezers oligohumozs). Tomēr ezers ir eitrofs, par ko liecina izšķīdušā skābekļa vertikālā sadalījuma līkne - sākot ar 5 m dziļumu (sākoties temperatūras lēcienlānim), sākas arī bezskābekļa zona. Maksimālais skābekļa piesātinājums epilimnijā ir 78 %, ūdens "ziedēšana" netika novērota. Saskaņā ar ezeru tipoloģiju ezers pieder pie 5. tipa - sekls, cietūdens, oligohumozs.

Pogas ezers

Pogas ezers atrodas Gulbenes paugurvaļņa pārejā uz Adzeles pacēlumu, 113.5 m virs jūras līmeņa, Gulbenes raj. Stāmerienas pagastā, 2 km uz dienvidiem no Stāmerienas. Platība 27.9 ha, garums 0.8 km, lielākais platums 0.4 km, vidējais dziļums 5.5 m, lielākais dziļums 14.2 m. Baseina platība 39 kvadrātkilometri.

Ezers ir lejākais (uz dienvidiem no Ludza un Stāmerienas ezera) un mazākais no ezeriem, kuriem cauri tek Mugurupes pieteka Pogupe (Daugavas lielbaseinā). Ovāla ezerdobe. Krasti slīpi, dibens līdzens, ar biezu dūņu slāni. Eitrofs, maz aizaudzis ezers. Pie ezera ir makšķernieku bāze un atpūtas komplekss „Ziedugravas”. Ap ezeru - ceļi (D pusē Gulbenes - Balvu ceļš).

Kalnienas ezers

Kalnienas ezera platība ir 15.7 ha, ezera krasti ir ļoti daudzveidīgi, gan aizauguši un pārpurvoti, gan arī ar cietu smilšainu pludmali un zemūdens nogāzi, kas labvēlīga peldēšanās vietas ierīkošanai.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Nedrīkst pieļaut ezeru tiešu piesārņošanu ar notekūdeņiem un atkritumiem.**
- 2. Veicināt tūrisma attīstību pašvaldības teritorijā, izmantojot bagātīgo ūdeņu potenciālu.**
- 3. Attīstot rekreatīvo tūrismu, vienlaicīgi jā rūpējas par vides saglabāšanu, sabalansējot atpūtnieku intereses ar vides daudzveidības saglabāšanu.**
- 4. Veidot pievilcīgas ainavas, atsevišķās vietās attīrot ezeru krastus no apauguma un atsedzot ūdens ainavu braucējiem un gājējiem.**

4.5.4. Purvi

Reljefa saposmotība un apgrūtinātā notece ir veicinājusi purvu attīstību. Pēc Valsts zemes dienesta datiem purvi Stāmerienas pagastā aizņem 260.8 ha jeb 1.9 % no pagasta kopplatības. No Valsts vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras sagatavotās informācijas izriet, ka pagasta teritorijā atrodas vienpadsmit purvi vai to daļas un minēto kūdras atradņu

teritorijas aizņem 1110 ha, no kā var secināt, ka purvainas teritorijas aizņem daudz lielākas platības.

Pagastā nav nozīmīgu rūpniecisku kūdras atradņu, rūpnieciskai ieguvei piemērotas kūdras atradnes aizņem aptuveni 223 ha, kūdras ieguve pagasta teritorijā nenotiek un tuvākajā nākotnē netiek plānota.

4.5.5. Īpašumu struktūra

Pēc valsts Zemes dienesta kadastra reģistra datu pārskata uz 01.01.2006., Stāmerienas pagastā ir 696 īpašumi vai lietojumi, t.sk. :

Lauksaimniecībā	507	10187.3 ha kopplatībā,
Mežsaimniecībā	22	2450.2 ha,
Ūdenssaimniecībā	3	282.5 ha,
Vienģimeņu un divģimeņu dzīvojamo māju apbūve	80	119.1 ha,
Daudzdzīvokļu māju apbūve	23	13.9 ha,
Darījuma iestāžu un komerciāla rakstura apbūve	3	1.5 ha,
Sabiedriskas nozīmes objekti	15	79.1 ha,
Rūpniecības objekti	1	1.9 ha,
Satiksmes infrastruktūras objekti	35	243 ha,
Inženiertehniskās apgādes tīkli un objekti	4	5.4 ha
Pārējie	3	0.9 ha.

Īpašumu kopskaits ir 547, t.sk. fizisko personu īpašumi ir 476, juridisko personu īpašumi - 40, pašvaldību īpašumi - 8, valsts un valsts institūciju īpašumi - 3, jaukta statusa kopīpašumi - 20.

Lietojumu kopskaits ir 139, t.sk. fizisko personu lietojumi - 82, pašvaldību lietojumi 34, valsts un valsts institūciju lietojumi - 39, valsts un valsts institūciju lietojumi - 18. Brīvā valsts zeme un valstij vai pašvaldībai piekritīgā zeme ir 10 ar 16.7 ha platību.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes sadalījums ir šāds:

Zemnieku saimniecības, kuru galvenā ekonomiskā darbība ir lauksaimniecība - 85 īpašumi un 5 lietojumi ar attiecīgu kopplatību 3326 ha un 298.7 ha, piemājas saimniecības, kuru galvenā ekonomiskā darbība ir lauksaimniecība ir 336 īpašumi un 60 lietojumi ar kopplatību 5372.1 ha un 910.5 ha, pārējās lauksaimniecības zemes - 5 īpašumi un 8 lietojumi kopplatību 174 ha un 91.4 ha. Īpašumu un lietojumu raksturojums dots plānojuma 7. pielikumā.

4.6. Dabas un kultūrvēsturiskais mantojums

4.6.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Stāmerienas pagasts nav īpaši bagāts ar aizsargājamām dabas teritorijām. Pagastā atrodas viens dabas liegums ar kopējo platību 65 ha, liegums ir NATURA 2000 teritorija(4.4.tab). Izveidots 2004. gadā. Lieguma teritorija veidota boreālo mežu (skujkoku un jauktu koku mežu) aizsardzībai, kas ir ES Biotopu direktīvas biotops. Dominē bērzu - egļu - apšu meži, paaugā arī liepa. Dabisko meža biotopu koncentrācijas vieta. Daudz kritalu. Teritorijā konstatēta īpaši aizsargājama augu suga - divsēkļu grīslis.

Dabas aizsardzības plāna nav, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumu nav. Lieguma shēma dota 8.pielikumā

4.4.tabula

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Stāmerienas pagastā

Numurs MK noteikumos	Dabas objekts	Pagasts	Dabas objektu kategorija	Platība ha
1.239.	Zepu mežs	Stāmerienas pagasts	Dabas liegums	65 ha

4.6.2. Dabas pieminekļi un objekti

Stāmerienas pagastā nav valsts nozīmes dižkoku.

Pamatojoties uz Stāmerienas pagasta padomes 2005.gada 28.aprīļa lēmumu (protokols nr. 6,7.p.) vietējās nozīmes aizsargājama dabas objekta statuss piešķirts 9 ozoliem, vienai gobai, balteglei, lapeglei, osim un priedei. Bez minētajiem kokiem Pilssalas parka teritorijā aug pieci vietējās nozīmes dižkoki(4.5.tab.).

4.5. tabula

Vietējās nozīmes dabas objekti Stāmerienas pagastā

N.p.k.	Objekta nosaukums	Koka apkārtmērs (m)	Atrašanās vieta
1	Ozols	4.0 m	50 m no baznīcas
2	Goba	3.9 m	Dīķa krastā Stāmerienā
3	Baltegle	2.1 m	Stāmerienas parkā
4	Lapegle	2.9 m	Tur pat
5	Ozoli	Īpatnēji saauguši kopā („Mīlestības ozoli”)	Tur pat
6	Ozols	4.0 m	Pie kungu kapiem, pie aplokiem
7	Osis	3.5 m	Pie veikala “Sonāte”
8	Ozols	4.7 m	Pie svariem
9	Ozols	4.4 m	Mežā 101 kv
10	Ozols	4.54 m	Pie kungu kapiem, pie aplokiem
11	Ozols	4.9 m	Pie "Ozolu " mājām
12	Priede	īpatnēja	Pie mājām "Smaidas" Kalnienā
13	Ozols	4.20;	Kalnienas parks
14	Ozols	4.02	Kalnienas parks
15	Parks	P(2.61;2.38) Be (1.1;1.45;1.20)	Pilssalas

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Izstrādāt vietējās nozīmes dabas objektu aizsargzonas izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumus.
2. Sadarbībā ar mežniecību darbiniekiem un zemju īpašniekiem, turpināt apzināt dabas objektus, kuriem būtu jāpiešķir īpaši aizsargājamo objektu statuss.
3. Veicināt izpratni iedzīvotājos par interesantu un retu dabas objektu saglabāšanas un aizsardzības nepieciešamību;
4. Informēt iedzīvotājus par ierobežojumiem aizsargājamo teritoriju izmantošanā.
5. Izvietot informatīvās norādes uz dabas objektiem atbilstoši MK noteikumiem Nr 415 (22.07.2003).

4.6.3. Kultūras pieminekļi

Kultūras pieminekļi ir kultūrvēsturiskā mantojuma daļa – kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī atsevišķi kapi, ēku grupas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un, kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas, kā arī starptautiskajām interesēm.

Stāmerienas pagastā ir divdesmit trīs kultūras pieminekļi(9. pielikums):

- divi arheoloģijas(valsts nozīmes),
- sešpadsmit arhitektūras (8 valsts un 8 vietējās nozīmes),
- viens vēstures piemineklis(9valsts nozīmes),
- četri mākslas pieminekļi(1 valsts, 3 vietējās nozīmes).

Kultūras pieminekļu teritorijas parādītas 10.- 13. pielikumā.

Divdesmit divi kultūras pieminekļi atrodas tikai pagasta teritorijā, bet vēstures piemineklis "Gulbenes- Alūksnes šaursliežu dzelzceļš" šķērso pagasta teritoriju. Pagastā šī pieminekļa teritorija ir šaursliežu dzelzceļa nodalījuma joslas platumā, pie tā pieder sliežu ceļi, būves un ēkas. Pagasta teritorijā atrodas divas pieturas un divas stacijas: Stāmeriene un Kalniena. Pie Kalnienas stacijas ir uzbūvēts otrs sliežu ceļš, kas ļauj izmainīties vilcienu sastāviem, jeb lokomotīvei apgriezties braukšanai pretējā virzienā, kas tiek plaši praktizēts speciālajos tūrisma un izklaides braucienos, ko piedāvā SIA "Gulbenes - Alūksnes bānītis".

Stāmerienas pils, pareizticīgo baznīca un šaursliežu dzelzceļš ir kļuvuši ne tikai par pagasta, bet arī visa Gulbenes rajona atpazīstamības simbolu.

Bez apstiprinātajiem kultūras pieminekļiem pagastā ir divi arheoloģijas pieminekļi - Jikteru un Kalnienas senkapi, kas iekļauti Gulbenes rajona valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta papildinājuma projektā.

Pagasta nozīmes kultūras pieminekļa statuss nav piešķirts nevienam objektam vai teritorijai.

Stāmerienas muižas apbūves sākums datējams ap 1765.gadu, kad pie Stāmerienas ezera dibināta Stāmeres pusmuiža ar dzirnavām un krogu(4.5.att). Runājot par muižas ēku būvvesturi, nav iespējams norādīt precīzus to celšanas gadus un arhitektus, kas piedalījušies to izveidē. Muižnieku dzīvojamā ēka - pils- celta historisma stilā un ir viena no skaistākajām Gulbenes rajonā. Tās celtniecība datējama ar 19.gs. 50.gadu beigām vai 60.gadiem. 1905.gadā pils tika nodedzināta, to atjaunoja 1908.gadā, pēc tam ēka kļuva vēl izteiksmīgāka. Pēc Otrā pasaules kara ēku izmantoja administratīvu un mācību iestāžu vajadzībām. Pēdējos gados pils ēka tika iznomāta un uzsākti atjaunošanas darbi, kas apstājušies uzsāktās tiesvedības dēļ starp pagasta pašvaldību un pils nomnieku.

4.5. att. Stāmerienas muižas pils

2005.gadā pie Stāmerienas pils notika Teātru festivāls, kas pulcināja daudzus tūkstošus skatītāju no visas Latvijas. Teātru festivālu plānots veidot par ikgadēju tradicionālu pasākumu, kas veicinās pagasta atpazīstamību un kultūrvēsturiskā tūrisma attīstību.

No daudzajām muižas saimniecības ēkām līdz mūsu dienām saglabājušās dažas, un kā interesantākās var minēt klēti ar pusaploces arkām un dārznieka māju (4.6.att.)

4.6. att. Stāmerienas muižas apbūve(dārznieka māja, klēts)

Ap pili ir 28.4 ha liels parks, kas veidots ainavu stilā, tas atrodas kalnainā, ūdeņiem bagātā apvidū. No rietumiem un ziemeļrietumiem to ieskauj Stāmerienas ezera līči, bet no dienvidiem piekļaujas Pogas ezers. Abus ezerus savieno kanāls, kas tek cauri parkam, kanālu aizsprostojot izveidots plašs dzirnavezers, ziemeļaustrumos no tā ierīkots liels dīķis.

Arhitektoniski parks iekārtots pēc tā saucamā vēdekļveida principa, kurā ainavu perspektīvas iziet no viena kompozīcijas centra - Stāmerienas pils. Šis parks pieskaitāms pie skaistākajiem parkiem un ir viens no labākajiem vēdekļveida kompozīcijas paraugiem Latvijā. Parkā sastādītas gan vietējās, gan eksotiskās sugas.

Muižas apbūves kompleksā ietilpst **Nevas Aleksandra pareizticīgo baznīca**, kas pēdējos gados atguvusi seno godību un spoguļodamās Stāmerienas ezera ūdeņos, priecē acis katram garāmbraucējam. Pašreizējās baznīcas pamati likti 1902.gadā, iesvētīta 1904.gadā, tā paredzēta 650-700 dievlūdzējiem. Pēc otrā pasaules kara tajā bija iekārtota noliktava, 80.gadu beigās tika uzsākti restaurācijas darbi, lai pēc tam tur iekārtotu koncertzāli. Restaurācijas darbi atsākās 90.gadu beigās, kad baznīca atguva savas sākotnējās funkcijas. Atjaunots baznīcas jumts, krastos atkal zaigo kalnu kristāli, zvanu tornī uzstādīts zvans, iekštelpās uzstādīts jauns ikonostass, baznīcā aktīvi darbojas pareizticīgo draudze. Sakopta baznīcas apkārtnē, ierīkoti bruģēti celiņi un laukums, veikta apzaļumošana(4.7.att.). Baznīca ir pieejama apskatei arī tūristiem.

4.7. att. **Stāmerienas pareizticīgo baznīca**

Plānojuma sagatavošanas laikā tika precizēta Stāmerienas muižas apbūves teritorija, atbilstoši reālajai Stāmerienas ezera krasta līnijai.

Stāmerienas pamatskola ir vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Tās celtniecība sākta 1923.gadā, ēkas iesvētīšana notika 1928.gada 1.janvārī. Ēka celta pēc arhitekta V.Freizaka projekta (4.8.att.)

4.8. att. **Stāmerienas pamatskola**

Stāmerienas ciemā, kura attīstība sākās ap 1907.gadu, kad pie Stāmerienas stacijas iedalīja apbūves gabalus no dzirnavu zemes. Kā interesantākās ciematā minamas dažas celtnes, kas ir vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi: Bijusī Stāmerienas pagasta valdes ēka un divas dzīvojamās ēkas ar veikalu telpām pirmajā stāvā(4.9.- 4.12. att.).

4.9.att. **Stāmerienas pagasta valdes ēka** 4.10.att. **Šaursliežu dzelzceļa Stāmerienas stacija**

4.11. att. **Dzīvojamā ēka ar veikalu**4.12. **Dzīvojamā ēka ar veikalu**

Smoņu senkapi atrodas pašā Stāmerienas ezera malā, kādreiz visā rajonā populārajā peldvietā "Lāčauss". Dažus gadus atpakaļ, nobrūkot krasta malai, atklājās apbedījumi un tika veikti arheoloģiskie izrakumi(4.13.att.)

Skolu senkapi atrodas Ludza ezera krastā, šeit 1898. gadā, veicot arheoloģiskos izrakumus, tika atrasta Stāmerienas villaine, kas ir bronzas gredzentiņiem rotātu senlatviešu sagšu klasisks paraugs.

Kalnamižās apbūve veidojusies laika posmā no 18.gadsimta līdz 20.gadsimta 10.gadiem. Pils celta ap 19.gadsimta vidu, 1904.gadā tajā izcēlās ugunsgrēks, pēc pārbūves ēka ieguva 18.gadsimta beigu klasicisma stila iezīmes. 30.gadu beigās tajā tika ierīkota pamatskola, kas tika slēgta 2004.gada vasarā, apvienojot ar Stāmerienas pamatskolu. Uz austrumiem no pils ir 20.1 ha liels parks ar dīķi. Tā dienvidu daļā saglabājušies dārza paviljona akmens pamati un kāpnes. Parkā stādītas gan vietējās, gan eksotiskās sugas. No muižas saimniecības ēkām tuvākajā apkārtnē saglabājusies oranžērija, "Vešūzis", staļļi ar ratnīcu un kučiera dzīvokli, pagrabs un citi(4.14.- 4.16.)

4.13. att. **Smoņu senkapi**4.14. **Kalna muižas vešūzis**

4.15. Kalna muižas pils

4.16. Kalna muižas Dārznieka māja

Plānojuma sagatavošanas laikā tika noteikta Kalna muižas apbūves teritorija, kas nedaudz atšķiras no iepriekš noteiktās parka teritorijas(14. pielikums).

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Pamatojoties uz LR likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" 16.pantu(12.02.1992), sadarbībā ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju un LR Kultūras ministriju kārtot jautājumu par nacionālas nozīmes īpaši aizsargājamas kultūrvēsturiskas teritorijas statusa noteikšanu valsts nozīmes vēstures pieminekļa "Šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene - Alūksne" teritorijai.
2. Kopā ar Valsts Zemes dienestu risināt jautājumu par nepieciešamo apgrūtinājumu izdarīšanu Zemesgrāmatās par valsts aizsardzībā esošajiem kultūras pieminekļiem.
3. pašvaldību teritoriju plānojumos iekļaut informāciju par zemes īpašniekiem, uz kuru zemes atrodas valsts aizsardzībā esošie kultūras pieminekļi.
4. Informēt zemes īpašniekus par ierobežojumiem zemes izmantošanā teritorijās, kur atrodas valsts aizsardzībā esošie kultūras pieminekļi.
5. Veicināt kultūras pieminekļu apsaimniekošanu un sakopšanu.
6. Ievērot kultūras pieminekļu aizsargjoslās noteiktos apgrūtinājumus perspektīvās apbūves plānošanā un teritorijas labiekārtošanā.

4.6.4. Ainaviski vērtīgās teritorijas

Apkārtējās ainavas izmaiņu raksturs un attīstības tendences tajā vai citā virzienā ir cieši saistītas ar izmaiņām ražošanā un ekonomisko situāciju valstī kopumā. Pašreizējā periodā

sakarā ar visas ekonomiskās dzīves pārkārtošanos, arī Gulbenes rajona ainavā noris visai radikālas izmaiņas. Diemžēl ekonomiskā situācija valstī vēl labvēlīgi neiespāido ainavas attīstību, kaut pēdējos divos gados ir vērojamas pozitīvas tendences lauksaimniecības zemju sakopšanā.

Kā galvenos ainavu degradējošos faktoros var minēt šādus:

- novārtā pamestas lauksaimnieciski izmantojamās zemes arvien straujāk aizaug ar krūmiem, kas izsauc drenu sistēmu iziešanu no ierindas un zemju pārpurvošanos. Nezālēm aizaugušie lauki bieži vien bojā vizuālās ainavas priekšplānu un vidusplānu. Tālākā perspektīvā, laukiem aizaugot ar krūmiem, ainava var tikt aizsegta un pilnīgi zaudēt savu vērtību;
- nekoptajās lauksaimniecības zemēs pavasaros notiek masveidīga kūlas dedzināšana, kas ne reti izraisa arī ugunsgrēkus. Tas vēl vairāk degradē vizuālo ainavu, kā arī rada lielus ekoloģiskos zaudējumus;
- vizuālo ainavu ļoti nelabvēlīgi iespāido tukšo, pusnojaukto lopu fermu grausti;
- arvien pasliktinās ceļu stāvoklis un pienācīgi netiek koptas ceļu joslas;
- bieži vien privātie meži tiek pārmērīgi izcirsti, cirsmas netiek sakoptas, kopšanas cirtēs izcērt labākos kokus, atstājot mazvērtīgos;
- nemitīgi palielinās likteņa varā pamesto, neapdzīvoto, brūkošo viensētu skaits. To pašreizējais izskats bojā apkārtnes vizuālo izskatu, bet nākotnē to masveida bojāeja draud ar radikālām izmaiņām tradicionālajā Vidzemes lauku ainavā;

Tai pat laikā daudzviet ainava tiek mērķtiecīgi kopta un veidota, ne reti gūstot labus rezultātus. Diemžēl šai darbībai patiesībā ir sporādisks (neregulārs, vienreizējs) raksturs, un kopumā ainavā dominē degradācijas tendences. Tieši tāpēc šajā situācijā ir ļoti svarīgi apzināt ainaviski vērtīgās teritorijas. Turpmākais uzdevums ir izstrādāt rīcības programmu, lai vismaz šajās teritorijās apturētu degradācijas procesus, vai pat uzlabotu esošo stāvokli. Sevišķi aktuāls šis jautājums ir ainaviski vērtīgajās lauksaimnieciski izmantojamās zemēs, jo tām aizaugot ar krūmiem, ainava relatīvi īsā laikā pilnīgi var zaudēt savu vērtību. Ir jāizstrādā īpašs mehānisms, kas šo zemju īpašniekiem radītu ieinteresētību uzturēt laukus pienācīgā kārtībā. Tās varētu būt nodokļu atlaides, atvieglojumi subsīdiju un aizdevumu saņemšanā un tamlīdzīgi pasākumi. Nebūtu pieļaujama šo platību masveidīga apmežošana.

Ainaviski vērtīgajās teritorijās katrs konkrētais apmežošanas gadījums, autoceļu rekonstrukcija, dažādu celtniecības objektu izvietošana un jebkurš cits pasākums, kas ienes būtiskas izmaiņas ainavā, būtu obligāti saskaņojams ar rajona padomi un ainavu arhitektu. Šajās teritorijās ļoti rūpīgi jāizvērtē derīgo izrakteņu karjeru ierīkošana, sabalansējot vides aizsardzības intereses ar ekonomiskajām vajadzībām. Ļoti būtiski ir ainavā saglabāt kultūrvēsturiskos elementus. Sevišķi tas sakāms par arhitektūras pieminekļiem, jo bez pienācīgas aprūpes tie ir visvairāk pakļauti noārdīšanās procesiem.

Rajona plānojuma izstrādes gaitā 2002. gadā tika noteiktas rajona nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas. Gulbenes rajonā veiktās ainavu apsekošanas rezultātā izdalītas 13 rajona nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas, kā arī 28 vietējās nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas vai savrup stāvoši ainavu elementi. Ainavu vērtējums izdarīts, vadoties no trim galvenajiem aspektiem:

- 1) ainavas vizuālais izskats,
- 2) ainavas kultūrvēsturiskā nozīme,
- 3) ainavas ekoloģiskā daudzveidība.

Stāmerienas pagasta teritorijā atrodas viena rajona nozīmes ainaviski vērtīgā teritorija.

Stāmerienas- Kalnienas ainava ar savu kultūrvēsturisko auru un krāšņajiem dabas skatiem ir viena no populārākajām ainavu teritorijām Gulbenes rajonā. Tā izvietojas Stāmerienas pagastā Gulbenes paugurvaļņa ziemeļaustrumos. Centrālo vietu šajā teritorijā ieņem Stāmerienas muižas apbūve ar valsts nozīmes kultūras pieminekļiem: pili, parku, pareizticīgo baznīcu, muižas klēti, kā arī vairākiem citiem vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļiem. Sevišķi pievilcīgu šo ainavu padara ūdeņi ar savām rekreācijas iespējām – Stāmerienas, Pogas, Ludza un Kalnienas ezers.

Ainaviski izteiksmīgs ir arī otrs šīs teritorijas kultūrvēsturiskais centrs – Kalna muižas apbūve ar pili, pils parku un citām arhitektoniski vērtīgām ēkām.

Ainavā labi iekļaujas ar kokiem apstādītie ceļi, savdabīgu noskaņu ienes mazbānīša dzelzceļš ar pieturvietām(4.18. att).

Kalnienas ziemeļaustrumu pievārtē no Alūksnes ceļa paveras skaists skats pār Paparzes ieleju uz Malienas pauguraini Alūksnes augstienē. Skatu bojā vienīgi nesakoptais priekšplāns ar nepievilcīgām saimniecības ēkām.

4.17. att. Ceļš uz Kalnienu

4.18. Bānīša svētki Stāmerienā

Vietējās nozīmes ainavu teritorijas Stāmerienas pagasta teritorijā nav noteiktas.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Izstrādāt ainaviski vērtīgās teritoriju izmantošanas plānu un apsaimniekošanas noteikumus.
2. Nodrošināt zemes īpašnieku informētību par viņu īpašumu iekļaušanu rajona nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju sastāvā.
3. Veicināt ainavu izkopšanas darbus, izmantot noteiktos skatu punktus skatu torņu izbūvei un tūristu piesaistei.
4. Informēt iedzīvotājus par ainaviski pievilcīgu teritoriju saglabāšanas un izkopšanas nepieciešamību, šī potenciāla izmantošanas iespējām lauku tūrisma attīstībā.

4.7. Vides kvalitāte

4.7.1. Atmosfēras piesārņojums

Stāmerienas pagastā un tā tuvumā nav lielu piesārņojuma avotu, kas būtiski varētu ietekmēt atmosfēras gaisa kvalitāti. Emisijas limits C kategorijas piesārņojošām darbībām netiek noteikts.

Nenožīmīgu gaisa piesārņojumu ar putekļiem rada pagastā darbojošās kokzāģētavas. Gaisa kvalitāti Vecstāmerienas ciema pierobežā ietekmē Z/S "Pilssēta" zirgu ferma.

2004. gadā uzņēmumu faktiskās emisijas nepārsniedza noteiktos emisiju limitus (Valsts statistikas pārskats „Nr.2-GAISS” (2002. - 2004. gads)). Pagastā nav centralizētās siltumapgādes, tāpēc nav katlumāju, kuras piesārņo gaisu ar oglekļa oksīdu.

Lielākās piesārņojošo vielu emisijas no mobilajiem avotiem varētu būt valsts pirmās kategorijas autoceļu P 35 " Gulbene- Balvi - Krievijas robeža" tiešā tuvumā. Taču, ņemot vērā, ka blīva apbūve nav izvietota cieši gar autoceļu, iedzīvotāju veselību šāda veida piesārņojums neapdraud. Lielākā daļa ceļu kopgaruma pagastā ir ar grants segumu, kas rada atmosfēras gaisa piesārņojumu ar putekļiem sausajos gada periodos.

Pavasārī un rudenos, kad notiek dārza atkritumu dedzināšana, atmosfēra piesārņojas ar indīgo gāzi - dioksīnu., to nedrīkstētu pieļaut ciemu teritorijās.

Saskaņā ar „Smago metālu satura sūnās monitoringa” (2000) un „Monitoring of air pollution in Latvia between 1990 and 2000 using moss” (2004) datiem, atmosfēras gaisa piesārņojuma līmenis Stāmerienas pagastā atbilst Latvijas reģionālajam fona līmenim. Papildus Stāmerienas pagasta teritorijas plānojumā ir paredzēts uzlabot autoceļu kvalitāti asfaltējot 4.03 km garo valsts II šķiras ceļa V388 "Alūksne- Kalniena - Gulbene" posmu no Kalnienas līdz pagriezienam uz Stāmerienu, kas savienotu Kalnienas ciemu ar rajona centru ar cietā seguma ceļu un vienlaicīgi dotu nožīmīgu ieguldījumu izmešu samazināšanā atmosfērā.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Rast risinājumu koksnes atlikumu otrreizējai izmantošanai.**
2. **Intensīvas satiksmes ceļu malās dzīvojamo apbūvi norobežot ar koku un krūmu stādījumiem.**

4.7.2. Ūdeņu piesārņojums

Pagasta teritorijā nav veikta virszemes ūdens kvalitātes instrumentāla kontrole, bet spriežot pēc tā, ka pagastā nav nožīmīgu ūdens piesārņojuma avotu un pēc Zemes reformas ir samazinājusies lauksaimniecības ķīmikāliju lietošana un lopu skaits zemnieku saimniecībās, domājams, ka ūdens kvalitāte ir laba.

Problēmas, kas pagastā veicina ūdens kvalitātes pasliktināšanos ir šādas:

- nav nodrošināta visu notekūdeņu savākšana un attīrīšana;
- novērojams augsnes un domājams, gruntsūdeņu piesārņojums bijušajā kolhozu(valsts uzņēmumu) mehānisko darbnīcu un degvielas uzglabāšanas teritorijās;
- ne visas esošās kūtsmēsļu un šķidrā mēslojuma glabātuves atbilst labas lauksaimniecības prakses nosacījumiem.

Pagastā B kategorijas piesārņojošo darbību atļaujas izdotas objektiem, kas var radīt ūdeņu piesārņojumu:

1. Stāmerienas pagasta padomei par šādiem objektiem:

"Stūrastu" sadzīves atkritumu izgāztuve,

Pagasta notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Kalnienā, Vecstāmerienā un ūdens ieguve Lāčplēšos.

B kategorija piesārņojošas darbības atļauja izdota SIA "Consensus " AK "Vonadziņi" notekūdeņu attīrīšanas iekārtām.

C kategorijas piesārņojošo darbību atļaujas izdotas objektiem, kas var radīt ūdeņu piesārņojumu: zemnieku saimniecībai "Salukalns" (ferma), „Pilssēta”(zirgu ferma) un SIA "Hārdeks” (autoremonts).

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir iestrādāti nosacījumi, lai samazinātu virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojumu.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Nodrošināt pilnvērtīgu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbību Kalnienā un Vecstāmerienā.
2. Nepieļaut nesankcionētu sadzīves atkritumu izgāztuvju veidošanos.
3. Ievērot labas lauksaimniecības prakses nosacījumus.
4. Izstrādāt ūdens ieguves, notekūdeņu novadīšanas, atkritumu apsaimniekošanas saistošos noteikumus.

4.7.3. Piesārņotās teritorijas

Pēc Madonas reģionālās Vides pārvaldes datiem Stāmerienas pagastā ir četras potenciāli piesārņotas teritorijas(4.6. tab).

Potenciāli piesārņotajās teritorijās pirms būvniecības uzsākšanas jāveic vietas rekultivācija.

4.6. tabula

Potenciāli piesārņotās vietas Stāmerienas pagastā

N.p.k.	Nosaukums	Kategorija
1	Amonjaka muca "Priedniekos" (blakus Kalnienas ezeram)	2 Potenciāli piesārņota vieta
2	Atkritumu izgāztuve "Stūrastas"	3 Vieta nav potenciāli piesārņota
3	Bijušās kolhoza mehāniskās darbnīcas, DUS "Niedres" pie apdzīvotas vietas "Lāčplēši"	2 Potenciāli piesārņota vieta
4	Bijusī degvielas uzpildes stacija "Dārzāji" Kalnienā	2 Potenciāli piesārņota vieta

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Veikt potenciāli piesārņoto vietu rekultivāciju.
2. Nepieļaut būvniecību pirms potenciāli piesārņoto vietu rekultivācijas.

4.8. Transporta infrastruktūra

4.8.1. Autoceļi

Stāmerienas pagastā ir 39.6 km valsts ceļu, 65.845 km pašvaldību ceļu, t.sk. 1.794 km ielu un 27.3 km uzņēmumu ceļu. Kopējais ceļu tīkla garums ir 132.75 km, no tiem ar melno segumu segti attiecībā uz visu ceļu kopgarumu 10.5 %, kas ir nepietiekami un apgrūtina pārvietošanos (4.7. tab.). Vienīgais valsts I šķiras ceļa posms ir P35 "Gulbene - Balvi-

Krievijas robeža", kas ir atzīts par reģionālas nozīmes ceļu un kalpo par tranzītkoridoru izejai uz Vientuļu robežpārejas punktu. Pa šo ceļu ir visintensīvākā satiksme un visblīvākā sabiedriskā transporta kustība.

4.7. tabula

Ceļu piederības un segumu veidu raksturojums 2006. gada 1.aprīlī Stāmerienas pagastā

Piederība	km	t a j ā s k a i t ā		% ar melno segumu	% ar grants, grunts segumu
		ar melno segumu	ar grants, grunts segumu		
I šķiras valsts autoceļi	4.5	4.5	0	100	0
II šķiras valsts autoceļi	35.1	9.5	25.6	27.1	72.9
Kopā valsts autoceļi	39.6	14.0	25.6	35.4	64.6
Pašvaldības ceļi	64.05	0	64.05		100
Pašvaldību ielas	1.8	0	1.8	0	100
Uzņēmuma ceļi (VAS "Latvijas valsts meži")	27.3		27.3	0	100
Ko p ā	132.75	14	118.75	10.5	89.5

Stāmerienas pagastā uz valsts ceļiem ir četri tilti: pār Pogupi, Kazupīti(2 gb.) un Paparzi(4.8. tab.). Tiltu tehniskais stāvoklis ir apmierinošs, izņemot tiltu pār Kazupīti uz I šķiras valsts ceļa P35 Gulbene – Balvi – Viļaka - Krievijas robeža, kuram nepieciešama rekonstrukcija.

4.8.tabula

Tiltu raksturojums Stāmerienas pagastā

N.p.k.	Ceļa nosaukums	Šķērsojamā upe	Tilta garums	Tilta laiduma materiāls	Tilta balstu materiāls	Būves gads
1	P35 Gulbene – Balvi- Viļaka- Krievijas robeža	Pogupe	17.85	Dzelzbetona sijas	Dzelzbetona pāļi	1963
2	P35 Gulbene – Balvi- Viļaka- Krievijas robeža	Kazupīte	17.85	Dzelzbetona sijas	Dzelzbetona pāļi	1963
3	V 388 Alūksne- Kalniena- Gulbene	Paparze	17.92	Dzelzbetona sijas	Dzelzbetona pāļi	1972
4	V 420 Stāmeriena- Pļavnieki- Zeltaleja	Kazupīte	6	Dzelzbetona sijas	Akmens mūra	1975

Visi pašvaldību ceļi ir ar grants segumu, to kopējais garums ir 64.05 km, kas nodrošina pietiekami blīvu ceļu tīklu. 2006. gadā veikta pašvaldības ceļu pārreģistrācija. Pašvaldības ceļu saraksts dots 15. pielikumā. Pašvaldību ielu saraksts dots 4.9. tabulā.

4.9.tabula

Stāmerienas pagasta pašvaldības ielas

N.p.k.	Nosaukums	Garums
--------	-----------	--------

1	Dzirnavu iela	0.22
2	Upes iela	0.34
3	Miera iela	0.25
4	Sila iela	0.59
5	Pļavu iela	0.22
6	Liepu iela	0.18
	Kopā	1.8

Gandrīz visiem Austrumvidzemes mežsaimniecības uzņēmuma ceļiem tiek plānota būve vai rekonstrukcija (4.10.tab.)

4.10.tabula

VAS "Latvijas Valsts Mežs" Austrumvidzemes mežsaimniecības uzņēmuma ceļi

Ceļa nosaukums	Garums (km)	Plānotie pasākumi	
		Gads	Pasākums
Dunduru ceļš	3.5	2016	rekonstrukcija
Kāršu purva ceļš	4.6	2007	rekonstrukcija
Ludzas sila ceļš	2.8	2008	būve
Sila ceļš	2.7	2008	būve
Vecais ceļš	1.4	2018	periodiskā uzturēšana
Paparzes stīga	1.1	2019	būve
Ābeles ceļš	1.1	2018	būve
Svempenes ceļš	4.6	2021	būve
Muižas ceļš	1.6	2018	būve
Servisa ceļš	1.1	2018	būve
Sarkanā purva ceļš	2.8	2017	būve
Kopā	27.3		

Ceļu tīkla blīvums pagasta teritorijā ir vērtējams kā optimāls, jaunu pašvaldības ceļu būvniecība pagasta satiksmes infrastruktūras uzlabošanai netiek plānota.

Lai nodrošinātu ceļu infrastruktūras uzturēšanu un ceļu segumu atjaunošanu, tiek plānots:

Programmā valsts 2.šķiras autoceļu attīstībai ceļa V388 Alūksne - Kalniena - Gulbene grants seguma rekonstrukcija- asfaltbetona segas izbūve 3.8 km garumā posmā no Puna kroga līdz Kalnienai.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Racionāli izmantot mērķdotācijas līdzekļus pašvaldības ceļu un ielu uzturēšanai un attīstībai.
2. Paredzēt cietā seguma izbūvi pašvaldības ielām Stāmerienas ciemā.
3. Sadarbojoties ar VAS "Latvijas valsts ceļi" Gulbenes nodaļu, noteikt satiksmes drošību apdraudošos ceļa posmus, izstrādāt priekšlikumus satiksmes drošības uzlabošanai un ieplānot nepieciešamos uzlabojumus.

4.8.2. Dzelzceļi

Stāmerienas pagastu šķērso visa veida pārvadājumiem slēgtā dzelzceļa līnija "Gulbene - Vecumi" kā arī kultūras pieminekļu sarakstā iekļautā šaursliežu dzelzceļa līnija "Gulbene-Alūksne". Pagasta teritorijā atrodas Stāmerienas un Kalnienas stacija un Dunduru pieturas punkts. Kalnienas stacijā izbūvētas paralēlās sliedes, kas ļauj šaursliežu dzelzceļu izmantot ne tikai pasažieru pārvadājumiem, bet arī speciālajiem komercvagoniem. Stāmerienas pagasta padome ir līdzīpašnieks sabiedrībai ar ierobežotu atbildību " Gulbenes - Alūksnes bānītis" , kas organizē pasažieru pārvadājumus pa šaursliežu dzelzceļu un attīsta tūrisma pakalpojumus.

Dzelzceļa līnijas "Ieriķi- Gulbene- Vecumi" infrastruktūras attīstību līdz 2010.gadam VAS "Latvijas dzelzceļš" neplāno.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Kopā ar rajona padomi un Balvu rajona pašvaldībām ar VAS "Latvijas dzelzceļš" risināt jautājumu par pārvadājumiem slēgtās dzelzceļa līnijas "Gulbene – Vecumi" iespējamo konservāciju ar mērķi nākotnē atjaunot transporta kustību šajā iecirknī.**
2. **Kopā ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību " Gulbenes - Alūksnes bānītis" rūpēties par pasažieru pārvadājumu nodrošināšanu un šaursliežu dzelzceļa infrastruktūras saglabāšanu un atjaunošanu.**

4.9.4. Bīstamo kravu transportēšanas maršruti

Par bīstamajām vielām uzskata tādas vielas, kas ir eksplozīvas, ugunsnedrošas, uzliesmotspējīgas, toksiskas, kancerogēnas un mutagēnas vielas. Gulbenes rajonā nav ķīmiskās rūpniecības uzņēmumu, kur šādas vielas var koncentrēties lielos daudzumos. Ķīmiski bīstamas vielas izmanto divos pārtikas pārstrādes uzņēmumos (amonjaks saldēšanas iekārtās) un lauksaimnieciskajā ražošanā (minerālmēsli). Minerālmēsļu noliktavu ārpus tirdzniecības vairumbāzes rajonā nav. Ugunsbīstama un eksplozīva ir visa veida degviela un sašķīdinātā gāze, kas jāpiegādā rajona degvielas un gāzes uzpildes stacijām un kaimiņu rajoniem.

Saskaņā ar Gulbenes rajona teritorijas plānojumu bīstamo kravu transportēšanas maršrutos Stāmerienas pagasta plānojums iekļauj valsts 1. šķiras autoceļu P 35 "Gulbene – Balvi – Viļaka – Krievijas robeža". Degvielas piegādei drīkst izmantot arī valsts 2. šķiras ceļus.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **nepieļaut bīstamo atkritumu apglabāšanu sadzīves atkritumu izgāztuvēs, veikt to apsaimniekošanu atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam(01.03.2001) un veicināt bīstamo atkritumu apsaimniekošanu pašvaldības teritorijā, noslēdzot līgumus ar firmām, kas veic bīstamo atkritumu apsaimniekošanu un nodrošina to tālāku utilizāciju.**
2. **uz bīstamo kravu transportēšanas ceļiem nepieciešamības gadījumā risināt jautājumu par maksimālā braukšanas ātruma ierobežošanu šajās vietās.**

4.9. Tehniskā infrastruktūra

4.9.1. Artēziskie urbumi un ūdens ņemšanas vietas

Ūdens apgādes vajadzībām Stāmerienas pagastā izmanto pazemes ūdeņus, un to ir pietiekami, lai nodrošinātu iedzīvotāju, rūpniecības un lauksaimniecības vajadzības pēc ūdens.

Pagastā kopumā ir 17 artēziskie urbumi. Ūdens ieguves atļaujas izņemtas 3 urbumiem, kurus izmanto centralizētai ūdensapgādei: Kalnienas, Vecstāmerienas ciemā un apdzīvotā vietā Lāčplēši.

Kalnienā un Vecstāmerienā centralizēto ūdensapgādi nodrošina pagasta komunālais dienests.

Kalnienas ciema ūdens apgādes sistēma izveidota laika posmā no 1968. līdz 1980.gadam. Kopējais esošo ūdensvada tīklu garums ir 3.83 km, nepieciešamo spiedienu nodrošina ūdenstornis ar augstumu 23 m un tilpumu 66 m³, ūdenstornja stobrs un tvertnes ir sarūsējušas, ūdensvada tīklā bieži notiek avārijas, jo ir sarūsējuši metinātie tērauda veidgabali, savienojumi, kā arī akās nedarbojas noslēgarmatūra. Centralizētās ūdensapgādes sistēmas ir morāli un tehniski novecojuša, tīklus nav iespējams izskalot, kas ietekmē ūdens kvalitāti pie patērētāja. Artēziskās akas paviljona ēkā stāvoklis vērtējams kā slikts un tai nepieciešams remonts. Elektroiekārtas nolietotas un tām nepieciešama nomaina.

Ūdenssaimniecības sistēmas sakārtošanas projektā paredzēts izbūvēt ūdensvada tīklu 911 m, nomainīt noslēgarmatūras, ūdenstornja remonts, ūdens attīrīšanas stacijas rekonstrukcija un artēziskās akas atjaunošana. Tīklu rekonstrukcija plānota jauno pieslēgumu veidošanai un patērētāju skaita palielināšanai, lai līdz 2007.gadam sasniegtu 59 %.

Saskaņā ar VUGD Gulbenes brigādes prasībām pie dzīvojamām mājām Kalnienā paredzēts viens TTS tipa ugunsdzēsības hidrants. Spiediena klase – PN 10.

Centralizētās ūdensapgādes tīkliem Kalnienā pieslēgtas četras daudzdzīvokļu mājas, trīsdesmit viena individuālā māja, sešdesmit viena kūtiņa un četri sabiedriskie objekti, kas mēnesī vidēji patērē 2050 m³ dzeramā ūdens. Vecstāmerienā pieslēgtas astoņas daudzdzīvokļu mājas, astoņpadsmit individuālās mājas un septiņi sabiedriskie objekti, kas patērē 1760 m³. Lāčplēšos divas daudzdzīvokļu mājas, viena kūtiņa un autoserviss, kas vidēji patērē 110 m³.

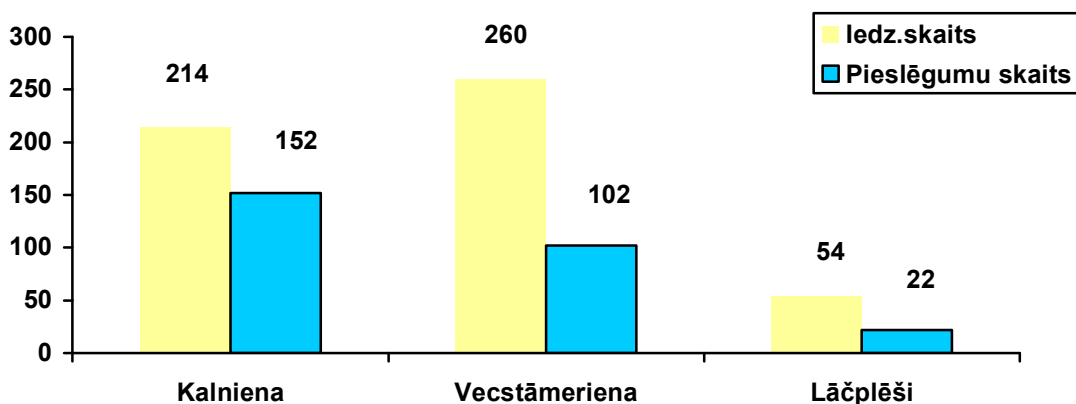
Saskaņā ar tehniskā projekta „Ūdenssaimniecības sistēmas sakārtošana Stāmerienas pagasta Vecstāmerienas ciemā” datiem projektā iesaistīti 198 no kopējā 260 iedzīvotāju skaita jeb 76 %. Vecstāmerienas ciema ūdens apgāde tiek nodrošināta no pazemes ūdeņiem un izveidota laika posmā no 1976. līdz 1977.gadam pēc shēmas: urbums-tornis-izzaru sadales tīkls, vai urbums – spiedkatls – izzaru tīkls. Kopējais esošo ūdensvadu garums ir apmēram 4.0 km. Vecstāmerienas ciemā ir viena ūdensapgādes sistēma. Artēziskā aka atrodas ciema nomalē, ūdenim ir paaugstināts dzelzs saturs. Ūdenstornis vairākus gadus atpakaļ tehnisku iemeslu dēļ no sistēmas ir atslēgts, nepieciešamo spiedienu nodrošina artēziskās akas paviljonā uzstādītais hidrafors V = 50 l. Ūdensvada tīkls sastāv no ķeta un plastmasas caurulēm ar diametru 100-25 mm, tīklā ir pazemināts spiediens, jo hidraforam ir nepietiekošs tilpums. Lietus kanalizācijas pagastā nav. Centralizētās ūdensapgādes sistēma ir morāli un tehniski novecojusi.

Vecstāmerienas ciemā 2006.gadā, piesaistot Eiropas reģionālās attīstības fonda līdzekļus, uzsākta ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas rekonstrukcija, ko plānots pabeigt 2006.gada novembrī.

Rekonstruējamo ūdensvada tīklu kopgarums ir 875.3 m. Tīks skalots esošais urbums, rekonstruēts artēziskās akas paviljons, nomainīts viss sūkņētavas aprīkojums, elektroiekārta, tīks rekonstruēta esošā atdzelžošanas iekārtu māja, uzstādīta atdzelžošanas iekārta ar jaudu 6 – 7 m³/st. Un divi hidrafori ar tilpumu 0.5 m³ katrs.

Saskaņā ar LBN 222-99 Ūdensapgādes ārējie tīkli un būves” pielikuma 4. tabulu. ūdens patēriņš ārējai ugunsdzēsībai ir 15 l/s. Vecstāmerienas ciema dzeramā ūdens apgādes sistēma nav plānota ugunsdzēsības vajadzību nodrošināšanai, apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu mazāku par 5000, ugunsdzēsības ūdensapgādi drīkst projektēt no dabīgām un mākslīgām ūdens tilpēm. Vecstāmerienas ciems atrodas pie Stāmerienas un Pogas ezera, kur ierīkotas 3 ūdens ņemšanas vietas, tās jāsakārto, jāatjauno piebraucamie ceļi un mašīnu apgrīšanās laukumi

Kopējais pieslēgumu skaits centralizētajam ūdensvadam ir 276. Pēc ūdenssaimniecības rekonstrukcijas projekta realizācijas, jaunu pieslēgumu veidošana plānota, lai palielinātu centralizētajai ūdensapgādes sistēmai pieslēgto iedzīvotāju skaitu par aptuveni 10 %, Kalnienā aptvertu 59 % iedzīvotāju, Vecstāmerienā 82 % iedzīvotāju (4.11. att.).

4.11. att. Pieslēgumu skaits centralizētajam ūdensvadam un kanalizācijai Stāmerienas pagasta ciemos un apdzīvotās vietās

Ūdenssaimniecības raksturojums dots 4.11.tabulā.

4.11.tabula

Ūdenssaimniecības pakalpojumu organizācija ciemos un apdzīvotās vietās

Ciema vai apdzīvotas vietas nosaukums	Tīkliem pieslēgto iedzīvotāju skaits	Ūdens ieguve 2003.gadā	Tīklu garums km	Ūdenapgādes sistēma	Kanalizācijas sistēma
Kalniena	186-ūdens apgādes sistēmai, 146-kanalizācijas sistēmai	24552.0	Ū tīkli - 3.834 K tīkli 3.178	Centralizēta. Sistēmai nepieslēgtie iedzīvotāji izmanto grodu vai artēziskās akas	Centralizēta, BIO 200, kas darbojas kā mehāniskais nostādinātājs
Vecstāmeriena	198-ūdens apgādes	21114.0	Ū tīkli - 3.86	Centralizēta. Sistēmai	Centralizēta. NAI BIO 200,

	sistēmai, 123- kanalizā cijas sistēmai		K tīkli- 3.32	nepieslēgtie iedzīvotāji izmanto grodu vai artēziskās akas	kas darbojas kā mehāniskais nostādinātājs
Stāmeriena				Individuāla	Nav
Lāčplēši	37-ūdens apgādes sistēmai, 37- kanalizācija s sistēmai	1268.0	Ū tīkli- 0.75 K tīkli - 0.123	Centralizēta. Sistēmai nepieslēgtie iedzīvotāji izmanto grodu vai artēziskās akas	Centralizēta, septiķis.

Pēc Madonas Vides pārvaldes Ūdens bilances datiem 2004.gadā pagastā ir patērēti 48052 m³ ūdens no 3 urbumiem, ražošanas vajadzībām patērēti 711 m³, sadzīves vajadzībām 38789 m³, ūdens zudumi bijuši 8552 m³.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Veikt artēzisko aku inventarizāciju, apzināt īpašniekus un aku tālākās izmantošanas mērķus.**
- 2. Risināt jautājumu par neizmantoto vai sliktā tehniskā stāvoklī esošo aku tamponēšanu vai noslēgšanu, lai novērstu jebkāda veida piesārņojuma iekļūšanu pazemes ūdens horizontos.**
- 3. Nākotnē plānot ūdensvada tīkla paplašināšanu.**

4.9.2. Notekūdeņu attīrīšana

Saskaņā ar Daugavas baseina apsaimniekošanas plānu visa Latvijas teritorija ir noteikta par jutīgu teritoriju, kurā jāievēro Eiropas Kopienas Padomes 1991.gada 21.maija direktīva "Par komunālo notekūdeņu attīrīšanu" (91/271/EEC), kas paredz šādas prasības:

1. Jānodrošina centralizētu kanalizācijas sistēmu izveide visās aglomerācijās, kuru cilvēkekvalitātes pārsniedz 2000. Ja centralizētas kanalizācijas sistēmas izveidošana nav izdevīga, jo tā vai nu nedos nekādu labumu videi vai radīs pārmērīgas izmaksas, var ierīkot notekūdeņu individuāls vai citas piemērotas sistēmas, kas nodrošinās identisku vides aizsardzības līmeni.
2. Atbilstoši attīrīšanai (attīrīšanai, kas nodrošina saņemamo ūdeņu atbilstību vides kvalitātes mērķiem) jāiekļauj visus kanalizācijas sistēmu savāktos komunālos notekūdeņus, kas novadīti no aglomerācijām, kuru cilvēkekvalitātes ir mazāks par 2000.

Pagasta teritorijā darbojas divas centralizēti savāktu notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (NAI): Kalnienā un Vecstāmerienā. NAI neveic savas funkcijas bioloģiskajā režīmā, nepieciešama to rekonstrukcija. Vecstāmerienā uzsākti darbi saistībā ar iekārtu rekonstrukciju.

Vecstāmerienas NAI būvētas 1977. gadā un ir nolietotojušas un pašlaik darbojas tikai mehāniskajā attīrīšanas režīmā, notekūdeņu attīrīšanas pakāpe tiek panākta ar notekūdeņu nostādināšanu bioloģiskajos dīķos (2 gb. ar darba tilpumu 730 m³ katrs).

Lokālās attīrīšanas iekārtas darbojas atpūtas kompleksā „Vonadžņi”(4.12.tab.).

Esošie kanalizācijas tīkli Kalnienā būvēti pagājušā gadsimta 70.-80. gados. Tīklu stāvoklis vērtējams kā neapmierinošs, cauruļvadu savienojumi nav noblīvēti, līdz ar to kanalizācijas ūdeņi filtrējas gruntī un gruntsūdens ieplūst kanalizācijas sistēmā, skatāku vāki

bojāti. Kalnienas kanalizācijas sistēmā ir viena sūkņu stacija, kas pārsūknē notekūdeņus uz notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm. Notekūdeņu pieņemšanas tvertne ir pazemes, betona, diametrs 2 m, tilpums 4.7 m³. Attīrīšanas ietaisēs nav mehāniskās attīrīšanas posma (restes un smilšķērāji), kā arī plūsmas mērītāju. Notekūdeņu apjomu, kas novadīti uz NAI pašlaik nosaka pēc elektroenerģijas patēriņa sūkņu stacijā pirms NAI. Kalnienas NAI nodotas ekspluatācijā 1977.gadā, notekūdeņi tika pārsūknēti uz NAI pa vienu 100 mm diametra spiedvadu, pašlaik spiedvads nedarbojas, jo ir būtiski bojājumi, notekūdeņi ieplūst BIO – 50 attīrīšanas ietaisēs, notekūdens paraugi tiek ņemti aiz BIO- 50, ūdens kustību kanālā nodrošina ar gaisa plūsmu ar kompresoriem.

4.12. tabula

Stāmerienas pagasta notekūdeņu attīrīšanas iekārtu raksturojums

N. p. k.	NAI nosaukums	Adrese, koordinātes	Tips	Jauda	Attīrīto notekūdeņu apjoms tūkst.m ³ 2004. gadā	Izplūde
1	Stāmerienas pagasta NAI	Stāmerienas pag. Vecstāmeriena 57°16'55"ZP, 26°56'00"AG	BIO	200	17.25	Meliorācijas grāvis, tālāk Pogupe
2	Stāmerienas pagasta NAI Kalnienā	Stāmerienas pag. Kalniena, 57°12'47"ZP, 26°53'25"AG	BIO	100	22.25	Meliorācijas grāvis, tālāk Rūdupe
3	SIA „Consensus”	Stāmerienas pagasts, Saulis (atpūtas centrs „Vonadziņi”)	ASD3B	30	-	Novadgrāvis, tālāk Ludza ezers

Ūdenssaimniecības projektā Kalnienā paredzēts rekonstruēt kanalizācijas tīklu, kas sastāv no pašteces vada un spiedvada, paredzēta sūkņu stacijas atjaunošana un esošo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija (paredzētā jauda 50 m³ diennaktī), projektējamais cauruļvadu diametrs ielas kolektoriem – 200 mm, ciema kanalizācijas sistēmā būs divas kanalizācijas sūkņu stacijas. Projektā paredzēts izbūvēt BIO – 50 attīrīšanas iekārtas ar bioplēves sistēmu (ar fiksēto šūnu materiālu). Šāda tipa NAI darbības rezultātā nerodas dūņas, kas būtiski atvieglo iekārtu un sistēmas ekspluatāciju. Esošajā centrālajā sūknētavā paredzēts uzstādīt 2 sūkņus ar nepieciešamo automātiku, veikt sienu hermetizāciju, centra sūknētavā jāveic sienu hermetizācija, jāuzstāda 2 sūkņi – viens darba, otrs rezerves.

Kanalizācijas tīklu Kalnienā izmanto apmēram 146 iedzīvotāji jeb 78 % no centralizētajam ūdensvadam pieslēgto skaita, attiecīgi Vecstāmerienā 123 iedzīvotāji jeb 47 %. Mazais pieslēgumu procents izskaidrojams ar ciema plašo teritoriju, vienstāva apbūvi un reljefa īpatnībām.

Vecstāmerienas kanalizācijas sistēma sastāv no pašteces kanalizācijas tīkliem (garums 2420 m, materiāls – keramika), spiedvadiem (garums 906 m, materiāls – čuguns), divām notekūdeņu pārsūknēšanas stacijām un notekūdeņu attīrīšanas iekārtām. Kanalizācijas tīkliem pieslēgts dzīvojamais sektors, budžeta iestādes un uzņēmumi. Pašteces kanalizācijas tīklu

stāvoklis vērtējams kā apmierinošs, tomēr nepieciešams veikt to skalošanu. Kanalizācijas spiedvadus daļēji jārekonstruē 350 m garumā, individuālo māju un Stāmerienas muižas pieslēgšanai nepieciešams izbūvēt kanalizācijas pašteses tīklus 500 m garumā.

Vecstāmerienas ūdensvada un kanalizācijas sistēmas sakārtošanas projekta ietvaros tiks izbūvētas „FAST” tipa vai līdzvērtīgas attīrīšanas iekārtas ar jaudu 50 m³/dnn, lai nodrošinātu pilnīgu notekūdeņu attīrīšanu. Esošajā sūknētavā nr.1 plānots uzstādīt sūkņus un nepieciešamo automātiku, veikt ēkas remontu. Sūknētavu nr.2 paredzēts rekonstruēt, uzstādot sūkņus un nepieciešamo automātiku, atjaunot sūknētavas elektroapgādi. Pie attīrīšanas iekārtām izbūvēs jaunu sūknētavu. Pie ciema centrālās sūknētavas nr. 1 tiks pārbūvēti bojātie kanalizācijas tīkli un spiedvadi. Darbu izpilde jāpabeidz 2006.gada novembrī.

Abas pagasta notekūdeņu attīrīšanas iekārtas pieder pie lielākajām notekūdeņu izplūdes vietām rajonā (4.13.tab).

4.13.tabula

Gulbenes rajona notekūdeņu lielākās izplūdes vietas, kurās notekūdeņu daudzums pārsniedz 10000 m³ gadā (2005.gads)

Nr. p.k	NAI nosaukums	Adrese, koordinātes	Izplūdes vietas identifikācijas numurs	Ūdenssaimnie ciskais kods
1	Stāmerienas pagasta NAI	Stāmerienas pag. Vecstāmeriena 57°16'55"ZP, 26°56'00"AG	A600208	42422500
2	Stāmerienas pagasta NAI Kalnienā	Stāmerienas pag. Kalniena, 57°12'47"ZP, 26°53'25"AG	A600158	42466000

Veidot dūņu uzglabāšanas laukumus pie pagasta NAI nav plānots, bet izmantot Gulbenes pilsētas NAI dūņu uzglabāšanas laukumu Stradu pagasta Margās.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Veikt kanalizācijas tīklu inventarizāciju un tehnisko pasu izstrādāšanu.
2. Nākotnē plānot kanalizācijas tīkla paplašināšanu.
3. Ieviest instrumentālu notekūdeņu apjoma uzskaiti.

4.9.3. Atkritumu saimniecība

Atkritumu saimniecība reāli aprobežojas ar sadzīves atkritumu savākšanu no iedzīvotājiem un organizācijām (bieži vien nesavācot visas atkritumu grupas) un to izvešanu uz izgāztuvi. Reālā atkritumu daudzuma uzskaitē notiek tikai pilsētas atkritumu izgāztuvē. Rajona lauku teritorijā nenotiek atkritumu šķirošana pirms savākšanas. Gulbenē atsevišķās pilsētas vietās uzstādīti konteineri papīra, stikla, PET pudeļu savākšanai, kas jāievieš arī ciemu teritorijās.

Atkritumu sastāvā dominē sadzīves atkritumi un zāģu skaidas. Sadzīves atkritumu sastāva pamatā ir pārtikas, stikla un papīra atkritumi un cita veida iepakojamie materiāli.

Stāmerienas pagastā ir viena sadzīves atkritumu izgāztuve "Stūrastas". Tajā galvenokārt nonāk sadzīves atkritumi. Izgāztuve atrodas vecā karjerā, pamatne- smilts, nav veikti pasākumi filtrācijas ierobežošanai. Patreizējā atļauja sadzīves atkritumu izgāztuvei ir līdz 2007.gadam, to paredzēts slēgt pēc Malienas sadzīves atkritumu poligona izveides.(4.14.tab.)

Ar atkritumu izvešanu nodarbojas pagasta komunālais dienests, kas atkritumu savākšana nodrošināta tikai ciemos, bet neaptver visu pagasta teritoriju.

Gulbenes rajona teritorijā nav bīstamo sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona. Bīstamie atkritumi tiek uzkrāti tiem speciāli ierīkotās vietās vai konteineros, kurus licencētas firmas nogādā bīstamo atkritumu apglabāšanas poligonos.

Gulbenes rajonā ir viena slēgta dzīvnieku kapsēta "Radiņi" Lejasciema pagastā. Jaunu produktīvo lauksaimniecības dzīvnieku kapsētu izveide rajonā netiek plānota. Kritušie mājlopi tiek savākti un transportēti uz Valmieru, kur notiek to iznīcināšana.

Turpmāk jārisina jautājums par mājas(istabas) dzīvnieku liķu apglabāšanu jeb mīļdzīvnieku kapsētas izveidi, jo mājdzīvnieku liķus drīkst iznīcināt tos pārstrādājot vai sadedzinot Pārtikas un veterinārijas dienesta atzītos attiecīgajos 1.kategorijas blakus produktu uzņēmumos vai aprakt Pārtikas un veterinārijas dienesta reģistrētajās mājas(istabas) dzīvnieku kapsētās.

4.14.tabula

Darbojošās sadzīves atkritumu izgāztuves raksturojums Stāmerienas pagastā

Nr. p.k.	Izgāztuves atrašanās vieta	Nosaukums	Platība, ha		Zemes īpašuma forma	Ekspluatācijas sākuma gads	Ekspluatācijas beigu gads	Cita informācija
			Zemes gabala platība	Aktīvi izmantojamā platība				
13	Stāmerienas pagasts	"Stūrastas"	0.4	0.4	Īpašnieks- Stāmerienas pagasts	1988		Paredzēta slēgt un rekultivēt sakarā ar Malienas atkritumu poligona izveidi

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Uzlabot esošo sadzīves atkritumu izgāztuves apsaimniekošanas līmeni.
2. Nodrošināt sadzīves atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši normatīvu prasībām.
3. Izstrādāt saistošos noteikumus bīstamo un sadzīves atkritumu apsaimniekošanai, kas nepieļauj nesankcionētu atkritumu izbēršanu tiem neparedzētās vietās.
4. Izstrādāt sadzīves atkritumu savākšanas un šķirošanas shēmu.
5. Ieviest centralizēto sadzīves un bīstamo atkritumu savākšanas sistēmu visā pagasta teritorijā.
6. Pēc izgāztuves slēgšanas rekultivēt piesārņoto izgāztuves teritoriju.

4.9.4. Siltumapgāde

Centralizētā siltumapgāde pašlaik netiek nodrošināta nevienā ciemā. Kalnienā un Vecstāmerienā deviņdesmito gadu vidū notika pāreja uz individuālo apkuri. Centralizētās siltumapgādes atjaunošana tuvākajā nākotnē netiek plānota.

4.9.5. Energo apgādes infrastruktūra

Stāmerienas pagastu ar elektroenerģiju apgādā Valsts A/S "Latvenergo" filiāles Ziemeļaustrumu elektriskie tīkli Gulbenes elektrisko tīklu rajons. Pagasts ir pilnībā elektrificēts. Salīdzinot ar 1996. gadu, palielinājies elektropārvades līniju garums, pieaudzis arī patērētās elektroenerģijas apjoms.

Pagastu šķērso 110 kV līnija, tās garums ir 6.2 km.

2006. gada sākumā Stāmerienas pagasta teritorijā elektroenerģijas piegādei ir 42.5 km gaisvadu 20 kV līniju un 89 km gaisvadu 0.4 kV līniju un 31 transformatoru punkts. Ar katru gadu, nomainot gaisvadu elektropārvades līnijas, palielinās zemē ierakto kabeļu garums. : 0.4 kV kabeļu līniju garums ir 11.6 km, bet 20 kV kabeļu līniju garums ir 1.33 km.

Pašreizējais elektrisko tīklu izvietojums Stāmerienas pagasta teritorijā pilnībā nodrošina esošo elektroenerģijas lietotāju pieprasījumu.

Jaunu elektrisko tīklu izbūve tiek plānota pamatojoties uz elektroenerģijas lietotāju pieteikumiem saskaņā ar sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2002.gad. 11.decembra lēmumu nr. 145 apstiprināto "Elektrotīkla pieslēguma maksas metodiku".

Ielu apgaismojuma tīkla attīstību nosaka pagasta padome.

Elektropārvades līniju tehniskais stāvoklis vērtējams kā apmierinošs. Katru gadu tiek atjaunota vai kapitāli saremontēta sestā daļa no visa elektrotīkla. Iespēju robežās novecojušas gaisvadu līnijas tiek nomainītas ar kabeļu līnijām

Esošais elektroapgādes tīklu izvietojums un pieejamās jaudas nodrošina esošo elektroenerģijas patērētāju pieprasījumu un neierobežo jaunu pieslēgumu veidošanu.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Veicināt gaisvadu līniju nomaiņu ar pazemes kabeļiem.**
2. **Sniegt palīdzību uzņēmējiem un zemniekiem nepieciešamo elektropiegādes uzlabojumu nodrošināšanai (jauda, fāzes).**

4.9.6. Hidrotehniskās būves

Stāmerienas pagastā nav uzbūvēta neviena mazā hidroelektrostacija. Gulbenes rajonā saskaņā ar 2002. gada 15. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 27, **turpmāk aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus uz šādām upēm:**

Gaujas baseinā: Gauja, Tirza, Tirziņa, Uriekste, Vidaga, Vilaune, Vijata posmā no grīvas līdz Ainavu HES aizsprostam;

Daugavas baseinā: Pededze, Paparde (Paparze).

4.9.7. Gāzes apgāde

Sakarā ar to, ka Vidzemi šķērsojošais dabas gāzes vads atrodas vairāk kā 50 km no Gulbenes, rajonā pašlaik nav pieejama dabas gāze. Lauku teritorijā un Stāmerienā, Kalnienā, Vecstāmerienā iedzīvotāji izmanto gāzes balonus. Vecstāmerienā pie daudzdzīvokļu mājām ir pazemes gāzes tvertnes, kuras pašreiz netiek izmantotas.

Saskaņā ar akciju sabiedrības "Latvijas gāze" sniegto informāciju Gulbenes rajona teritorijas plānojuma grozījumu izstrādei, tālākā perspektīvā Gulbenes rajons varētu tikt gazificēts. Stāmerienas pagasta plānojumā parādīti perspektīvie maģistrālo gāzes vadu izbūves koridori.

Stāmerienas pagasta ciemos nav centrālās apkures un katlu māju un nav nozīmīgu ražotņu, kas varētu izmantot dabas gāzi. Potenciālie dabas gāzes patērētāji varētu būt daudzdzīvokļu un ģimenes māju iedzīvotāji un atsevišķi sabiedriskie objekti.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Veikt papildus izpēti par dabas gāzes piegādes nepieciešamību un ekonomisko lietderību.**
- 2. Sadarboties ar AS "Latvijas gāze" nepieciešamās informācijas sagatavošanā gāzes apgādes infrastruktūras attīstības jautājumos.**

4.9.8. Sakaru infrastruktūra

Telekomunikāciju pakalpojumus Stāmerienas pagastā nodrošina divas telefona centrāles ar kopējo montāžas tilpumu 350 numuri. Pašlaik aizņemtas ir 175 analogās līnijas, viens taksofons, viena ciparu līnija, divas ciparu nomātās telefona līnija un 4 ISDN2 līnijas.

Gulbenes pilsētā darbojas Rēzeknes ciparu centrāles ALCATEL 1000 S-12 iznesums (RSU) ar montēto tilpumu 2768, izmantotas 1961 parastās telefonu līnijas, 18 taksofoni un 176 ISDN līnijas. Ciparu līniju īpatsvars rajonā sasniedzis 51 % no kopējā līniju īpatsvara. Ciparu līniju abonentiem ir pieejami daudzi papildus pakalpojumi: Interneta pieslēgums ar ātrumu 64 KB, iespēja parasto tālruņa līniju pārveidot par ISDN līniju.

Visas rajona telefona centrāles pieslēgtas Rēzeknes ciparu centrālei ALCATEL 1000 S-12, izmantojot optisko kabeļu līnijas. Rajona robežās pamatā tiek izmantotas vara kabeļu līnijas ar ciparu pārraides iekārtām, Rankas ATC ir pirmā lauku centrāle, kur kā savienošanas līnija tiek izmantots tikai optiskais kabelis.

Gulbene ieslēgta kopējā tīklā, izmantojot gan pazemes 24 šķiedru (24F) optisko kabeļu līnijas Gulbene – Balvi un Gulbene – Valmiera, gan uz 110 KW augstsprieguma līnijām uzkārtās 24F optisko kabeļu līnijas Gulbene – Balvi, Gulbene – Valmiera, Gulbene – Madona.

Līdz 2007.gada beigām analogo centrāļu abonentus plānots pieslēgt ciparu tīklam, izmantojot bezvadu tehnoloģiju palīdzību. Veicot šos ciparizācijas darbus, iedzīvotājiem un uzņēmējiem būs iespēja lietot jaunus pakalpojumus, kā arī ievērojami uzlabosies sakaru kvalitāte.

Mobilos sakaru pakalpojumus nodrošina SIA Latvijas Mobilais Telefons (LMT). Tuvākā TELE 2 bāzes stacija uzstādīta Gulbenē, tuvākajos gados paredzēts uzstādīt bāzes staciju Jaungulbenē, kurai konkrēts uzstādīšanas termiņš vēl nav nolemts. Stāmerienas pagastā nav plānots.

LMT bāzes stacijas uzstādītas Gulbenē (divas), izmantojot esošos torņus, bet uz firmai piederoša zemes gabala "Sakarnieki" uzstādīta bāzes stacija Stāmerienas pagastā-kadastra numurs 5088 004 0421, uz tā atrodas bāzes stacija, kas sastāv no būvēm - radiotorņa

un LMT aparatūras ēkas(metāla konteinera.) 2006. gadā izvietot jaunas bāzes stacijas nav plānots.

Pagasta teritorijā darbojas divas pasta nodaļas Kalnienā un Stāmerienā. Turpmāk plānots esošās pasta nodaļas slēgt, bet atvērt Vecstāmerienā.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Veicināt mobilo sakaru bāzes staciju celtniecību pilnīga pārklājuma nodrošināšanai pagastos.**
2. **Atbalstīt dažādu mobilo sakaru operatoru darbību savā teritorijā.**
3. **Veidot sabiedriskos interneta pieslēguma punktus uz bibliotēku un skolu interneta pieslēguma punktu bāzes, paplašinot moderno komunikāciju lietošanas iespējas.**

4.10. Sabiedriskais transports

Sabiedriskais transports Stāmerienas pagastā kursē pa trīs ceļiem: P 35 "Gulbene - Balvi – Viļaka - Krievijas robeža", V420 „Stāmeriena- Pļavnieki – Zeltaleja” un V 388 „Alūksne- Kalniena – Gulbene”. Pa ceļu P 35 un V 388 kursē gan rajona maršrutu autobusi, gan tālsatiksmes autobusi. Pa ceļu V 420 kursē tikai viena rajona maršruta " Gulbene – Stāmeriena – Kalniena” autobusi.

No 2006. gada 1.jūnija ir palielināts reisu skaits maršrutā „Gulbene – Stāmeriena”, kas ļauj iedzīvotājiem, kas dzīvo ceļa V 388 tuvumā, no rīta un pēcpusdienā nokļūt Gulbenē. Vecstāmerienas iedzīvotājiem saīsināts ceļš uz Gulbeni, bet sestdienās un svētdienās izveidoti reisi, kas pakārtoti pareizticīgo draudzes vajadzībām, lai nokļūtu uz dievkalpojumiem rajonā vienīgajā pareizticīgo baznīcā.

No pieturas "Stāmerienas pagrieziens” var aizbraukt uz Alūksni, Cēsīm, Daugavpili, Balviem, Baltinavu, Jelgavu, Liteni, Lejasciemu, Kalnienu, Kārsavu, Rīgu, Rēzekni, Smilteni, Valmieru, Viļaku, Žīguriem un citām vietām.

No pieturas „Kalniena” un „Stāmeriena” var aizbraukt uz Alūksni, Jēkabpili, Pļaviņām, Madonu un citām vietām. Rajona maršrutus apkalpo SIA "Gulbenes autobuss", tālsatiksmes maršrutus apkalpo gan SIA "Gulbenes autobuss", gan citu rajonu pārvadātāji.

Skolēnu pārvadājumus nodrošina arī pagasta autobuss, kas divreiz dienā veic reisu uz Gulbeni, lai aizvestu un atvestu vidusskolēnus.

Sabiedriskā transporta pakalpojumus nodrošina šaursliežu dzelzceļš maršrutā „Gulbene- Alūksne”, kurā katru dienu tiek veikti trīs reisi no Gulbenes uz Alūksni un atpakaļ. Stāmerienas pagastā atrodas Stāmerienes un Kalnienas stacija un Dunduru pietura.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. **Veikt iedzīvotāju plūsmu pētīšanu, noteikt to ietekmējošos faktorus un gaidāmās izmaiņas.**
2. **Sagatavot priekšlikumus par nepieciešamajiem sabiedriskā transporta uzlabojumiem, lai varētu mērķtiecīgi plānot sabiedriskā transporta attīstību rajonā.**

4.11. Izglītības, kultūras, veselības un sociālā infrastruktūra

Stāmerienas pagastā no 2004. gada 1. septembra darbojas viena izglītības iestāde- Stāmerienas pamatskola, Kalnienas pamatskola tika slēgta. Deviņdesmito gadu sākumā savu darbību izbeidza divi bērnudārzi: Kalnienā un Vecstāmerienā. Kalnienas bērnudārza telpās izvietojusies Starptautiskās praktiskās psiholoģijas augstskolas filiāle „Kampus”. Vecstāmerienas bērnudārza telpās atrodas pagasta padome, humānās palīdzības punkts, bibliotēka, veco ļaužu mītne „Saulstari” un plānots atvērt pasta nodaļu.

Stāmerienas pamatskolā 2005./2006. mācību gada sākumā mācījās 111 bērni, liela daļa skolēnu, kuri mācījās Kalnienas pamatskolā, izvēlējās nevis Stāmerienas pamatskolu, bet citas mācību iestādes kaimiņu pašvaldībās. Pamatskolā ir divas pirmsskolas vecuma bērnu grupiņas, kuras apmeklē 25 bērni un darbojas divas rotaļu grupiņas, kuras apmeklē 16 bērni. Stāmerienas pamatskolā strādā 15 pedagoģiskie darbinieki. Skolēnu skaitam ir tendence samazināties(4.15.tab.)

4.15.tabula

Stāmerienas pagasta izglītības iestāžu piepildījums

	1997./ 1998.	1998./ 1999.	1999./ 2000.	2000./ 2001.	2001./ 2002.	2002./ 2003.	2003./ 2004.	2004./ 2005.	2005./ 2006.
Stāmerienas pamatskola	141	139	131	132	115	105	102	133	111
Kalnienas pamatskola	74	61	58	60	66	69	65	slēgta	slēgta

Stāmerienas pamatskola organiski iekļaujas Gulbenes izglītības sistēmā un ir nozīmīga tās sastāvdaļa. Skolā ir labvēlīgi apstākļi tirgus ekonomikas pamatu un informātikas apgūšanai. Skolā ir datorklase ar interneta pieslēgumu un skolas bibliotēka. Orientējoties uz mūsdienu darba tirgus prasībām, tūrisma sektora attīstību un gaidāmo brīvo darbaspēka plūsmu Eiropas Savienības ietvaros, īpaši liela vērtība piegriežama svešvalodu apmācībai jau pamatskolas posmā.

Kultūrizglītības iestādēm ir arvien pieaugoša loma jauniešu vispārējā un profesionālā apmācībā. Īpašu lomu šeit ieņem bibliotēkas kā nozīmīgi informācijas centri. Stāmerienas pagastā ir divas bibliotēkas: Kalnienas un Vecstāmerienas. Vecstāmerienas bibliotēkā ir ienākušas jaunas informācijas tehnoloģijas, kas paplašina bibliotēku pakalpojumu klāstu. Bibliotēkas apmeklētāji var izmantot internetu, elektroniskās datu bāzes un cietos elektroniskās informācijas nesējus: kompaktdiskus(CD). Stāmerienas bibliotēkas darbībai, kas ir viena no labākajām rajona bibliotēkām, finanšu līdzekļu uzturēšanai piešķir pagasta padome, bet jaunās tehnoloģijas tiek ieviestas, piedaloties dažādos projektos. Katru gadu pieaug lasītāju un bibliotēkas apmeklētāju skaits, tāpēc palielinās vajadzība pēc jaunām grāmatām. Jaunieši un skolēni labprāt iegriežas bibliotēkā izveidotajā sabiedriskā interneta pieejas punktā, tajā ir pieejami trīs datori, lāzerprinteris, tintes printeris un skeneris. Bibliotēkas darbinieku vajadzībām ir viens dators, kurā pieejama IIS „Alise”, ir izveidota novadpētniecības datu bāze. Bibliotēkā pieejams arī kopētājs.

Kalnienas bibliotēku ikdienā apmeklē 20-25 lietotāji. Kvalitatīvu pakalpojumu sniegšanai, apmeklētāju rīcībā ir četri datori ar interneta pieslēgumu, divi printeri, kopētājs, tiks pieslēgts arī fakss

Stāmerienas pagastā ir divi tautas nami: Vecstāmerienā un Kalnienā. Kalnienas tautas namā darbojas drāmas kolektīvs, trīs vokālie ansamblī(vīru, sieviešu un bērnu) un ritmikas pulciņš. Tautas namā notiek arī dažādas sporta aktivitātes, bet vasarā pasākumi tiek organizēti nelielajā parka estrādē. Kalnienas muižas parkā ir uzbūvēta neliela estrāde vietējo pasākumu organizēšanai (4.18.- 4.19.att.). Plānojums paredz jaunas estrādes izbūvi Stāmerienā.

4.18.att **Kalnienas tautas nams**4.19. att. **Kalnienas estrāde**

Vecstāmerienas tautas namā ir vietas 159 skatītājiem. Tajā darbojas drāmas kolektīvs „Spēle”, jauniešu deju kopa „Poga”, sieviešu vokālais ansamblis „Noktirne”. Pagasta tautas namu darbībai ir ievērojama nozīme pagasta iedzīvotāju brīvā laika organizēšanai un kultūras līmeņa celšanai.

Veselības aprūpi nodrošina IU „Stāmerienas Doktorāts”, kur var saņemt primāro, ambulatoro un neatliekamo medicīnisko palīdzību. Iedzīvotājiem ir iespēja veikt divu veidu vakcīnas: pret ērcu encefalītu un gripu. Medikamentus var iegādāties Stāmerienas aptiekā, ko nodrošina IU „Stāmerienas zāles”.

Sociālos jautājumus risina pagasta sociālais darbinieks un dažādas nevalstiskas organizācijas. Īpaša loma ir Latvijas Sarkanā krusta Stāmerienas pagasta komitejai. Vecstāmerienā izveidota veco ļaužu mītne „Saulstari”.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

- 1. Saglabāt Stāmerienas pamatskolu un nostiprināt tās materiāli tehnisko bāzi.**
- 2. Uzlabot un pilnveidot kultūras un veselības iestāžu materiāli tehnisko nodrošinājumu.**
- 3. Racionāli izmantot pagasta sociālās infrastruktūras objektus iedzīvotāju dzīves līmeņa kvalitātes uzlabošanai un pozitīva pašvaldības tēla veidošanai.**
- 4. Bibliotēkas nemitīgi pilnveidot par mūsdienīgām visa veida informācijas saņemšanas punktiem, izmantojot jaunākās informācijas tehnoloģijas.**

4.12. Tūrisma infrastruktūra un aktīvās atpūtas teritorijas

Stāmerienas pagasts var lepoties ar nozīmīgiem kultūras un dabas objektiem, kas ir tūristu iecienīti un apmeklēti. Pagasta teritoriju šķērso velo un auto maršruti, kuros kā nozīmīgākie apskates objekti ir iekļautas Kalna muižas apbūve un Stāmerienas muižas apbūve ar pili un pareizticīgo baznīcu kā centrālajiem apskates objektiem.

Pagastā ir labi priekšnoteikumi tūrisma nozares attīstībai: tā ir relatīvi neskarta, tīra apkārtējā vide un iespējas piedāvāt aktīvās atpūtas iespējas uz ūdeņiem. Stāmerienas pagasta ezeri ir piemēroti peldvietu un peldēšanās vietu izveidei, ko nosaka ezeru ģeogrāfiskais izvietojums un tuvums valsts nozīmes ceļiem. Pie Stāmerienas ezera padomju gados bija izveidota peldvieta „Lāčauss”, uz kuru ar bānīti masveidā atpūsties brauca Gulbenes pilsētas iedzīvotāji, peldvietā darbojās glābšanas stacija, neliels veikals, laivu noma, peldēšanās vieta bija norobežota ar bojām, bija labiekārtota piknika vieta. Peldvietas uzturēšanā piedalījās Gulbenes pilsētas pašvaldība. Pašreiz peldvieta neatbilst publiskas peldvietas statusam, tā nav labiekārtota un netiek uzturēta atbilstoši normatīvo aktu prasībām(4.20.att.).

4.20.att. Peldēšanās vieta „Lāčauss”(bijusī glābšanas stacija, veikals-kafejnīca, nojume šašliku cepšanai, pludmale)

Peldvietas infrastruktūras attīstībā nepieciešams ieguldīt ievērojamus finanšu līdzekļus. Stāmerienas pašvaldība budžeta līdzekļu trūkuma pēc bez pilsētas līdzdalības un ieinteresētības viena nespēj to uzturēt.

Pēdējos gados jaunas peldvietas izveidojuši privātu uzņēmēji pie Ludza ezera atpūtas kompleksā „Vonadziņi”(4.21.att.) un pie Pogas ezera viesu mājā „Ziedugravas”(4.22.).

4.21.att. Atpūtas komplekss „Vonadziņi”

4.22. att. Atpūtas komplekss Ziedugravas(pirts, kempinga mājiņas, kolekcija)

Minētie trīs ezeri ir arī piemēroti motorizēto ūdens transportlīdzekļu lietošanai(4.23.att).

4.23 att. Aktīvā atpūta Pogas ezerā pie atpūtas kompleksa „Ziedugravas”

Izmantojot dabas un kultūrvēsturisko potenciālu, pagastā attīstās tūrisma infrastruktūra. Rajona un lielāka mēroga pasākumus var organizēt viesu namā „Vonadziņi”,

atpūtas kompleksā „Sonāte” un viesu mājā „Ziedugravas”. Viena no jaunākajām atpūtas vietām ir komplekss „Meldri”, kas izvietojies Ludza ezera ielokā. (4.24.att) To piedāvāto pakalpojumu klāsts ir ļoti plašs, kas apmierina visdažādākās tūristu prasības un vajadzības (4.16.tab.).

4.16.tabula

Atpūtas un nakšņošanas vietas Stāmerienas pagastā

N. p. k.	Nosaukums	Adrese	Telefons	Piedāvājums
1	Lauku māja „Kaijas”	Stāmerienas pagasts, „Kaijas”	4436738, 29497746	Naktsmītne 15 vietas, telts un ugunsкура vieta, pirts, aktīvās atpūtas iespējas, inventāra noma
2	Atpūtas komplekss „Sonāte”	Stāmerienas pagasts, „Vecstāmerien a”	m.t. 29460601	Naktsmītne 40 vietas, banketu, konferenču telpas, aktīvās atpūtas iespējas
3	Lauku māja „Vanagi”	Stāmerienas pagasts, „Vanagi”	m.t.29190320	Naktsmītnes 10 vietas, pirts
4	Atpūtas komplekss „Vonadzīņi”	Stāmerienas pagasts, „Vonadzīņi ”	4471151, m.t.29242551, e-pasts: info@vonadzini.lv , www.vonadzini.lv	Naktsmītne 39 vietas, pirts ar baseinu, restorāns, svinību un konferenču telpas, aktīvās atpūtas iespējas, telts, traileru un piknika vietas, peldvieta, bērnu pilsētiņa, sporta laukumi, inventāra noma
5	Atpūtas komplekss „Ziedugravas”	Stāmerienas pagasts „Ziedu gravas”	m.t.29123416, e-pasts: ziedugravas@latnet.l v www.ziedugravas.lv	Naktsmītnes 35 vietas, pirts, kamīntelpa, svinību telpas, traileru un telts vieta, aktīvās atpūtas iespējas, inventāra noma
6.	Atpūtas komplekss „Meldri”	Stāmerienas pagasts	m.t.29274268	Naktsmītne, pirts, telpas svinībām, aktīvās atpūtas iespējas, inventāra noma

4.24. Atpūtas komplekss „Meldri” un „Sonāte”

Viens no interesantākajiem un atraktīvākajiem objektiem ir šaursliežu dzelzceļš jeb Bānītis, kā to mīļi sauc ne tikai stāmerienieši. Stāmerienes stacijas apkārtnē katru gadu pirmajā septembra sestdienā notiek Bānīša svētku pasākumi jeb Stāmerienas bazārs(4.25.). Visas dienas garumā notiek koncerti, dažādas atrakcijas, tirgošanās ar amatnieku izstrādājumiem, uz ugunsкура sildās kāpostu katli ar desiņām, uz dzīvas uguns tiek ceptas pankūkas un piedāvāti citādi tautiski ēdieni un dzērieni. Drosmīgi var rāpties umurkumurā .

4.25. Bānīša svētki Stāmerienes stacijā

Atraktīvus svētku braucienu Bānītis piedāvā ne tikai septembrī savos svētkos, bet arī Ziemassvētkos, Meteņos, Lieldienās un Jāņos. Speciālus Bānīša reisu var pasūtīt kāzu un citādu ģimenes godu gadījumos. Lai speciālie tūrisma braucieni netraucētu regulāro satiksmi un vēl vairāk varētu paplašināt piedāvājumu, Kalnienas stacijā ir izbūvētas paralēlās sliedes. Īpaši iecienīta un gaidīta ir tvaika lokomotīve „Marisa”, kas ir neiztrūkstoša katru svētku dalībniece.

Priekšnosacījumi un ieteikumi teritorijas attīstībai:

1. Nodrošināt tūrisma informācijas saņemšanas iespējas par pagasta teritorijā esošajiem apskates objektiem, nakšņošanas, ēdināšanas iespējām un citiem pakalpojumiem.
2. Veidot informatīvos materiālus (bukletus, brošūras, informācijas un reklāmas lapiņas utt.) par pagastu kopumā un atsevišķiem objektiem.
3. Veicināt lokālo patriotismu, ēku un būvju, parku un skvēru sakopšanu, tūristiem pievilcīgas vides radīšanu.
4. Atbalstīt mazo uzņēmējdarbību tūrisma pakalpojumu jomā.
5. Radīt iedzīvotājos izpratni par tūrisma nozares attīstības potenciāliem un iespējām;
6. Sakopt apskates objektus, nodrošināt to vieglu atrašanas iespēju, izvietojot speciālas norādes.
7. Saudzīgi izmantot un saglabāt nākamajām paaudzēm esošo dabas un kultūrvēsturisko mantojumu kā ilgtspējīgas attīstības garantu.

4.13. Valsts aizsardzības teritorijas un objekti, civilās aizsardzības objekti

Stāmerienas pagasta teritorijā nav valsts aizsardzības un civilās aizsardzības objektu.

Pagasta padomes uzdevums ir nodrošināt pagasta iedzīvotāju civilo aizsardzību. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju komanda Stāmerienas pagastā darbojās padomju laikā un atradās sovhoza pārziņā.

Pašlaik pagastā brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandas nav. Tā jāizveido atbilstoši LR MK noteikumiem Nr 686 „Noteikumi par iestāžu, organizāciju, komercsabiedrību un pašvaldību ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu funkcijām un tiesībām”.

Ugunsgrēka gadījumā Stāmerienas teritorijā uz notikuma vietu izbrauc Gulbenes UGN (10 km), Alūksnes UGN (26 km), Balvu UGN (30 km), Beļavas BUK (10 km).

Pie ūdens rezervuāriem, kurus var izmantot ugunsgrēku dzēšanai, kā arī pie ūdens ņemšanas akām jāizbūvē laukumi (12.0 x 12.0 m) un ugunsdzēsības automašīnu piebrauktuves. Pie ceļiem un piebrauktuvēm redzamās vietās jābūt izvietotiem ūdens ņemšanas vietu norādītājiem.

Trauksmes sirēnas pašlaik pagastā nav izvietotas, tās nepieciešamas trīs ciemos: Kalnienā, Stāmerienā un Vecstāmerienā.

Pagastā jāizstrādā civilās aizsardzības brīdinājuma sistēma un jāinformē par to pagasta iedzīvotāji.

5. TERITORIJAS PLĀNOJUMA RISINĀJUMU APRAKSTS UN PAMATOJUMS

<p>Nosacījumi LR MK noteikumos Nr. 883 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi" (19.10.2004)</p>	<p>Risinājumi Stāmerienas pagasta teritorijas plānojumā</p>
<p>PLĀNOTĀS ADMINISTRATĪVĀS TERITORIJAS UN CIEMU ROBEŽAS</p>	<p>Stāmerienas pašvaldības administratīvās teritorijas robežu maiņa nav paredzēta. Teritorijas plānojumā sagatavošanas laikā precizētas pašreizējās robežas un ņemot vērā iespējamo pieprasījumu pēc apbūves gabaliem, noteiktas perspektīvās robežas šādiem ciemiem: Kalniena, Stāmeriena un Vecstāmeriena.</p>
<p>TERITORIJAS APDZĪVOJUMA STRUKTŪRAS ATTĪSTĪBA</p>	<p>Plānojums paredz saglabāt esošo lauku apdzīvojuma struktūru un Austrumvidzemei raksturīgo lauku ainavu, kā ieteicamo apdzīvojuma tipu nosakot viensētu apbūvi, lauku apbūvē respektējot Vidzemes lauku apbūves raksturu un nepieļaujot nepārdomātu īpašumu sadrumstalošanu, nosakot minimālo nesadalāmo jaunveidojamas zemes vienības platību ne mazāku par 0.3 ha un iespēju uz vienas zemes vienības būvēt ne vairāk par vienu savrupmāju/viensētu ar saimniecības ēkām vai viensētu. Ņemot vērā pilsētas salīdzinošo tuvumu un ainavisko pievilcību, pagasta teritorijā tiek atbalstīta jaunas individuālās apbūves attīstība ciemos Kalniena, Stāmeriena un Vecstāmeriena, paplašinot esošās ciemu robežas. Jaunu apdzīvoto vietu (ciemu) izveide Stāmerienas pagastā turpmākajos 12 gados netiek plānota. Nepieciešamības gadījumā jaunu blīvas apbūves teritoriju attīstība ir iespējama, nodrošinot sasaisti ar esošajām apbūves teritorijām, nodrošinot nepieciešamo infrastruktūru, veicot grozījumus teritorijas plānojumā, bet konkrētos risinājumus definējot detālpļānojumā. Stāmerienas pagasta apdzīvojuma struktūru veido trīs ciemi, kas nodrošina dažādu pakalpojumu saņemšanas iespējas visiem pagasta iedzīvotājiem. Lielāks pakalpojumu klāsts ir pieejams pagasta centrā Vecstāmeriena, uz kuriem vēl plānots pārvietot pasta nodaļu, slēdzot Kalnienā un Stāmerienā. Turpmākajos gados nav plānota viena ciema dominējoša attīstība, bet pakalpojumu izklaidēts izvietojums vairākos ciemos, kas veicinātu to attīstību. Stāmerienā plānots saglabāt medicīniskos pakalpojumus, Kalnienā bibliotēku, tautas namu, estrādi. Stāmerienā tiek plānota vieta lielākai estrādei. Kā Kalnienas ciema attīstību bremsējošs faktors jāmin asfaltēta ceļa trūkums valsts 2.šķiras ceļam V 388 „Alūksne - Kalniena – Gulbene” posmā no Puna kroga līdz Kalnienai. Sakarā ar to, ka topogrāfiskajā kartē ne visām saimniecībām bija norādīti nosaukumi, trūkstošie nosaukumi pievienoti no kadastra kartes. Kartē "Beļavas pagasta teritorijas pašreizējā izmantošana" parādītas ēkas un būves no kadastra kartes, jo topogrāfiskajā kartē uzrādīto ēku un būvju izvietojums daudzviet ir pretrunā ar kadastra vienību robežām.</p>

	Tika precizēti saimniecību nosaukumi atbilstoši kadastra informācijai.
REKREĀCIJAS, TŪRISMA, IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS, SPORTA, ZINĀTNES UN SOCIĀLĀS INFRASTRUKTŪRAS TERITORIJAS UN OBJEKTI	<p>Plānojumā paredzēts saglabāt esošos izglītības, kultūras un sociālās infrastruktūras objektus un tiem piešķirtās teritorijas līdzšinējai izmantošanai. Nozīmīgāko jaunveidojamu infrastruktūras objektu skaitā Stāmerienas pagasta plānojumā tiek ievērtēti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Peldēšanas vietas labiekārtošana pie Stāmerienas ezera „Lāčausī” un pretī pamatskolai. 2. Peldēšanas vietas labiekārtošana Pogas ezerā pretī atpūtas kompleksam „Sonāte”. <p>Ezeri un ūdensteces ir nozīmīgs Stāmerienas pagasta teritorijas resurss. Virszemes ūdeņus un to apkārtni pirmkārt paredzēts izmantot tūrisma un atpūtas vajadzībām. Publiskais Ludza ezers regulāri tiek papildināts ar zivju mazuļiem.</p>
ZEMES DZĪĻU NOGABALU, DERĪGO IZRAKTEŅU UN ATRADŅU TERITORIJAS	<p>Stāmerienas pagastā nav nozīmīgu smilts un grants atradņu un rajona nozīmes smilts un grants karjeru. Ir neliela lokālas nozīmes smilts- grants iegula- Meldriņu atradne, kuras iegulas smilts materiāls izmantojams tikai grunts uzbērumu veidošanai. Pagastā nav smilts- grants ieguves karjera.</p> <p>Jaunu karjeru teritoriju izveide atļauta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.</p>
ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS KULTŪRVĒSTURISKĀS TERITORIJAS UN KULTŪRAS PIEMINEKĻI	<p>Plānojumā parādīti esošie valsts aizsargājami kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas. Plānojumā parādīti kultūras pieminekļu saraksta projektā iekļaujami kultūras pieminekļi.</p> <p>Pamatojoties uz LR likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" 16.pantu(12.02.1992), sadarbībā ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju un LR Kultūras ministriju plānots kārtot jautājumu par nacionālas nozīmes īpaši aizsargājamas kultūrvēsturiskas teritorijas statusa noteikšanu valsts nozīmes vēstures pieminekļa "Šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene - Alūksne" teritorijai, kas plānojumā iezīmēta dzelzceļa nodalījuma joslas robežās.</p>
ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS, MIKROLIEGUMUS UN SAUDZĒJAMĀS AINAVISKĀS TERITORIJAS	<p>Stāmerienas pagasta teritorijā atrodas viena Natura 2000 teritorija- dabas liegums „Zepu mežs” – 65 ha.</p> <p>Dabas liegumu teritorijās un tiešā to tuvumā netiek plānota apbūves u.c. aktīvas saimnieciskās darbības attīstība, kas varētu ietekmēt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas vērtību saglabāšanu. Atļauta videi draudzīga ar tūrismu un rekreāciju saistīta saimnieciskā darbība. Liegumu teritorijā tiek ierobežota nekustamo īpašumu sadalīšana (ne mazākos par 10 ha platībās) un nav paredzēta zemes transformēšanas iespēja.</p> <p>Plānojumā parādīts esošais mikroliegums, jaunu mikroliegumu izveide pagasta teritorijā nav paredzēta.</p> <p>Plānojumā parādīti vietējās nozīmes aizsargājami dabas objekti un teritorijas.</p> <p>Stāmerienas pagasta plānojumā parādītas rajona nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas: Stāmerienas- Kalnienas ainava. Vietējās nozīmes ainavas nav noteiktas.</p>
VALSTS AIZSARDZĪBAS TERITORIJAS UN OBJEKTUS, CIVILĀS AIZSARDZĪBAS OBJEKTI	<p>Pagasta teritorijā nav valsts aizsardzības un civilās aizsardzības teritoriju un objektu un tādu izveide nav plānota.</p>

<p>RISKA TERITORIJAS UN OBJEKTI</p>	<p>Pašvaldības teritorijā nav rūpnieciska rakstura vai citādu veida objektu ar būtisku ietekmi uz vides kvalitāti. Saimnieciskās aktivitātes pamatā ir saistītas ar lauksaimniecību, mežizstrādi un kokapstrādi.</p> <p>Stāmerienas pagasta teritorijā nav ķīmisko produktu transportēšanas infrastruktūras objektu, kā arī citu stacionāro ķīmisko vielu vai ķīmisko produktu uzglabāšanas, ražošanas vai pārstrādes objektu ar būtisku ietekmi uz vidi un tuvāko 12 gadu laikā nav plānota šādu objektu izveide.</p> <p>Saskaņā ar Gulbenes rajona plānojumu, Stāmerienas pagastu šķērso bīstamo kravu transportēšanas maršruti pa valsts 1. šķiras ceļu P 35 Gulbene - Balvi - Krievijas robeža".</p> <p>Ar ražošanu saistītu objektu attīstībai Stāmerienas pagasta lauku teritorijā primāri izmantojamas esošās padomju laika saimniecisko objektu (darbnīcas, fermas) teritorijas, tās nepieciešamības gadījumā rekonstruējot un paplašinot. Jauktas apbūves teritorijas paredzētas Vecstāmerienā, ražošanas un darījumu apbūves teritorijas paredzētas Kalnienā un Vecstāmerienā. Pirms būvniecības uzsākšanas šīm teritorijām jāizstrādā detālplānojumi, kur to paredz teritorijas plānojums. Jaunu industriāla rakstura objektu apbūve pieļaujama, veicot sākotnējās ietekmes uz vidi novērtējumu.</p> <p>Esošo saimnieciska rakstura objektu paplašināšana nav atļauta ūdensobjektu aizsargjoslās. Jaunu sabiedriska vai daudzfunkcionāla rakstura objektu izbūve, vai apbūve, kas saistīta ar zemes īpašumu apvienošanu vai sadalīšanu ūdensobjektu aizsargjoslā, ir atļauta, veicot grozījumus teritorijas plānojumā un izstrādājot detālplānojumu.</p>
<p>NACIONĀLAS NOZĪMES LAUKSAIMNIECĪBAS TERITORIJAS, MELIORĒTĀS ZEMES, POLDERI, HIDROTEHNISKĀS BŪVES UN APMEŽOŠANAS TERITORIJAS MEŽSAIMNIECISKĀS TERITORIJAS</p>	<p>Pagasta teritorijas plānojumā parādītas nacionālās un rajona nozīmes lauksaimniecībā izmantojamās teritorijas. Tās precizētas atbilstoši LR MK 2006.gada 14.februāra noteikumiem Nr. 142 "Noteikumi par nacionālās nozīmes lauksaimniecības teritorijām".</p> <p>Lauksaimnieciskajās teritorijās ir izdalītas meliorētās zemes un valsts ūdens notekas.</p> <p>Lauksaimniecībā izmantojamām zemēm netiek ierobežotas zemju transformēšanas iespējas citos izmantošanas veidos (apbūvei, dīķsaimniecību izveidei, apmežošanai), cik tālu tas nav pretrunā ar augstākstāvošo normatīvo aktu prasībām un nemazina apkārtējo nekustamo īpašumu vērtību, transformēšanu veicot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.</p> <p>Plānojumā zināmās informācijas ietvaros parādītas apmežošanai paredzētās lauksaimniecības teritorijas.</p> <p>Mežu resursu izmantošanā pašvaldība nenosaka papildus nosacījumus esošajiem meža nozares likumdošanā ietvertajiem nosacījumiem.</p>
<p>BŪVNICĪBAI NELABVĒLĪGĀS TERITORIJAS, KĀ ARĪ TERITORIJAS, KURĀM NEPIECIEŠAMA ĪPAŠA INŽENIERTEHNISKĀ SAGATAVOŠANA;</p>	<p>Pagasta teritorijas plānojumā parādīta rekultivējamās teritorijas: sadzīves atkritumu izgāztuve „Stūrstas” un četras potenciāli piesārņotās teritorijas.</p> <p>Citu īpašu būvniecībai nelabvēlīgu teritoriju pagastā nav, kurām būtu nepieciešami specifiska inženiertehniskā sagatavošana.</p>
<p>INŽENIERKOMUNIKĀCIJU UN TRANSPORTA TERITORIJAS (TRASES), OBJEKTUS, MAĢISTRĀLOS TĪKĻUS, OSTU TERITORIJAS, TROKŠŅU</p>	<p>Inženiertehniskās infrastruktūras attīstības jomā tiek plānota esošās infrastruktūras saglabāšana, uzturēšana un modernizācija. Teritorija ir optimāli nodrošināta ar energo un ūdens resursiem. Nepastāv ierobežojumi elektroenerģijas izmantošanas apjomu palielināšanai, kā arī jaunu pieslēgumu izveidei. Būtiskākie ieguldījumi inženiertehniskās apgādes</p>

<p>ZONAS, PRASĪBAS SATIKSMES ORGANIZĀCIJAS PILNVEIDOŠANAI UN CEĻU SATIKSMES DROŠĪBAS UZLABOŠANAI, 330 KV UN 110 KV ELEKTROENERĢIJAS PĀRVADES TĪKLUS UN 20 KV ELEKTROENERĢIJAS SADALES TĪKLUS;</p>	<p>jomā ir plānoti ūdensapgādes un notekūdeņu attīrīšanas jomas sakārtošanai un modernizācijai Kalnienā un Vecstāmerienā, paredzot šajos ciemos esošo attīrīšanas iekārtu un tīklu rekonstrukciju.</p> <p>Plānojumā parādītas 110 KV un 20 KV elektrolīnijas lauku teritorijā un zemsprieguma līnijas ciemu teritorijā.</p> <p>Parādīts optiskais telekomunikāciju kabelis un starpcentrāļu sakaru tīkli lauku teritorijā un elektronisko sakaru tīkli ciemos.</p> <p>Plānojumā parādīts perspektīvo dabas gāzes vadu trases saskaņā ar rajona plānojumu un uzņēmuma „Latvijas gāze” sniegto informāciju.</p> <p>Esošais ceļu tīkls Stāmerienas pagastā nodrošina teritorijas apkalpošanu. Galvenā uzmanība tiks veltīta esošā ceļu tīkla uzturēšanai. Kā būtiska nepieciešamība plānojumā tiek ievērtēta valsts pirmās šķiras ceļa P35 „Gulbene- Balvi – Viļaka – Krievijas robeža” attīstība un nozīmes paaugstināšana uz valsts galvenā ceļa statusu un valsts 2.šķiras ceļa V388 „Alūksne- Kalniena - Gulbene” posma noasfaltēšana, lai Kalnienas ciems ar rajona centru būtu savienots ar melnā seguma ceļu.</p> <p>Satiksmes un gājēju kustības drošības uzlabošanai ir paredzēti pasākumi: Vecstāmerienas un Kalnienas ciema teritorijā rekonstruēt ielu apgaismojumu, gājēju celiņus, labiekārtojot autobusu pieturvietas un uzlabojot ceļa šķērsošanas iespējas.</p>
<p>VIRSZEMES ŪDEŅU PIRMĀS PAKĀPES PIETEKU SATECES BASEINUS, ŪDENSTILPJU IZVIETOJUMU, ŪDENS ŅEMŠANAS UN NOTEKŪDEŅU NOVADĪŠANAS VIETU, ŪDENS ATTĪRĪŠANAS BŪVJU UN ORGANIZĒTO PELDVIETU IZVIETOJUMU, PAZEMES ŪDEŅU AIZSARDZĪBAS TERITORIJAS</p>	<p>Visa pagasta teritorija ietilpst Daugavas baseina Pededzes apakšbaseinā.</p> <p>Pazemes ūdeņu dabiskā aizsargātība ir pietiekami augsta un neprasa papildus pasākumus normatīvos noteiktajiem (Aizsargjoslu likums, Aizsargjoslu ap dzeramā ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika). Ūdensapgādei izmantojamo artēzisko urbumu nodrošinājums vērtējams kā pietiekams. Jaunas dzeramā ūdensguves vietas centralizētai ūdensapgādei turpmākajos 12 gados netiek plānotas.</p> <p>Plānojumā ir paredzēta notekūdeņu un kanalizācijas tīklu rekonstrukcija, šiem mērķiem izmantojot esošās tīklu trases un teritorijas.</p> <p>Līdz šim pagasta teritorijā esošā peldvieta „Lāčauss” ir zaudējusi labiekārtotas publiskas peldvietas statusu. Tādu izveidot, atbilstošu normatīvo aktu prasībām, nav plānots, bet paredzēts labiekārtot peldēšanās vietas pie Stāmerienas ezera divās vietās un pie Pogas ezera.</p> <p>Peldēšanās vietas iekārtotas atpūtas kompleksu „Vonadziņi” un „Ziedugravas” teritorijās.</p> <p>Stāmerienas pagastā nav nozīmīgu ūdensteču, kuru applūšana apdraud apdzīvotas vietas vai lauksaimniecībā izmantojamas teritorijas.</p>

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

Izmantotā literatūra

1. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 2005.gads.
2. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 2004.gads.
3. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 2003.gads.
4. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 2002.gads.
5. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 2001.gads.
6. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 2000.gads.
7. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 1999.gads.
8. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 1998.gads.
9. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 1997.gads.
10. LR CSP "Latvijas demogrāfijas gadagrāmata" 1996.gads.
11. S. Dundure "Gulbenes rajons" Gulbene, 1997

Nepublicētie dati

1. Stāmerienas pagasta sociāli ekonomiskās attīstības programma. (1997), Stāmerienas pagasta padome, lpp.
2. Gulbenes rajona 1996. gada attīstības programmas papildinājumi. Attīstības stratēģija un rīcības plāns 2001.- 2013. gadam.(2002). Gulbenes rajona padome, Gulbene, - 73 lpp.
3. Gulbenes rajona teritorijas plānojums. Situācijas apraksts un teritorijas plānotā un atļautā izmantošana 2001.-2013.gads. Ar grozījumiem, kas apstiprināti 2006.gada 31.maijā (2006).Gulbenes rajona padome, Gulbene, 158 lpp.
4. Īss pārskats par Stāmerienas pagasta ģeoloģisko uzbūvi, zemes dziļu resursiem, pazemes ūdeņiem un to izmantošanu. (2006). Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, Rīga, - 24 lpp.
5. Tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības sistēmas sakārtošanas Stāmerienas pagasta Kalnienas ciemā”, Eko tehnoloģijas, Rīga 2005.gads.
6. Tehniskais projekts „Ūdenssaimniecības sistēmas sakārtošana Stāmerienas pagasta Vecstāmerienas ciemā”, Eko tehnoloģijas, Rīga, 2005. gads.
7. Pārskats par Gulbenes rajona zemes dziļu resursiem un mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem. (2001). Valsts Ģeoloģijas dienests, Rīga, - 91 lpp.
8. Darba ziņojums “Malienas reģiona sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona izveides ietekmes uz vidi novērtējums” 2001. gads.
9. Upju baseinu raksturojums, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, 2005.g.
10. Madonas reģionālās vides pārvaldes dati.
11. Valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts ceļi” Gulbenes rajona nodaļas dati.
12. Lauku atbalsta dienesta Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvaldes dati.
13. SIA “Lattelekom” Vidzemes reģiona Gulbenes klientu apkalpošanas centra dati.
14. Valsts zemes dienesta Vidzemes reģionālās nodaļas Kadastra pārvaldes Gulbenes filiāles dati.
15. AS "Latvijas gāze" dati
16. Dabas aizsardzības pārvaldes dati
17. Gulbenes virsmežniecības dati.
18. AS "Latvijas valsts meži" Austrumvidzemes novada mežniecības dati
19. Valsts A/S “Latvenergo” ZAET Gulbenes elektrisko tīklu rajona sniegtā informācija
20. Firmas “TELE 2” dati.
21. Firmas “Latvijas mobilais telefons SIA” dati.

22. SIA "Gulbenes autobuss" dati.
23. Latvijas Dabas fonda informācija.
24. <http://www.laivosana.lv/pededze.htm>
25. <http://www.gulbenesbiblioteka.lv/bam/daba/krustalice.html>
26. http://www.gulbenesbiblioteka.lv/novads/daba_upes.htm

PIELIKUMU SARAKSTS

1. pielikums

Stāmerienas pagasta ciemu raksturojums pēc pakalpojumu saņemšanas iespējām

	Administratīvie un sab							Izglītības						Veselības				Tirdzn.		Kultūras				Tūrisma infrastruktūra						Drošība		Komunālie pakalpoj						Sadzīves							
	Pagasta padome	Sociālais darbinieks	Lauks. Konsultants	Citi speciālisti	Pagasttīsa	Pasts	Baznīca	Draudze	Bērnu dārzs	Pirmskolas grupas	Pamatskola	Vidusskola, ģimnāzija	Citas mācību iestādes	Slimnīca	Ārstu prakses	Feldšerpunkti	Zobārsts	Aptieka	Pārtikas un jauktie	Rūpniecības un saimn.	Izbraukuma tirdzniec.	Bibliotēka	Kultūras tautas nams	Pašdarbības kolektīvu	Muzejs	Tūrisma informācija	Autoapmaksas	Degvielas uzpild.v.	Viesnīca, viesu māja	Kafejnīca, bārs, restor.	Policija	Ugunsdzēsēji	Kapsēta	Atkritumu savākšana	Centr. ūdens apgāde	Kanalizācija	Atfēršanas iekārtas	Centrālāpkure	Frizētava	Drēbnieks	Veļas mazgātava	Apavu remonta darbn.	Pakalpojumu veidu skaits		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44		
Kalniena					X													X	X			X	X						X	X			X	X	X	X								11	
Stāmeriena					X										X			X	X	X									X			X	X												8
Vecstāmeriena	X	X	X	X		X	X		X	X								X	X		X	X	X		X	X	X	X				X	X	X	X										21

Stāmerienas pagasta ciemu atbilstība vietējās nozīmes centra statusam saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona struktūrplāna projektu

N.p.k.	Nepieciešamais pakalpojumu minimums	Kalniņa	Stāmeriena	Vecstāmeriena
1.	Pašvaldības administratīvie pakalpojumi	-	-	x
2.	Pamatskola	-	-	x
3.	Bibliotēka	x	-	x
4.	Sabiedriskais interneta pieejas punkts	-	-	x
5.	Tirdzniecība ar pārtikas un rūpniecības precēm	x	x	x
6.	Centralizētā ūdensapgāde	x	-	x
7.	Notekūdeņu attīrīšana	x	-	x
8.	Melnā seguma ceļa savienojums ar pilsētu vai reģionālas, nacionālas nozīmes autoceļu	-	x	x
9.	Publiski pieejamas atpūtas teritorijas	x	-	x
10.	Sabiedriskais transports ar pieturvietu	x	x	x
11.	Sociālais darbinieks	-	-	x
12.	Iecirkņa inspektors	-	-	x
13.	Pasts	x	x	-
14.	Ražošanas zona	x	-	x
15.	Darba vietas - vairāk kā 50 % no darbspējīgo iedzīvotāju skaita	? (63 darba vietas)	- (53 darba vietas)	x(70 darba vietām jābūt)
		8	4	14

Stāmerienas pagastam tuvāko atradņu saraksts, kur notiek smilts/grants ieguve

Nr.p. k.	Atradnes nosaukums	Uzņēmējdarbība	Derīgā izrakteņa izmantošana	Ieguve 2004.g. tūkst.m ³	Krājumu atlikums izmantošanai izsniegtās licences robežās, tūkst.m ³ (2005.g. 1. janvārī)
Gulbenes rajonā					
1.	Augstie kalni <i>Lizuma pag.</i>	VAS „Vidzemes ceļi”, Gulbenes 26. CP	Būvniecībai, ceļu būvēm, remontam un uzturēšanai	1.92	3966.5
2.	Skudras <i>Daukstu pag.</i>	VAS „Vidzemes ceļi”, Gulbenes 26. CP	Būvniecībai, ceļu uzturēšanai	4.15	364.8
3.	Mazie Silagusti <i>Tirzas pag.</i>	Tirzas pagasta padome, VAS „Latvijas valsts meži”	Būvniecībai, ceļu remontam	16.78	42.9
4.	Rīdūži (krautne) <i>Lizuma pag.</i>	VAS „Vidzemes ceļi”, Gulbenes 26. CP	Ceļu remontam	1.39	46.05
Alūksnes rajonā					
5.	Čiksti <i>Alsviķu pag.</i>	SIA „LAVE”	Būvniecībai, ceļu remontam	4.18	56.2
6.	Zāgadi <i>Alsviķu pag.</i>	VAS „Vidzemes ceļi”, filiāle Alūksnes 15. CP	Būvniecībai, ceļu remontam	15.79	2718.5
7.	Strautiņi (I laukums) <i>Annas pag.</i>	VAS „Vidzemes ceļi”, Gulbenes 26. CP	Būvniecībai, ceļu remontam un kaisīšanai	0.22	98.1

Stāmerienas pagasta kūdras atradņu raksturojums

N. p. k.	Nosaukums	Nr. Kūdras fondā	Atradnes platība (ha)		Kūdras dziļums (m)		Kūdras krājumi		Kūdras atradnes tips, kūdras īpašību raksturojums un izmantošanas virziens
			“0” robežās	rūpnieciski izmantojamā dziļuma (0.9m) robežās	Max.	Vid.	tūkst.m ³	Izpētes pakāpe	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Žagatu (daļa)	3040	2	1	4,5	2,4	24	P	Z R 20 – 30 A 10,6 – 12,6 pH 5,5 - 6,0 Sapropelis <i>Mēslojums</i>
2	Sarkanais	3090	89	55	4,0	2,6	1780	P	A <i>Lauksaimniecībā</i> R 20 - 50 A 1,3 – 2,9 W 94,2 – 95,0
3	Kazu	3091	85		1,5		510	P	Z R 35 – 60 pH 6,0 <i>Mēslojums</i>
4	Čuksta	3092	93		3,0	1,5	837	P	Z R 45 – 60 pH – 6,0 Sapropelis <i>Mēslojums</i>
5	Čūkstu	3093	77	40	3,0	2,3	924	P	P <i>Mēslojums</i> R 35 – 60 A 5,9 – 9,7 W 89,9 – 93,7 Sapropelis 0,75 m
6	Ludzas ezera (daļa)	3111	370		4,0	2,45	5550	P	P <i>Lauksaimniecībā</i> R 15– 60 pH 4,0 Sapropelis
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

7	Bļodnieku	3112	30	7	2,0		180	P	Z R 45 – 60 pH 6,0	<i>Mēslojums</i>
8	Lubāniešu	3113	54	30	6,5	3,3	1242	P	A R 20 – 50 A 2,8 – 4,4 W 93,8 – 95,4	<i>Mēslojums</i>
9	Vilku (daļa)	3135	204	87	4,0	2,1	1827	P	Z R 30 –70 Sapropelis – 1,0 m	<i>Mēslojums</i>
10	Caunes	3137	97		4,0	2,2	1649	P	A R 15 – 50 A 1,7 – 2,5 W 86,5 – 92,1 Sapropelis	<i>Lauksaimniecībā</i>
11	Kauguru (daļa)	3178	9	4	2,8	1,5	60	P	Z R 45 – 50 pH 6,5	<i>Mēslojums</i>

10.kolonā – **Z** – zemā tipa kūdra, **P** – pārejas tipa kūdra; **A** – augstā tipa kūdra;
R – kūdras sadalīšanās pakāpe (%), A – kūdras pelnainība (%), W.- kūdras dabīgais mitrums (%)

Stāmerienas pagasta sapropeļa atradnes raksturojums

Atradnes nosaukums, sinonīmi	Ezera platība (ha)	Ūdens dziļums (m) <u>max.</u> vid.	Sapropeļa iegulas platība (ha)	Sapropeļa slāņa biezums (m) <u>max.</u> vid.	Sapropeļa krājumi <u>tūkst. m³</u> tūkst. t Izpētes pakāpe	Sapropeļa veids un kvalitatīvie rādītāji (%), <i>izmantošanas virziens</i>
Kalnienas Cērmaņu, Ģērmaņu, Vēršu	16,8	<u>3,1</u> 2,5	14,8	<u>>4,9</u> 3,7	<u>>457,6</u> 103,0 P	Organogēns (zoogēns - aļģu) <i>Mēslojums, barības piedevas, ķīmiska pārstrāde, dziedniecības dūņas</i> A - 28,3 W - 92,7

Piezīme:

A – sapropeļa pelnainība;

W – sapropeļa dabīgais mitrums

Stāmerienas pagasta teritorijā izvietoto ūdensapgādes urbumu raksturojums

(Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras dati)

Adrese	LVGMA DB Nr.	Koordinātas, km		Urbuma atveres absolū tais augstums m	Urbšan as dzi ļums m	Urb šanas gads	Ūdens horizonts	Filtra intervāls, m		Statiskais līmenis, m no zemes virsmas*	Sūknē šanas debits, l/s	Urbuma tagadējais statuss
		LKS92						no	līdz			
		X	Y									
ciem. Stāmeriene- centrs	7400	6351457.9	676695.9	143	75	1964	D ₃ dg	68	75	21	5	darbojošs
atpūtas bāze "Skolas-1"	8702	6349188	674734.6	127	94	2002	D ₃ dg	72	92	3.85	2	darbojošs
Stāmerienas muiža	13078	6345284.3	675110.6	130	80	1959	D ₃ dg	69.4	76.7	17.2	6.2	darbojošs
ciem. "Stāmeriena" - centrs	13242	6344856.2	674656.8	123	85	1977	D ₃ dg	70	82	12.5	6	darbojošs
f. "Namsadas"	13243	6348328.6	674037.6	137	90	1979	D ₃ dg	74	89	21.3	5	darbojošs
Stāmerienas māksl. apsēkl. stacija	13244	6343826.5	675559.2	122.5	70	1966	D ₃ dg	65	70	10	3.5	darbojošs
f. "Āboliņi"	17366	6351826.4	680185.5	138	57	1965	D ₃ kt + og	45	53	17.4	3	darbojošs
f. "Pelednes"	17372	6349968	672162.9	135	71	1966	D ₃ dg	65	71	10	3	neizmanto
ciem. Stāmeriena	17373	6345276.6	675873.6	132	84	1964	D ₃ dg	74	84	14	2	neizmanto
f. Līdumi	17398	6344299.4	672763.4	124	70	1966	D ₃ dg	56.5	70	8	2.5	darbojošs
f. Ihteri	17423	6349715.5	671309.4	145	96	1966	D ₃ dg	74	96	17	2.5	darbojošs
f. Jauniņa	17439	6347606.4	679203.9	123	65	1968	D ₃ dg	55.2	65	10.9	1	neizmanto
Stāmerienas 8-gadīgā skola	17440	6345186.9	674130.4	125	78	1967	D ₃ dg	64.6	78	8.8	1	neizmanto
f. "Priednieki"	17493	6350850	679028.9	145	81	1974	D ₃ dg	72	81	26	2	neizmanto
f. "Pogupe"	17508	6340912.3	676048.5	115	80	1979	D ₃ dg	66	79	4.25	5	jātamponē
f. "Krūmiņi"	17510	6350316.4	677223.3	145	95	1980	D ₃ dg	85	94	23.4	2	neizmanto
f. "Stancmuiža"	17537	6346194.4	673793.9	125	80	1991	D ₃ dg	66	79	15	1.5	likvidēts

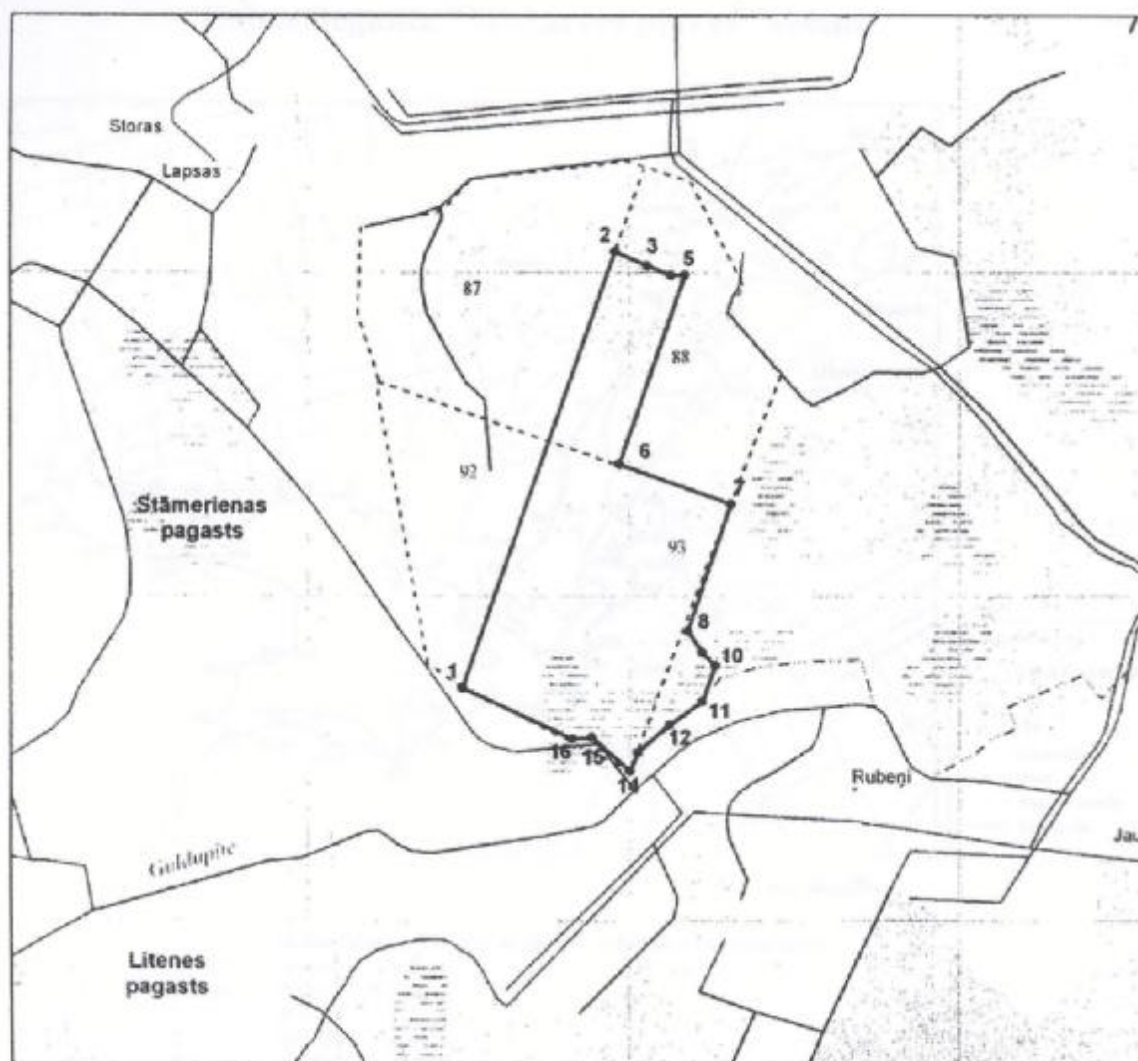
Zemes sadalījums pa nekustamā īpašuma galvenā lietošanas mērķa grupām Stāmerienas pagastā 01.01.2006.

	Kopā		Fiz.pers. īpašumi		Jurid.pers. īpašumi		Pašvaldību īpašumi		Valsts un valsts institūciju īpašumi		Jaukta statusa kopīpašumi		Fizisko personu lietojumi		Pašvaldību lietojumi		Valsts un valsts institūciju lietojumi		Brīvā valsts vai pašvaldībām piekritīgā zeme	
	Īpašumi vai lietojumi	ha	sk	ha	Sk.	ha	Sk.	ha	Sk.	ha	Sk.	ha	Sk.	ha	Sk.	ha	Sk.	ha	Sk.	ha
Lauksaimniecībā	507	10187.3	404	843 7.5	19	262.3	2	162.7			1	9.6	426	8872.1	6	60.2			8	14.6
Mežsaimniecībā	22	2450.2	12	148. 1	4	76.0			1	24.7			17	248.8			5	2201. 4		
Ūdenssaimniecībā	3	282.5													1	1.1	1	280.9		
Vienģimeņu un divģimeņu dzīvojamo māju apbūve	80	119.1	53	31.8	12	71.2							65	103	2	0.7				
Daudzdzīvokļu māju apbūve	23	10.5	2	0.7			1	0.2			19	5.4	22	6.3	1	4.2				
Darījuma iestāžu un komerciāla rakstura apbūve	3	1.5	2	1.4									2	1.4						
Sabiedriskas nozīmes objekti	15	79.1	2	0.4	4	24.7	3	38.6	2	0.5			11	64.2	4	12.7				
Rūpniecības objekti	1	1.9	1	1.9									1	1.9						
Satiksmes infrastruktūras objekti	35	243													25	58.3	10	184.7		
Inženiertehniskās apgādes tīkli un objekti	4	5.4			1	1.3	1	2					2	3.3					2	2.1
Pārējie	3	0.9					1	0.4					1	0.4			2	0.5		
Kopā	696	13381.4	476	862 1.8	40	435.5	8	203.9	3	25.2	20	15	547	9301.4	39	137.2	18	2667. 5	1 0	16.7

Dabas lieguma "Zepu mežs" shēma

"239.pielikums
Ministru kabineta
1999.gada 15.jūnija
noteikumiem Nr.212

Dabas lieguma "Zepu mežs" shēma

Apzīmējumi

Dabas lieguma robeža	Ūpes
Meži	Pagasta robeža
Valsts meža kvartāli	Horizontāles
	Zemesceļš

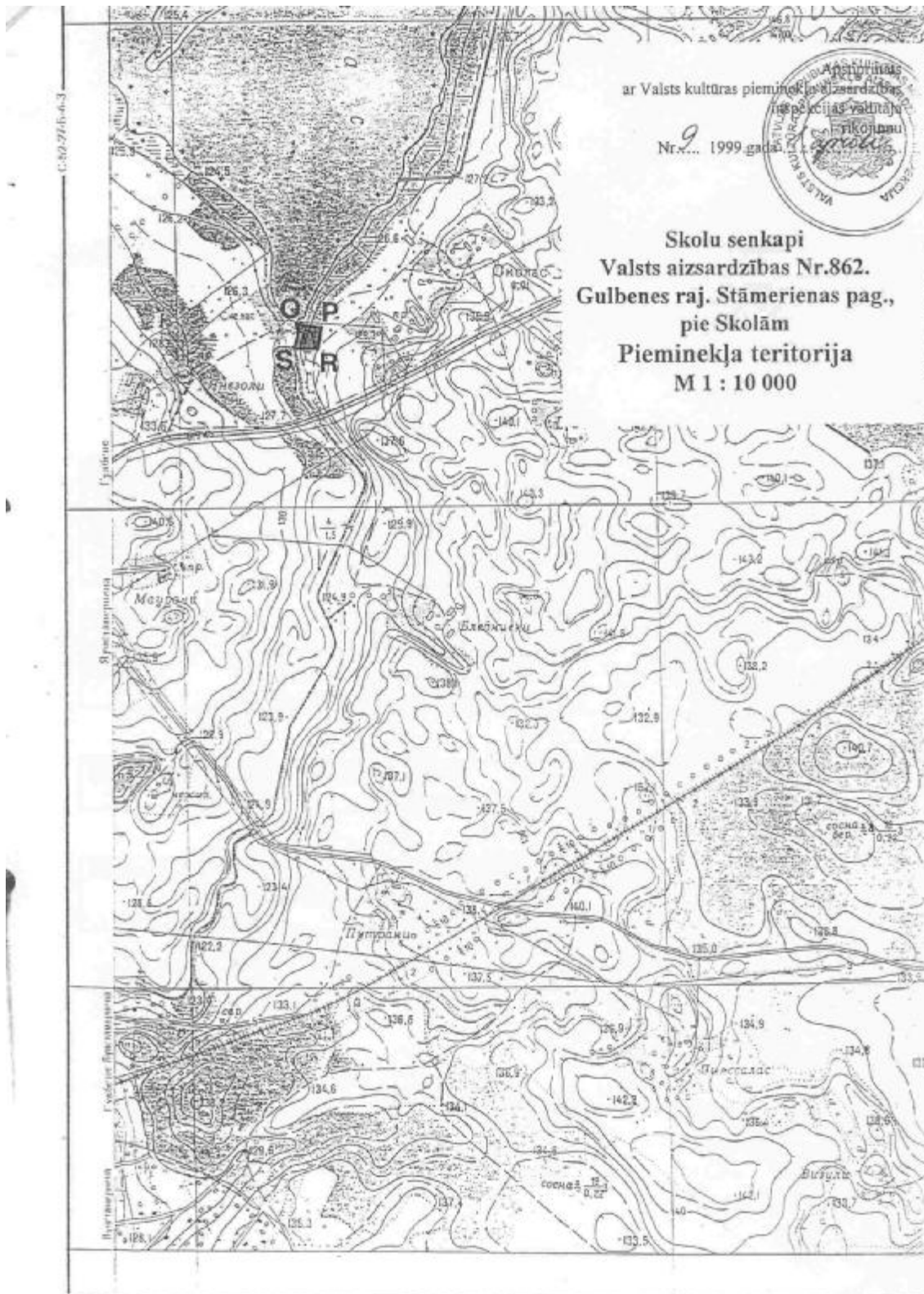
0 250 500
Metr

Valsts un vietējās nozīmes kultūras pieminekļu saraksts Stāmerienas pagastā

(Saskaņā ar LR Kultūras ministrijas 1998. gada 29. oktobra un 1998. gada 10. novembra rīkojumu
Nr. 128 un 137 “Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu”)

N. p. k.	Valsts Aizsardzības Nr.	Pieminekļa vērtības grupa	Pieminekļa veids	Nosaukums	Pašvaldība	Adrese	Pieminekļa datējums
1	8340*	valsts	vēsture	Šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene-Alūksne, ceļi, inženierbūves, aprīkojums, ēkas, ritošais sastāvs	Gulbene	Dzelzceļa 8 un līdz rajona robežām	1903
2	862*	valsts	arheoloģija	Skolu senkapi	Stāmerienas	pie Skolām	
3	863*	valsts	arheoloģija	Smoņu senkapi (Zviedru kapi)	Stāmerienas	pie Smiltniekiem (bij. Smoņiem)	
4	3365	valsts	māksla	Interjera dekoratīvā apdare (3 telpās)	Stāmerienas	Stāmerienas muižas pilī	20.gs.s.
5	8364	vietējās	māksla	Fasādes dekoratīvā apdare	Stāmeriena	Stāmerienas muižas pilī	19.gs II p.
6	8365	vietējās	māksla	Interjera dekoratīvā apdare (2 telpās)	Stāmeriena	Stāmerienas muižas pilī	20.gs.s.
7	8366	vietējās	māksla	Krāsns	Stāmeriena	Stāmerienas muižas pilī	20.gs.s.
8	5083*	valsts	arhitektūra	Kalnamuižas apbūve	Stāmerienas	Kalnienā, Kalnamuižā	18./19.gs.
9	5084	valsts	arhitektūra	Pils	Stāmerienas	Kalnienā, Kalnamuižā	ap 1765.20.gs.s.
10	5085	vietējās	arhitektūra	Dārznieka māja	Stāmerienas	Kalnienā, Kalnamuižā	19.gs.b.
11	5086	valsts	arhitektūra	Parks	Stāmerienas	Kalnienā, Kalnamuižā	19.gs.
12	5087	vietējās	arhitektūra	Stallis ar ratnīcu un kučiera dzīvokli	Stāmerienas	Kalnienā, Kalnamuižā	19.gs.v.
13	5088	vietējās	arhitektūra	Vešūzis	Stāmerienas	Kalnienā, Kalnamuižā	19.gs.b.
14	5089*	vietējās	arhitektūra	Stāmerienas pamatskola	Stāmerienas	Stāmeriena	1923.
15	5090*	valsts	arhitektūra	Stāmerienas pareizticīgo baznīca	Stāmerienas	Stāmeriena	ap 1904.
16	5091*	valsts	arhitektūra	Stāmerienas muižas apbūve	Stāmerienas	Stāmerienā, Stāmerienas muižā	19./20.gs.
17	5092	valsts	arhitektūra	Pils	Stāmerienas	Stāmerienā, Stāmerienas muižā	19.gs.1908.
18	5093	vietējās	arhitektūra	Dārznieka māja	Stāmerienas	Stāmerienā, Stāmerienas muižā	19.gs.b.
19	5094	valsts	arhitektūra	Klēts	Stāmerienas	Stāmerienā, Stāmerienas muižā	19.gs.v.
20	5095	valsts	arhitektūra	Parks	Stāmerienas	Stāmerienā, Stāmerienas muižā	19.gs.
21	5096*	vietējās	arhitektūra	Stāmerienas pagasta valdes ēka	Stāmerienas	Stāmerienā, Brīvības ielā 29	19./20.gs.
22	5097*	vietējās	arhitektūra	Dzīvojamā ēka ar veikalu	Stāmerienas	Stāmerienā, Brīvības ielā 32	20.gs.20.g.
23	5098*	vietējās	arhitektūra	Dzīvojamā ēka ar veikalu	Stāmerienas	Stāmerienā, Brīvības ielā 36	20.gs.20.g.

Skolu senkapi

ar Valsts kultūras pieminekļa aizsardzības komisijas vadītāja rīkojumu
Nr. 9 1999. gadā.

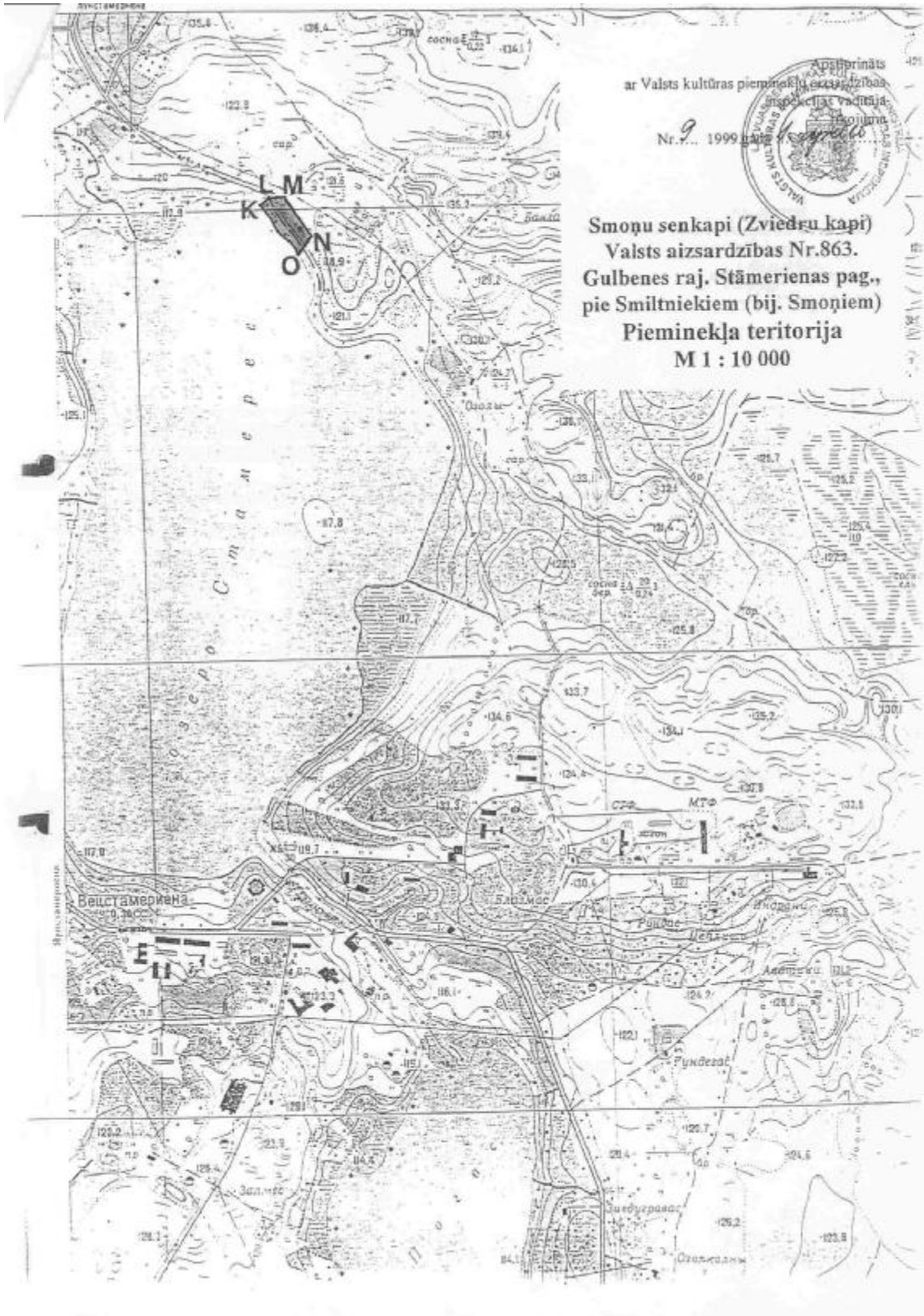

Skolu senkapi
Valsts aizsardzības Nr.862.
Gulbenes raj. Stāmerienas pag.,
pie Skolām
Pieminekļa teritorija
M 1 : 10 000

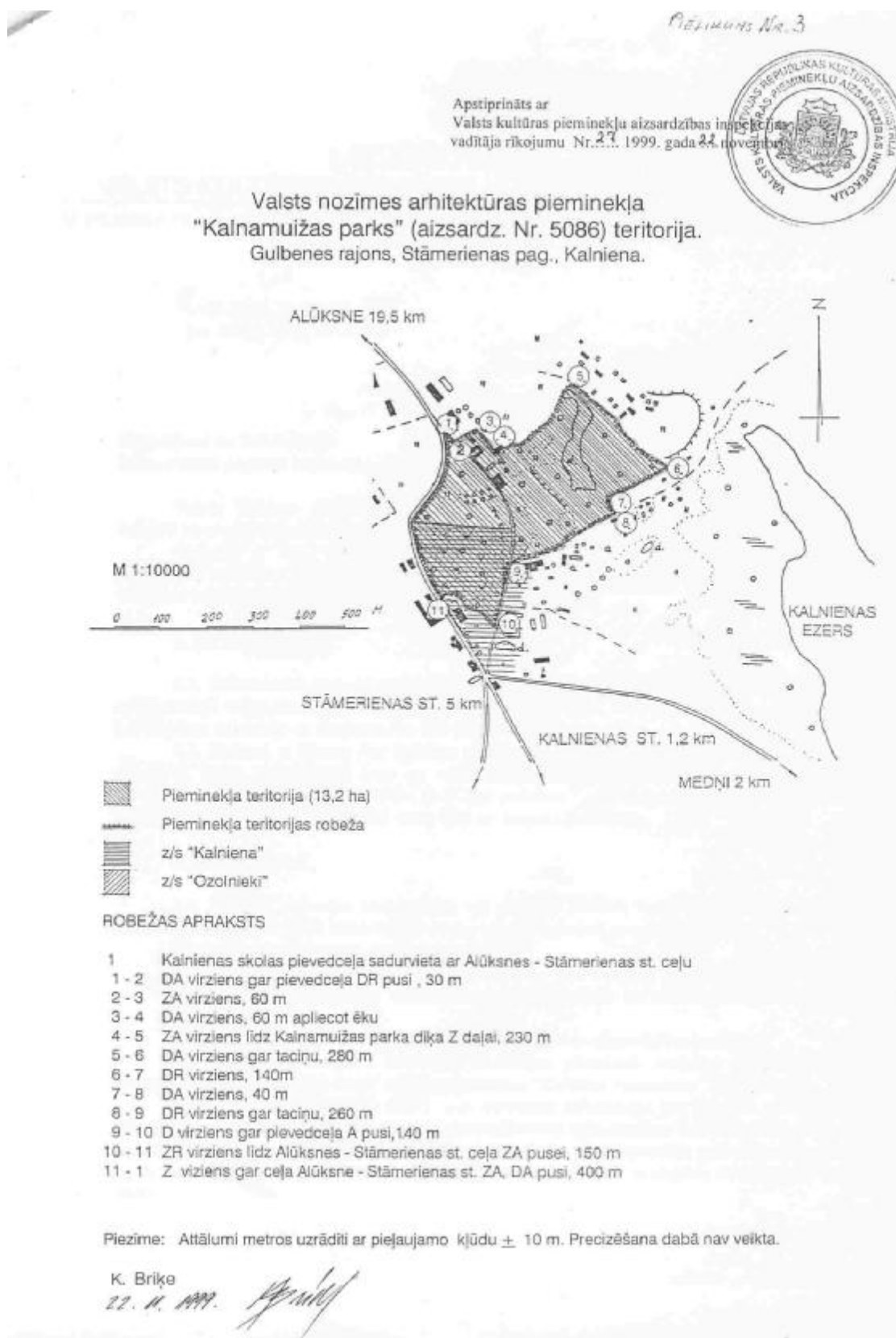
Главное управление геодезии и картографии
при Совете Министров СССР

метров 200 100 50 25 10 5 0

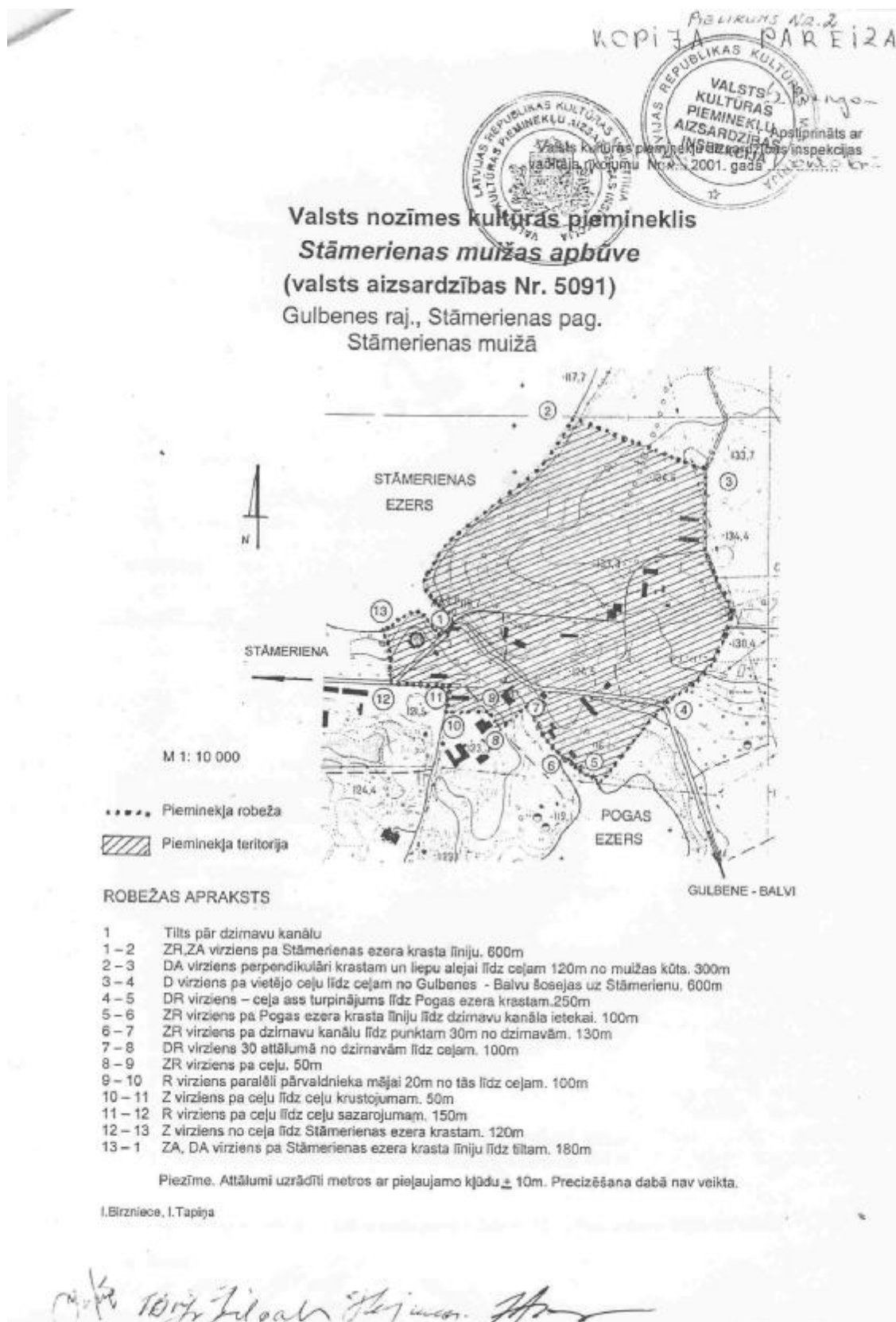
Smoņu senkapi (Zviedru kapi)

Kalnamiužas parks

Stāmerienas muižas apbūve

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksta papildinājuma projektā iekļautie objekti Stāmerienas pagastā
(Jāpiešķir kultūras pieminekļa statuss)

Nr.p. k.	Pieminekļu veids	Pieminekļu nosaukums	Atrašanās vieta	Datējums
1.	Arheoloģija	Jikteru senkapi	Gulbenes raj., Stāmerienas pag., pie Jikteriem	
2.	Arheoloģija	Kalnienas senkapi (Zviedru kapi)	Gulbenes raj., Stāmerienas pag., Kalnienā, pie Auziņām	

Stāmerienas pagasta pašvaldības ceļu saraksts

N.p.k.	Ceļa nosaukums	Garums km
C klases ceļi		
1	Kalniena - Lūri	6.85
D klases ceļi		
2	Priednieki- Āboliņi- Staubernieki	2.97
3	Kalniena- Parka iela	0.68
4	Priednieki- Guldupji	4.41
5	Balvi- Gulbene(vecais ceļš)	5.98
6	Darbnīcas - kaltes	0.88
7	Stāmeriena- Mežvārgaļi	1.69
8	Kalniena- skola- Klubs	0.58
9	Skola - Līdumi	2.32
10	Tehnikums-Lāčauss	1.90
11	Tehnikums- Stūrastas	4.18
12	Priednieki- Dzelzavieši	1.20
13	Kaltes- Kalēji	2.00
14	Balvu šoseja- Salenieki	2.60
15	Putnukalni- Zāļiši	0.80
16	Palsas- Lubānieši	1.50
17	Pogupe- Medņi	1.40
18	Zāļiši - Vilku purvs	1.00
19	Stāmeriena - Putrāni	0.67
20	Pļavnieku ceļš- kauguri	1.90
21	Pļavnieku ceļš - Lielgabalnieki	1.00
22	Balvu šoseja- Strēlnieki	1.50
23	Stancmuiža- Vilku purvs	1.00
24	Naglenes ceļš- mežameiši	1.00
25	Kalniena- Alejas	0.45
26	Kalniena - Kalnabānūži	2.23
27	Kalnabānūži- Dunduri	1.50
28	Kalniena - Priednieku ceļš	0.42
29	Kalniena- Lāčagārsas	1.15
30	Žagatas- Jaunzemi	1.50
31	Cīruļi- Verdena	1.00
32	Skujiņas- Vecaizpurieši	1.30
33	Lubānieši- Mustakrogs	2.00
34	Stūrastu ceļš - Viļņi	0.50
35	Ludzipīte- Ludzasils	2.00
Kopā		64.05